

LIETUVOS RESPUBLIKOS SPECIALIŲ TYRIMŲ TARNYBOS
KORUPCIJOS RIZIKOS ANALIZĖS IŠVADA
DĖL KVALIFIKACIJOS ATESTATŲ IR TEISĖS PRIPAŽINIMO DOKUMENTŲ
GALIOJIMO STABDYMO BEI PANAIKINIMO PROCESŲ
VŠĮ STATYBOS SEKTORIAUS VYSTYMO AGENTŪROS VEIKLOS SRITYJE
TURINYS

1. KORUPCIJOS RIZIKOS ANALIZĖS APIMTIS IR METODAI	2
2. ĮŽANGA	5
3. KORUPCIJOS RIZIKA KVALIFIKACIJOS ATESTATŲ IR TEISĖS PRIPAŽINIMO DOKUMENTŲ GALIOJIMO STABDYMO BEI PANAIKINIMO PROCESUOSE	10
3.1. <i>Nepriimtas būtinas teisinis reglamentavimas, taip pat nepakankamai reglamentuoti atestavimo ekspertų komisijos sudarymo ir veiklos principai galimai įtakoja antikorupcine prasme ydingą SSVA veiklą</i>	10
3.2. <i>Neregamentuota poreikio svarstyti skundą atestavimo ekspertų posėdyje nustatymo procedūra ir atestavimo ekspertų posėdžių sušaukimo terminas</i>	17
3.3. <i>Atestavimo ekspertų posėdžiai neprotokoluojami, ne visais atvejais vykdomas jų vaizdo ir garso įrašymas</i>	20
3.4. <i>Atestavimo ekspertai delsia parengti arba neparengia išvadų dėl poveikio priemonės taikymo</i>	23
3.5. <i>Nepakankamai aiškiai reglamentuoti dokumentų pateikimo peržiūrai arba kvalifikacijos tobulinimo vertinimui terminai ir taikoma SSVA praktika sudaro sąlygas netaikyti poveikio priemonių</i>	28
3.6. <i>Nesilaikoma numatytų terminų gautų dokumentų peržiūrai atlikti</i>	40
3.7. <i>Sutarčių sąlygos dėl dokumentų peržiūros vykdymo konkuruoja su galiojančiu reglamentavimu</i>	43
3.8. <i>Teisinio reguliavimo trūkumai ir taikoma SSVA praktika sudaro sąlygas rangovams išvengti griežtesnių poveikio priemonių taikymo net grubių pažeidimų atvejais</i>	46
3.9. <i>Teisinis reguliavimas suteikia galimybę pasirinkti palankesnę KA galiojimo panaikinimo pagrindą</i>	48
3.10. <i>KA pakeitimo procedūros metu taikoma SSVA praktika sudaro galimybę išvengti poveikio priemonės taikymo</i>	50
3.11. <i>Atestuoto statybos dalyvio KA ir (ar) TPD galiojimo sustabdymo atvejais SSVA neatlieka tolimesnių veiksmų</i>	52
3.12. <i>Dokumentų peržiūros metu SSVA taiko niekur neregamentuotus terminus, dėl ko gali kilti reali žala</i>	56
3.13. <i>Teisės aktų nuostatos, reglamentuojančios poveikio priemonių taikymo sritį, nepagrįstai privilegijuoja atestuotų statybos inžinierių bendruomenę</i>	60
3.14. <i>SSVA viešai neskelbia privalomų skelbti sprendimų dėl poveikio priemonių taikymo</i>	61
4. MOTYVUOTOS IŠVADOS (PASTABOS)	63
5. REKOMENDACINIO POBŪDŽIO PASIŪLYMAI.....	66
6. ANALIZUOTŲ TEISĖS AKTŲ IR KITŲ DOKUMENTŲ SĄRAŠAS	74

1. KORUPCIJOS RIZIKOS ANALIZĖS APIMTIS IR METODAI

Korupcijos rizikos analizės tikslas – antikorupciniu požiūriu įvertinti kvalifikacijos atestatų (toliau – KA) ir teisės pripažinimo dokumentų (toliau – TPD) galiojimo sustabdymo bei panaikinimo procesus VšĮ Statybos sektoriaus vystymo agentūros (toliau – SSVA) veiklos srityje, siekiant nustatyti korupcijos rizikos veiksnius, galinčius sudaryti prielaidas darbuotojams ar kitiems asmenims padaryti korupcinio pobūdžio teisės pažeidimus ir pateikti rekomendacinio pobūdžio pasiūlymus, kurie padėtų gėčiau valdyti nustatytus korupcijos rizikos veiksnius ir (ar) korupcijos riziką, siekiant SSVA veiklos skaidrumo.

Korupcijos rizikos analizės uždaviniai:

- nustatyti teisinio reglamentavimo trūkumus, kurie sudaro prielaidas korupcijai pasireikšti¹;
- išanalizavus praktinį procedūrų vykdymą, nustatyti teisės aktų įgyvendinimo problemas, susijusias su korupcija²;
- pasiūlyti korupcijos riziką ir (ar) jos veiksnius mažinančias priemones³.

Objektas: SSVA veikla vykdančią KA ir TPD galiojimo sustabdymo bei panaikinimo procesus.

Subjektas: SSVA.

Laikotarpis: Vertinamas 2021 m. sausio 1 d. – 2023 m. birželio 30 d. laikotarpis⁴.

Duomenų rinkimo ir vertinimo metodai:

1. Teisės aktų ir dokumentų turinio analizė (analizuoti ir vertinti teisės aktai, dokumentai ir informacija nurodoma pirmame priede).
2. Teisės aktų praktinio įgyvendinimo vertinimas.
3. Interviu metodas (SSVA darbuotojams pateikti klausimai bei atsakymai el. paštu svetlana.andrejeva@stt.lt ir dokumentai@stt.lt bei susitikimų metu pateikta informacija).
4. Viešai skelbiamos informacijos stebėjimas ir analizavimas.
5. Valstybės registruose ir informacinėse sistemose sukaupotos informacijos analizė.

Atliekant korupcijos rizikos analizę išnagrinėta ir (ar) įvertinta:

¹ Nustatyti, ar nacionaliniai ir vidaus teisės aktai pakankamai aiškiai ir detalai reglamentuoja SSVA veiklą KA ir TPD galiojimo sustabdymo ir panaikinimo procesuose.

² Išanalizuoti ir nustatyti antikorupciniu požiūriu ydingas procedūras analizuojamuose procesuose: ar reglamentuotos sprendimų priėmimo procedūros; ar užtikrinamas sprendimų priėmimo teisėtumas, skaidrumas ir nešališkumas; ar valdomos interesų konfliktų rizikos; ar nėra nepagrįsto kai kurių subjektų protegavimo ir (ar) diskriminavimo; ar viešinama nustatyta informacija.

³ Pateikti rekomendacinio pobūdžio pasiūlymus, kurie galėtų padėti mažinti ir valdyti nustatytas korupcijos rizikas, padėtų poveikio priemonių taikymo procesą padaryti skaidresniu, viešesniu, turinčiu aiškius sprendimų priėmimo kriterijus.

⁴ Taip pat buvo vertinami ankstesnio ir (ar) vėlesnio laikotarpio teisės aktai, procesai, aktualūs ar susiję su analizuojamu laikotarpiu vykdytu KA ir TPD galiojimo stabdymo ir panaikinimo procesu.

1. Korupcijos rizikos analizės atlikimo tvarkos aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybos (toliau – STT) direktoriaus 2021 m. lapkričio 9 d. įsakymu Nr. 2-229 „Dėl Korupcijos rizikos analizės atlikimo tvarkos aprašo patvirtinimo“, 15 punkte nurodyti duomenys;

2. Išvados dėl korupcijos rizikos analizės pirmame priede nurodyti teisės aktai, dokumentai ir informacija;

3. SSVA ir kitose interneto svetainėse skelbiama informacija, susijusi su analizuojama veiklos sritimi;

4. raštu ir elektroniniu paštu gauta informacija apie darbo praktiką analizuojamose veiklos srityse;

5. kita informacija, reikalinga korupcijos rizikos analizei atlikti.

Korupcijos rizikos analizės išvados padarytos remiantis nurodytų dokumentų ir duomenų analize, vertinant:

1. sociologinių tyrimų duomenis⁵;
2. galimybę vienam darbuotojui priimti sprendimus, turinčius įtakos poveikio priemonių taikymo procesui;
3. darbuotojų ir padalinių atstumą nuo centrinio padalinio;
4. darbuotojų savarankiškumas priimant sprendimus ir sprendimų priėmimo diskrecija (valstybės tarnautojo ar įstaigos teisė spręsti kokį nors klausimą savo nuožiūra);
5. darbuotojų ir padalinių priežiūros ir kontrolės lygį;
6. darbuotojų rotacijos lygį;
7. atliekamos veiklos ir sudaromų sandorių dokumentavimo reikalavimus;
8. SSVA veiklos išorės audito informacija;
9. SSVA teisės aktų priėmimo ir vertinimo sistemą;
10. STT turimą, prieinamą informaciją, susijusią su SSVA veikla, kurioje atliekama korupcijos rizikos analizė;
11. kitą informaciją, kurios reikia korupcijos rizikos analizei atlikti.

Jeigu korupcijos rizikos analizės metu prašomi dokumentai ar duomenys nebuvo pateikti, laikoma, kad jų nėra.

Išvados tekste vartojamos santrumpos:

KA – kvalifikacijos atestatas;

Rangovai – ypatingojo statinio statybos, statinio projekto (jo dalies) ekspertizės ir statinio (jo dalies) ekspertizės rangovai;

⁵ Prieiga internete: <https://www.stt.lt/analitine-antikorupcine-zvalgyba/lietuvos-korupcijos-zemelapis/7437>.

SSVA – VšĮ Statybos sektoriaus vystymo agentūra;

TPD – teisės pripažinimo dokumentas;

SPSC – Statybos produkcijos sertifikavimo centras;

VPTSI – Valstybinė teritorijų planavimo ir statybos inspekcija prie Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos;

Vadovai arba statybos techninės veiklos pagrindinių sričių vadovai – ypatingųjų ir neypatingųjų statinių statybos techninės veiklos pagrindinių sričių vadovai.

2. IŽANGA

Plačiąja prasme ypatingųjų ir neypatingųjų statinių statybos techninės veiklos pagrindinių sričių vadovų (toliau – vadovų arba statybos techninės veiklos pagrindinių sričių vadovų) bei ypatingojo statinio statybos, statinio projekto (jo dalies) ekspertizės ir statinio (jo dalies) ekspertizės rangovų (toliau – rangovų) dalyvavimas Lietuvos statybos rinkoje priklauso nuo dvejų teisės aktuose reglamentuotų procesų vykdymo: KA ir TPD išdavimo, išduotų KA ir TPD galiojimo stabdymo ir panaikinimo, kuriuos vykdo SSVA. Atsižvelgiant į paminėtų procesų apimtį ir daromą poveikį⁶, neabejotina, kad jų skaidrus vykdymas turi didelę įtaką statybos sektoriaus efektyvumui, plėtrai ir jo darniam vystymuisi.

Svarbu paminėti, kad SSVA įsteigta 2022 m. gegužės 1 d. įgyvendinant Vyriausybės patvirtintą valstybės įmonių pertvarkos planą, parengtą pagal Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos rekomendacijas. SSVA vykdo viešojo administravimo funkcijas ir teikia su tuo susijusias paslaugas (statybos specialistų ir dalyvių atestavimą ir teisės pripažinimą, pastatų energinio naudingumo sertifikavimo ekspertų atestavimą ir pan.), perimtas iš pertvarkytos valstybės įmonės⁷ Statybos produkcijos sertifikavimo centro (toliau – SPSC), kuris veiklą vykdo nuo 1996 m.

SSVA⁸ atestuoja ne tik fizinius asmenis, siekiančius būti statybos techninės veiklos pagrindinių sričių vadovais, bet ir juridinius asmenis, kitas užsienio organizacijas ir jų padalinius, kurie nori Lietuvos Respublikoje būti ypatingojo statinio statybos rangovais, statinio projekto (jo dalies) ekspertizės rangovais ir statinio (jo dalies) ekspertizės rangovais, taip pat atlieka šių fizinių bei juridinių asmenų kilmės valstybėje turimos teisės užsiimti atitinkama veikla pripažinimą.

Pažymėtina, kad SSVA savo veikloje vadovaujasi šiais, LR SĮ nuostatas įgyvendinančiais, teisės aktais:

– statybos techninis reglamente STR 1.02.01:2017 „Statybos dalyvių atestavimo ir teisės pripažinimo tvarkos aprašas“, patvirtintu Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2016 m. gruodžio 12 d. įsakymu Nr. D1-880 „Dėl statybos techninio reglamento STR 1.02.01:2017

⁶ Atsižvelgiant į SSVA pateiktą informaciją 2023-07-31 d. rašte Nr. S-3017-(4.3Mr), „<...> statybos sektoriuje atestuotų ir turinčių galiojančius KA ir (ar) TPD (vieną ar daugiau) yra apie 13 262 asmenų. <...>“. Toks skaičius nurodomas apie išduotus KA ir (ar) TPD fiziniams asmenims. Taip pat iš rašte nurodomų duomenų vertinama, jog kasmet (laikotarpiu 2021 – 2023 metais) fiziniams asmenims išduodama ne mažiau kaip 500 KA ir TPD bendrai. Panaši statistika nurodoma dėl KA ir TPD galiojimo panaikinimo: 2021 m. panaikintas 387 KA ir 52 TPD (bendras skaičius – 439), 2022 m. – 410 KA ir 72 TPD (bendras skaičius – 482).

⁷ Nuo 2022 m. liepos 7 d. ši valstybės įmonė pertvarkyta į uždarąją akcinę bendrovę.

⁸ Vadovaujantis Statybos techninio reglamento STR 1.02.01:2017 „Statybos dalyvių atestavimo ir teisės pripažinimo tvarkos aprašas“, patvirtinto aplinkos ministro 2016 m. gruodžio 12 d. įsakymu Nr. D1-880 „Dėl Statybos techninio reglamento STR 1.02.01:2017 „Statybos dalyvių atestavimo ir teisės pripažinimo tvarkos aprašas“ patvirtinimo“, 5 punktu, kuriame numatyta: „Atestavimą ir teisės pripažinimą atlieka viešoji įstaiga Statybos sektoriaus vystymo agentūra (toliau – atestavimą atliekanti organizacija).“.

„Statybos dalyvių atestavimo ir teisės pripažinimo tvarkos aprašas“ patvirtinimo“ (toliau – Reglamentas);

– statybos techniniu reglamentu STR 1.02.09:2011 „Teisės atlikti pastatų energinio naudingumo sertifikavimą įgijimo tvarkos aprašas“, patvirtintu Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2005 m. gruodžio 28 d. įsakymu Nr. D1-641 (Lietuvos Respublikos ministro 2011 m. gruodžio 14 d. įsakymo Nr. D1-972 redakcija) „Dėl statybos techninio reglamento STR 1.02.09:2011 „Teisės atlikti pastatų energinio naudingumo sertifikavimą įgijimo tvarkos aprašas“ patvirtinimo“;

– Teritorijų planavimo vadovų atestavimo tvarkos aprašu, patvirtintu Lietuvos Respublikos aplinkos ministro ir Lietuvos Respublikos kultūros ministro 2017 m. sausio 23 d. įsakymu Nr. D1-72/IV-141 „Dėl Teritorijų planavimo vadovų atestavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“.

Išanalizavus paminėtus teisės aktus, nustatyta, jog fiziniams asmenims SSVA išduoda KA ir (ar) TPD (kai teisės aktai numato išduoti TPD), suteikiančius teisę vadovauti ypatingųjų ir neypatingųjų statinių statybos techninės veiklos pagrindinėms sritims⁹, taip pat specialiojo teritorijų planavimo dokumentų¹⁰ rengimui ir vykdyti pastatų energinio naudingumo sertifikavimą, o juridiniams asmenims – suteikiančius teisę būti ypatingojo statinio statybos rangovu, statinio (jo dalies) arba statinio projekto (jo dalies) ekspertizės rangovu. KA išduodami Lietuvos Respublikos bei trečiųjų valstybių piliečiams, kitiems fiziniams asmenims (išskyrus nurodytus 1.2. Reglamento papunktyje (jiems išduodamas TPD)), kurie turi statybos inžinieriaus profesinę kvalifikaciją ir nori Lietuvoje eiti ypatingųjų ir neypatingųjų statinių statybos techninės veiklos pagrindinių sričių vadovų pareigas, bei juridiniams asmenims (vadovaujantis Reglamento 1.3. papunkčiu). Tuo tarpu TPD išdavimas numatytas fiziniams (vadovaujantis Reglamento 1.2. papunkčiu) ir juridiniams (vadovaujantis Reglamento 1.4. papunkčiu) asmenims, turintiems teisę užsiimti atitinkama veikla kilmės valstybėje ir norintiems veiklą pagal turimą kvalifikaciją vykdyti Lietuvoje.

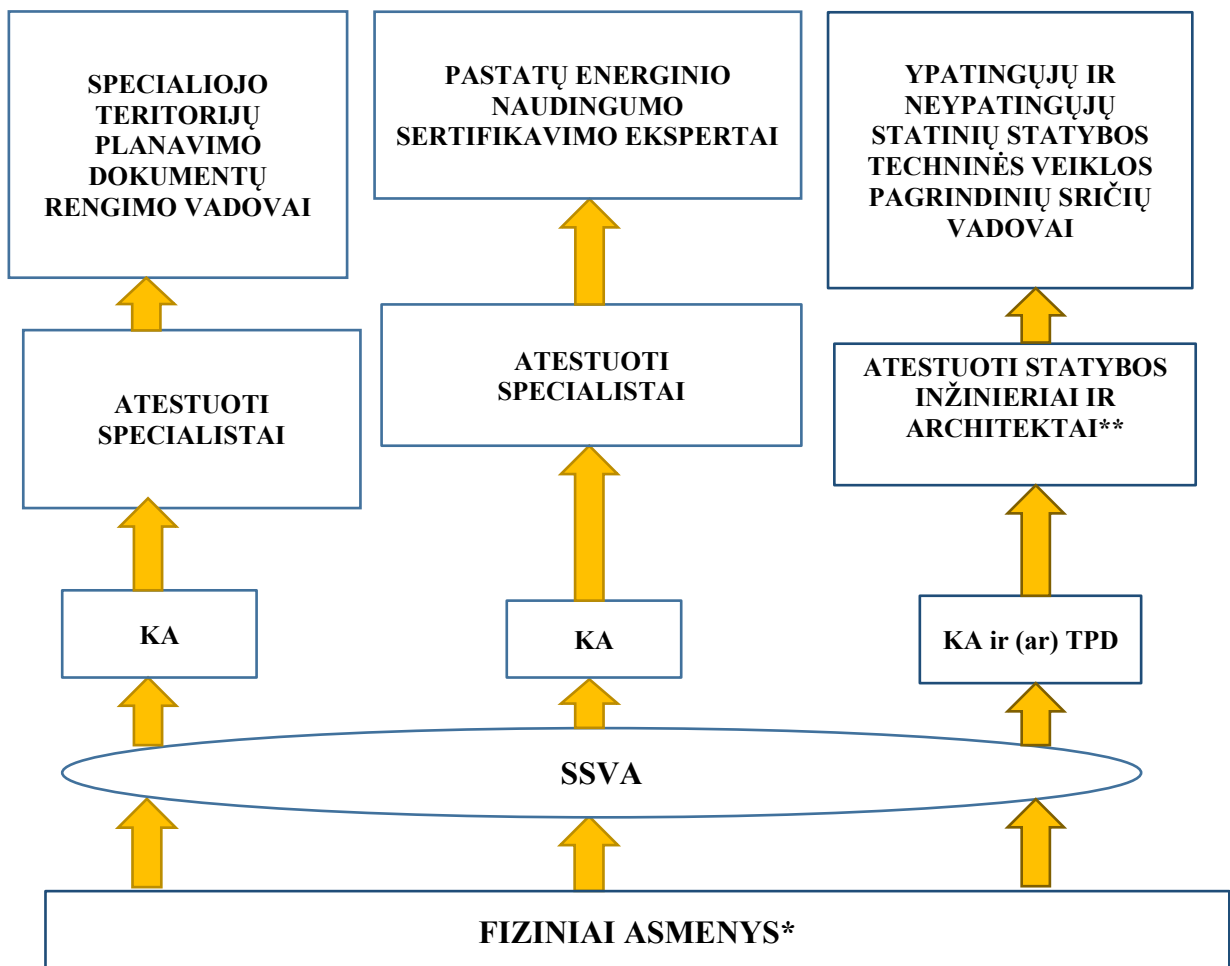
Žemiau pateikiama schema atvaizduoja fizinių asmenų atestavimo ir teisės pripažinimo eigą SSVA:

⁹ **LR statybos įstatymo 12 straipsnio 1 dalis:**

„Statybos techninės veiklos pagrindinės sritys yra:

- 1) statybiniai tyrimai;
- 2) statinio projektavimas ir statinio projekto vykdymo priežiūra;
- 3) statinio projekto ekspertizė, statinio ekspertizė;
- 4) statybos darbai;
- 5) statinio statybos techninė priežiūra.“

¹⁰ miškų tvarkymo schemų, inžinerinės infrastruktūros vystymo planų, žemės gelmių naudojimo planų ir saugomų teritorijų specialiojo teritorijų planavimo dokumentų.

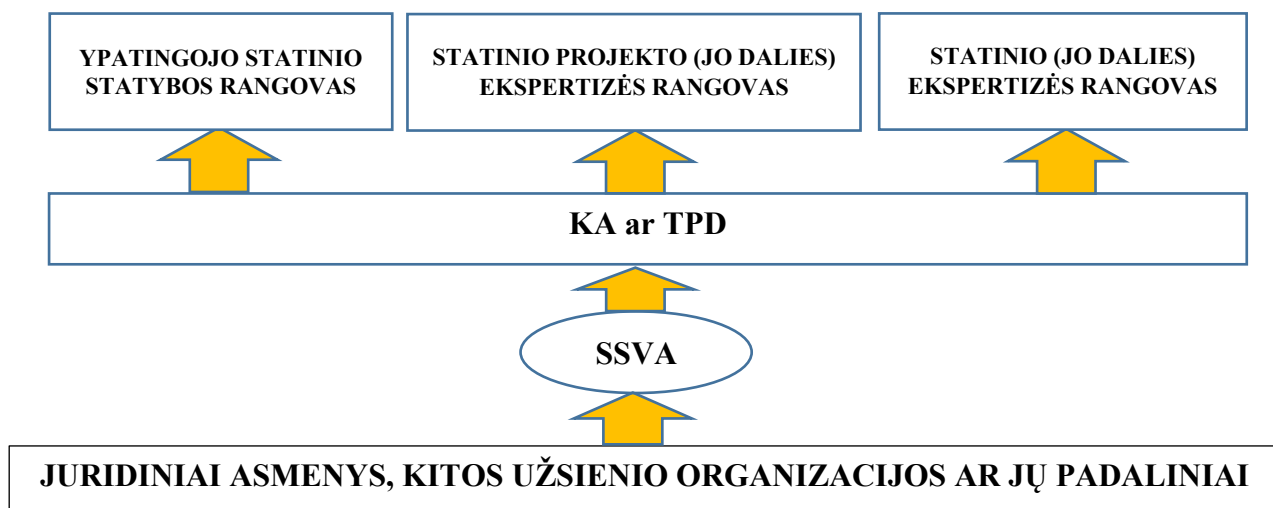

* - atitinkantys išsilavinimo ir kvalifikacinius reikalavimus.

** - architekto kvalifikacijos atestatą ar architekto profesinę kvalifikaciją turintys fiziniai asmenys, kurie vadovų pareigas siekia eiti branduolinės energetikos objekto statiniuose.

Fizinių asmenų atestavimas ir kilmės valstybėje turimos teisės užsiimti atitinkama veikla pripažinimas (kai teisės aktai numato išduoti TPD) yra kvalifikacijos įvertinimo procedūra, kurios metu nustatomas fizinio asmens pasirengimas vadovauti ypatingųjų ir neypatingųjų statinių statybos techninės veiklos pagrindinėms sritims, taip pat specialiojo teritorijų planavimo dokumentų rengimui ir vykdyti pastatų energinio naudingumo sertifikavimą. Fiziniai asmenys, kurie nustatyta tvarka įgijo KA ar TPD, atitinka Aplinkos ministerijos nustatytus kvalifikacinius reikalavimus ir turi teisę vykdyti KA ar TPD nurodytas pareigas numatytose darbo srityse.

Statybos rinkoje dalyvaujančios įmonės, t. y. juridiniai asmenys, kitos užsienio organizacijos ar jų padaliniai, kurie siekia teikti ypatingojo statinio statybos ar ekspertizės rangos paslaugas, teisinio reglamentavimo nustatyta tvarka turi būti atestuojami arba jiems turi būti pripažinta kilmės valstybėje turima teisė vykdyti minėtą veiklą, t. y. šios įmonės turi įrodyti savo kompetenciją ir sugebėjimą vykdyti minėtą veiklą (LR SI 17 straipsnio 3 d. keliama reikalavimai). Žemiau pateikta schema atvaizduoja juridinių asmenų atestavimą ir teisės pripažinimą, vykdomą tik SSVA:

Taigi, KA ir (ar) TPD patvirtina fizinio ar juridinio asmens pasirengimą ir gebėjimą kokybiškai ir kvalifikuotai atlikti numatytas užduotis, kurias vadovaujantis teisės aktų nuostatomis gali atlikti tik atitinkamus kvalifikacinius reikalavimus atitinkantys ir atestuoti asmenys, kuriems taikoma atsakomybė už pastatyto objekto atitiktį esminiams statinio reikalavimams jų kompetencijos ribose, patvirtinta minimali reikiama patirtis, draudžiama atsakomybė, valdomos rizikos dėl statybos darbų stabdymo valstybinės statybos priežiūros institucijai nustačius vadovų, ar rangovo kvalifikacijos neatitikimus. Be to, atestavimas ir kilmės valstybėje turimos teisės užsiimti atitinkama veikla pripažinimas statybos srityje būtinas siekiant užtikrinti, kad būtų išvengta pavojaus dėl netinkamai suprojektuotų ir pastatytų statinių, jų griūties. Laikoma, kad specialistų ir statybos dalyvių KA ir TPD galiojimo sustabdymas ir panaikinimas – efektyviausios ir labiausiai atgrasančios poveikio priemonės, kurių pagrįstas ir savalaikis taikymas, manytina, ženkliai sumažintų piktnaudžiavimo ir teisės aktų reikalavimų nesilaikymo atvejų skaičių statybų srityje ir sudarytų prielaidas sumažinti netinkamų projektų parengimo, savavališkos statybos, statybos broko rizikas. Jei atestuojančios institucijos tinkamai ir skaidriai atlieka savo pareigas ir iš rinkos pašalina subjektus, kurie veikia nesilaikant teisės aktų reikalavimų, kitoms kompetentingoms institucijoms kur kas rečiau reikia organizuoti pažeidimų šalinimą, kai šiais pažeidimais jau padaryta žala aplinkai ir visuomenei.

Atsižvelgiant į žiniasklaidos straipsniuose¹¹ nurodomą informaciją, pastebėtos pasikartojančios situacijos, kai esant pagrindui galimai delsiama priimti sprendimus dėl poveikio priemonių taikymo, pritaikytos poveikio priemonės neproporcingos pažeidimui, ar rizikai, kuri dėl jos galėtų kilti.

¹¹<https://www.lrt.lt/naujienos/verslas/4/2150749/uab-eisa-bei-dar-astuonioms-imonems-panaikinti-kvalifikacijos-atestatai>
<https://www.delfi.lt/verslas/nekilnojamas-turtas/ssva-del-pernai-sostineje-ivykusios-pastato-avarijos-rangovui-sustabdytas-kvalifikacijos-atestatas-93664129>
<https://www.ssva.lt/cms/naujienos/uz-perziurai-reikalingu-dokumentu-neteikima-uab-banduva-sustabdytas-kvalifikacijos-atestatas>

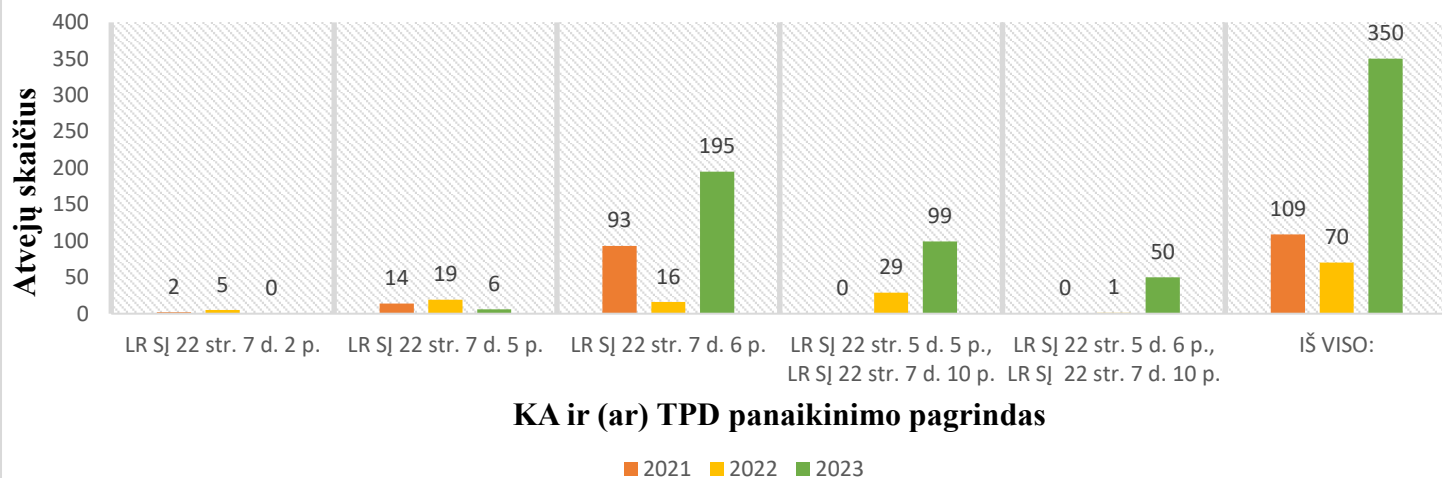
Siekiant atspindėti realią poveikio priemonių taikymo SSVA 2021-2023 m. praktiką ir nustatyti, kokiais pagrindais rangovų turimų KA ar TPD galiojimas stabdomas arba naikinamas dažniausiai, analizuoti SSVA veiklos duomenys už 2021-2023 m. Nustatyta, kad 2021 m.: dažniausiai (85,32 proc. visų KA ar TPD galiojimo naikinimo atvejų) rangovo turimo KA galiojimas panaikinamas dėl to, kad „*kvalifikacijos atestato ir (ar) teisės pripažinimo dokumento turėtojas bankrutavo ar išregistruotas iš Juridinių asmenų registro*“; 12,84 proc. KA ar TPD galiojimo naikinimo atvejų įvyko dėl to, kad KA ir (ar) TPD turėtojas pats paprašė panaikinti KA ir (ar) TPD galiojimą, 1,84 proc. – kadangi paaiškėjo, jog buvo pateikti suklastoti, melagingi duomenys KA gauti.

2022 m. 41,43 proc. visų KA ar TPD galiojimo naikinimo atvejų įvyko dėl to, kad KA ar TPD turėtojas per 6 mėnesius nepašalino neatitikčių nustatytiems kvalifikaciniais reikalavimams (pažymėtina, kad tokios KA ar TPD galiojimo panaikinimo praktikos 2021 m. nebuvo). Panašios procentinės išraiškos tenka kitiems praktikoje pasitaikantiems teisiniais pagrindams: „*kai to prašo kvalifikacijos atestato ir (ar) teisės pripažinimo dokumento turėtojas*“ (27,14 proc.) ir „*paaiškėja, kad kvalifikacijos atestato ir (ar) teisės pripažinimo dokumento turėtojas bankrutavo ar išregistruotas iš Juridinių asmenų registro*“ (22,86 proc.). 7,14 proc. atvejų KA galiojimas buvo naikinamas, kadangi paaiškėjo, kad pateikti suklastoti, melagingi duomenys kvalifikacijos atestatui gauti, 1,43 proc. – kai KA ir (ar) TPD turėtojas padarė pažeidimą, numatytą LR SĮ 22 straipsnio 7 dalies 10 punkte, t. y. KA ir (ar) TPD turėtojas per 6 mėnesius nepateikė SSVA (arba SPSC) peržiūrai reikalingų dokumentų (tokios KA ar TPD galiojimo panaikinimo praktikos 2021 m. nebuvo).

2023 m. dažniausiai (55,7 proc. visų KA ar TPD galiojimo naikinimo atvejų) rangovams KA galiojimas panaikinamas, kai paaiškėjo, jog KA turėtojas bankrutavo ar išregistruotas iš Juridinių asmenų registro. 28,3 proc. tenka atvejams, kai KA ar TPD turėtojas per 6 mėnesius nepašalino neatitikčių nustatytiems kvalifikaciniais reikalavimams; 14,3 proc. atvejuose nustatyta, jog KA turėtojas per 6 mėnesius nepateikė SSVA jos prašomų peržiūrai reikalingų dokumentų; 1,7 proc. – kai to prašė pats KA ir (ar) TPD turėtojas.

Iš žemiau pateikiamos diagramos matyti, kad 2021-2023 m. pagrindai, dėl kurių KA ir (ar) TPD galiojimas naikinamas, nėra nuoseklūs, pvz. 2021 m. ir 2022 m. KA ir (ar) TPD nebuvo naikinamas dėl to, kad KA ir (ar) TPD turėtojas nepateikė atestavimą atliekančiai organizacijai jos prašomų peržiūrai reikalingų dokumentų, o 2023 m. šiuo pagrindu jau naikinama 50 KA.

KA ir (ar) TPD galiojimo panaikinimas 2021-2023 m.

Visuma minėtų aplinkybių signalizuoja, jog poveikio priemonių taikymo SSVA veiklos srityje galimai yra sisteminių korupcijos rizikos veiksnių, kurie galėtų sudaryti palankias sąlygas ir prielaidas vilkinti sprendimų priėmimą arba kaltiems asmenims išvengti atsakomybės. Atlikus korupcijos rizikos analizę nustatyta, kad egzistuoja žemiau nurodytos korupcijos rizikos ir (ar) rizikos veiksniai KA ir (ar) TPD galiojimo stabdymo bei panaikinimo procesuose SSVA veiklos srityje.

3. KORUPCIJOS RIZIKA KVALIFIKACIJOS ATESTATŲ IR TEISĖS PRIPAŽINIMO DOKUMENTŲ GALIOJIMO STABDymo BEI PANAIKINIMO PROCESUOSE

3.1. Nepriimtas būtinas teisinis reglamentavimas, taip pat nepakankamai reglamentuoti atestavimo ekspertų komisijos sudarymo ir veiklos principai galimai įtakoja antikorupcinę prasme ydingą SSVA veiklą

Pažymėtina, kad viešojoje erdvėje randama informacijos¹² apie tai, kad dėl SSVA įsteigimo galimybių buvo diskutuota dar 2017 m., tačiau būtinas veiklos reglamentavimas nėra parengtas iki šiol. Šios analizės kontekste svarbu pažymėti, jog SSVA nurodo, kad savo veikloje vadovaujasi Statybos dalyvių atestavimo ir teisės pripažinimo nuostatais, patvirtintais VĮ Statybos produkcijos sertifikavimo centro direktoriaus 2020 m. gruodžio 28 d. įsakymu Nr. B-20-048¹³ (toliau – Nuostatai), kurie iki atitinkamų viešojo administravimo funkcijų (atestavimo, poveikio priemonių taikymo ir kt.) perdavimo SSVA iš esmės reglamentavo SPSC vykdomą vadovų ir rangovų

¹² <https://www.vz.lt/nekilnojamasis-turtas-statyba/2021/06/10/steigiama-statybos-sektoriaus-vystymo-agentura>

¹³ Taip pat šių Nuostatų 2022 m. balandžio 29 d. pakeitimo įsakymu Nr. B-22-9.

atestavimo ir teisės pripažinimo bei statinio projektuotojų teisės pripažinimo tvarką. SSVA duomenų apie tai, koks teisės aktas įpareigoja ją laikytis šių Nuostatų, nepateikė. SSVA steigimo dokumentai¹⁴ bei Reglamento redakcija¹⁵, įsigaliojusi nuo 2022 m. gegužės 1 d., pereinamojo laikotarpio SSVA direktoriui Atestavimo nuostatų¹⁶ parengimui ir patvirtinimui nenumatė, taip pat neįpareigojo SSVA laikytis SPSC direktoriaus patvirtintų Nuostatų. Pažymėtina, kad Reglamento 110 punktas nustato, kad būtent atestavimą atliekančios organizacijos direktorius tvirtina, laikydamasis Reglamento reikalavimų, Atestavimo nuostatus. Atsižvelgiant į tai, kad SSVA direktorius nepatvirtino šio dokumento, vertinama, kad SSVA nuo įsteigimo dienos neturi patvirtintų jos veiklai pritaiktų Atestavimo nuostatų. Atkreipiamas dėmesys, kad būtent Atestavimo nuostatuose, vadovaujantis Reglamentu, turi būti nustatomos eksperto pareigos, išvadų rengimo reikalavimai ir atestavimo ekspertų posėdžių organizavimo tvarka.

Reglamento 110 punktas numato, kad atestavimo ekspertas turi atitikti šiuos kvalifikacinius reikalavimus: *būti Reglamento nustatyta tvarka atestuotas vadovas; turėti ne mažesnę kaip 5 metų veiklos patirtį arba mokslo laipsnį vertinamoje statybos techninės veiklos (ypatingojo statinio projektavimo, ypatingojo statinio statybos, projekto ekspertizės, statinio ekspertizės) srityje; atitikti atestavimą atliekančios organizacijos direktoriaus nustatytus nešališkumo kriterijus; išklauses atestavimo ekspertų mokymus, kuriuos organizuoja atestavimą atliekanti organizacija pagal atestavimą atliekančios organizacijos direktoriaus patvirtintas atestavimo ekspertų mokymo programas.*“.

Vadovaujantis SPSC direktoriaus patvirtintų Nuostatų normomis „SPSC direktoriaus įsakymu Atestavimo ekspertais skiriami aukštųjų mokyklų, asociacijų, sąjungų ar valstybės institucijų atstovai, VĮ Statybos produkcijos sertifikavimo centro ekspertai“, „Atestavimo ekspertai turi atitikti kvalifikacinius reikalavimus išdėstytus Reglamento 113 punkte¹⁷“, „Atestavimo ekspertų darbą organizuoja SPSC direktoriaus įsakymu paskirtas sekretorius, kuris rengia būtiną medžiagą nagrinėjimui, rengia SPSC direktoriaus ar jo įgalioto asmens sprendimus.“, „Nagrinėjamą medžiagą sekretorius Atestavimo ekspertams išsiunčia elektroniniu paštu pagal vertinimo sritį.“, 117 punktas: „<...> Atestavimo ekspertų posėdis yra teisėtas, jeigu jame dalyvauja ne mažiau kaip 2 Atestavimo ekspertai.“, „Atestavimo ekspertai posėdyje, išnagrinėję statybos dalyvių dokumentus, įvertinę kitą turimą informaciją parengia išvadą, kuria teikia SPSC direktoriui. Suvestinę Atestavimo ekspertų išvadą parengia posėdžio sekretorius.

¹⁴ Viešosios įstaigos Statybos sektoriaus vystymo agentūros steigimo aktas ir įstatai, patvirtinti Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2022 m. sausio 26 d. įsakymu Nr. V-14 „Dėl Viešosios įstaigos Statybos sektoriaus vystymo agentūros steigimo akto ir įstatų patvirtinimo“, bei Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2022 m. sausio 5 d. nutarimas Nr. 10 „Dėl viešosios Statybos sektoriaus vystymo agentūros įsteigimo ir valstybės turto investavimo“.

¹⁵ <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/8529f2d0c1ab11ec9f0095b4d96fd400?jfwid=egqjka4bh>

¹⁶ bei kitam būtinam reglamentavimui.

¹⁷ Pažymėtina, kad galiojančioje Reglamento redakcijoje (<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/864a5b10c05211e6a3e9de0fc8d85cd8/asr>) kvalifikaciniai reikalavimai išdėstyti 110 punkte.

Atestavimo ekspertų posėdžių daromas garso ir vaizdo įrašas. Už atestavimo ekspertų posėdžių garso ir vaizdo įrašų saugojimą atsakingas posėdžio sekretorius. “.

Reglamento nuostatos numato, jog atestavimo ekspertai skiriami direktoriaus įsakymu, tačiau nei Reglamentas, nei Nuostatai nedetalizuoja, koku būdu ar tvarka SSVA juos parenka, kokie kriterijai taikomi juos atrenkant ir / ar paskiriant, koks jų skaičius turi būti kiekvienoje komisijoje, kiek skiriama atstovų iš SSVA į kiekvieną komisiją, kiek – iš kitų įstaigų (pvz. aukštųjų mokyklų, asociacijų, sąjungų ar valstybės institucijų), ar gali tas pats asmuo būti abiejų komisijų nariu, nėra aišku ir tai, ar posėdžio sekretorius yra komisijos narys, ar jis turi balsavimo teisę rengiamuose posėdžiuose.

Interviu metu SSVA atstovai paaiškino, kad šiuo metu yra svarstoma apie galimybes mokėti atestavimo ekspertams atlygį už atliekamą darbą, dalyvavimą posėdžiuose, todėl, siekiant skaidrumo SSVA veikloje, komisijos sudarymo principams ir tvarkai turėtų būtų skirtas ypatingas dėmesys.

Praktikoje SSVA veikia 2 atestavimo ekspertų komisijos:

- statybos techninės veiklos pagrindinių sričių vadovų atestavimo ekspertai (toliau – vadovų komisija)¹⁸;
- ypatingojo statinio statybos rangovų, statinio projekto ekspertizės rangovų, statinio ekspertizės rangovų atestavimo ekspertai (toliau – rangovų komisija)¹⁹.

Atkreiptas dėmesys, kad šios komisijos ne tik nagrinėja ir vertina pareiškėjo dokumentus dėl atestavimo, bet ir dėl poveikio priemonių taikymo, taip pat vykdo dokumentų peržiūras ir nagrinėja kitus klausimus, teikia išvadą sprendimą priimančiam direktoriui.

Kaip buvo minėta, tiek į vadovų, tiek į rangovų komisijas įeina ir SSVA darbuotojai. Vadovaujantis nagrinėtais SSVA direktoriaus įsakymais, tas pats SSVA darbuotojas atestavimo eksperto pareigoms atlikti įeina į abiejų komisijų sudėtį. Iš viso į rangovų komisiją atestavimo eksperto pareigoms atlikti įeina 2 SSVA darbuotojai, į vadovų – taip pat 2²⁰. Likę komisijos nariai – atestavimo ekspertai – abejose komisijose yra įvairių įstaigų, asociacijų ir sąjungų atstovai. Reikėtų pažymėti, kad vadovų komisijoje atestavimo eksperto teisėmis yra 6 nariai (vadovaujantis SSVA direktoriaus įsakymais – 7), rangovų – tiek pat, t. y. 6. Atkreiptinas dėmesys į Nuostatų 117 punkto reglamentavimą, kuriame numatyta, kad posėdis, kuriame dalyvauja ne mažiau kaip du atestavimo ekspertai, yra teisėtas. Atsižvelgiant į atestavimo ekspertų skyrimo praktiką (paprastai į kiekvieną komisiją skiriami trys SSVA darbuotojai: du atestavimo ekspertų ir vienas sekretoriaus pareigoms atlikti), vertinama, kad reglamentavimas sudaro sąlygas pripažinti posėdžius teisėtais

¹⁸ Vadovaujantis 2022 m. gegužės 5 d. SSVA direktoriaus įsakymu Nr. BV-22-6 „Dėl statybos techninės veiklos pagrindinių sričių vadovų atestavimo ekspertų skyrimo“.

¹⁹ Vadovaujantis 2022 m. gegužės 6 d. SSVA direktoriaus įsakymu Nr. BV-22-19 „Dėl ypatingojo statinio statybos rangovų, statinio projekto ekspertizės rangovų, statinio ekspertizės rangovų atestavimo ekspertų skyrimo“.

²⁰ Vienas iš šių atestavimo ekspertų jau nebedirba SSVA. Įsakymo pakeitimo, kad darbuotojas nebeina komisijos nario pareigų pateikta nebuvo. Darytina išvada, kad patvirtinta vadovų komisijos sudėtis neatitinka realios situacijos.

ir tada, kai juose dalyvauja vien SSVA darbuotojai. Tokiu būdu SSVA sprendimas dėl poveikio priemonės taikymo gali būti priimtas arba nepriimtas, vadovaujantis vien SSVA darbuotojų pateiktais išvadoje siūlymais. Manytina, kad sprendimo priėmimo procesas gali prarasti savo objektyvumą, jei jame nedalyvauja kiti – ne SSVA – atestavimo ekspertai.

Taip pat analizės metu SSVA buvo prašoma²¹ paaiškinti, kaip yra skaičiuojama „veiklos“ patirtis, numatyta Reglamento 110.2. papunktyje, kurią turi būti įgijęs atestavimo ekspertas „*vertinamoje statybos techninės veiklos srityje (ypatingojo statinio projektavimo, ypatingojo statinio statybos, projekto ekspertizės, statinio ekspertizės)*“. El. laiške²² SSVA atstovas paaiškino, kad „veiklos“ patirtis skaičiuojama „<...> pagal pateiktą ekspertų patirtį. Gyvenimo aprašymą.“. Atlikus sisteminę LR SĮ ir Reglamento nuostatų analizę, nustatyta, kad veiklos patirties skaičiavimo principai fiziniam asmeniui, kuris pageidauja būti atestavimo ekspertu, nėra nustatyti, todėl yra sudarytos sąlygos taikyti įvairią šios patirties paskaičiavimo praktiką. Pastebėta, kad LR SĮ 12 straipsnio 5 dalies 2 punkte reglamentuojama, kad darbo patirties trukmė valstybės ir savivaldybių institucijose vykdant veiklą architektūros, statybos ir (ar) statybos valstybinės priežiūros srityse, jeigu pagal einamas pareigas fizinis asmuo tiesiogiai dalyvavo išduodant, rengiant, derinant ar tvirtinant tam tikrus statinio projektavimo ar statybos sričių dokumentus (projektinius pasiūlymus, specialiuosius architektūros reikalavimus, specialiuosius reikalavimus, statybą leidžiančius dokumentus, statybos užbaigimo aktus, deklaracijas apie statybos užbaigimą), rengiant normatyvinius statybos techninius ar normatyvinius statinio saugos ir paskirties dokumentus, rengiant architektus ar statybos inžinierius studijų ir mokslo įstaigoje, turint mokslo laipsnį ar pedagoginį vardą, nėra skaičiuojama kaip profesinė patirtis, kuri vertinama, pageidaujant asmeniui eiti statinio projekto ekspertizės vadovo, statinio projekto dalies ekspertizės vadovo, statinio ekspertizės vadovo ar statinio dalies ekspertizės vadovo pareigas. Nustatytas atvejis, kai atestavimo ekspertas, neturintis KA, suteikiančio jam teisės eiti statinio projekto ekspertizės ar statinio ekspertizės vadovų pareigų, taip pat neturinčio mokslo laipsnio statinio projekto ar statinio ekspertizės srityje, paskirtas SSVA direktoriaus įsakymu atlikti eksperto pareigas vertinant tiek vadovų, tiek rangovų veiksmus šioje srityje (pvz. bendrai su visa komisija teikia siūlymus posėdyje²³ vertinant rangovo, kuriam KA suteikia teisę būti statinio projekto ekspertizės rangovu ir statinio ekspertizės rangovu, dokumentus pateiktus peržiūrai).

Taip pat pastebėta, kad Reglamento 110.2. papunktyje nėra įrašyta dar viena LR SĮ 12 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta statybos techninė veikla – statinio statybos techninė priežiūra, todėl šioje srityje įgyta patirtis, vadovaujantis reglamentavimu, siekiant eiti atestavimo eksperto

²¹ Kreiptasi 2024-03-20 el. laišku.

²² Atsakyta 2024-03-21 el. laišku.

²³ Vadovaujantis 2022 m. birželio 9 d. išvada Nr. IA-08 9 punkte nurodyta informacija.

pareigas, nėra vertinama, nors atestavimo ekspertų posėdžiuose dažnai vertinami statinio statybos techninės priežiūros vadovų veiksmai.

Reglamento nuostatos aiškiai numato, jog atestavimo ekspertas turi turėti sukaupą patirtį (ne mažiau kaip 5 metų) arba mokslo laipsnį vertinamoje statybos techninės veiklos srityje, todėl laikoma, kad kiekvienas atestavimo ekspertas gali svarstyti posėdžiuose tik tuos klausimus, kuriems nagrinėti turi reikalingos kompetencijos. Pastebėta, kad atestavimo ekspertų paskyrimo SSVA direktoriaus įsakymuose²⁴ nėra nurodoma kokioms būtent sritims vertinti paskirtas konkretus ekspertas. Atkreiptas dėmesys, kad 2015 m., 2017 m., 2018 m. SPSC direktoriaus įsakymuose dėl atestavimo ekspertų skyrimo²⁵ apie tai buvo nurodoma (pvz. įsakymuose buvo įrašoma: „visoms sritims vertinti“, „visoms sritims vertinti, išskyrus branduolinės energetikos objektų statinius“, „ypatingųjų arba neypatingųjų statinių, esančių kultūros paveldo objekto teritorijoje, jo apsaugos zonoje, kultūros paveldo vietovėje (išskyrus kultūros paveldo objektus ir kultūros paveldo statinius) sritims vertinti“).

Pažymėtina, kad SSVA direktorius nuo 2022 m. iki dabar nėra patvirtinęs nešališkumo kriterijų, kuriuos turėjo patvirtinti, vadovaujantis Reglamento 110.3 papunkčiu. Būtent atitikimas šiems kriterijams yra vienas iš ekspertams privalomų kvalifikacinių reikalavimų.

Vadovaujantis Reglamento 110.4 papunkčiu, atestavimo ekspertai turi išklausti atestavimo ekspertų mokymus, kuriuos turėtų organizuoti SSVA pagal SSVA direktoriaus patvirtintas atestavimo ekspertų mokymo programas. SSVA atstovas nurodė, kad tokios programos nėra ir „niekada jos nebuvo“²⁶.

Analizuojant vadovų ir rangovų komisijų sudėtį, nustatyta, kad kai kurie komisijos nariai tokias pareigas eina nuo 2015 m.²⁷ Šiuo metu nėra reglamentuotas nei komisijos pirmininko, nei komisijos narių kadencijų skaičius, jų rotacija, todėl atsiranda galimybė tiems patiems asmenims neribotą laiką būti paskirtiems komisijos nariais atestavimo ekspertų pareigoms atlikti, o tai gali

²⁴ Vadovaujantis 2022 m. gegužės 5 d. SSVA direktoriaus įsakymu Nr. BV-22-6 „Dėl statybos techninės veiklos pagrindinių sričių vadovų atestavimo ekspertų skyrimo“ ir 2022 m. gegužės 6 d. įsakymu Nr. BV-22-19 „Dėl ypatingojo statinio statybos rangovų, statinio projekto ekspertizės rangovų, statinio ekspertizės rangovų atestavimo ekspertų skyrimo“.

²⁵ Pz.: 2015 m. gegužės 12 d. SPSC direktoriaus įsakymas Nr. B-15-009 „Dėl statybos techninės veiklos pagrindinių sričių vadovų atestavimo ekspertų skyrimo“, 2017 m. balandžio 18 d. SPSC direktoriaus įsakymas Nr. B-17-011 „Dėl statybos techninės veiklos pagrindinių sričių vadovų atestavimo ekspertų skyrimo“, 2018 m. balandžio 20 d. SPSC direktoriaus įsakymas Nr. B-12-012 „Dėl ypatingojo statinio statybos rangovų, statinio projekto ekspertizės rangovų ir statinio ekspertizės rangovų atestavimo eksperto skyrimo“.

²⁶ SSVA atstovo 2024-03-22 el. laiškas.

²⁷ Vadovaujantis 2015 m. gegužės 25 d. SPSC direktoriaus įsakymu Nr. B-15-017 „Dėl ypatingojo statinio statybos rangovų, statinio projekto ekspertizės rangovų, statinio ekspertizės rangovų atestavimo eksperto skyrimo“, 2015 m. gegužės 25 d. SPSC direktoriaus įsakymu Nr. B-15-018 „Dėl ypatingojo statinio statybos rangovų, statinio projekto ekspertizės rangovų, statinio ekspertizės rangovų atestavimo eksperto skyrimo“, 2015 m. gegužės 28 d. SPSC direktoriaus įsakymu Nr. B-15-021 „Dėl statybos techninės veiklos pagrindinių sričių vadovų atestavimo ekspertų skyrimo“, 2015 m. gegužės 28 d. SPSC direktoriaus įsakymu Nr. B-15-022 „Dėl statybos techninės veiklos pagrindinių sričių vadovų atestavimo ekspertų skyrimo“, 2018 m. balandžio 20 d. SPSC direktoriaus įsakymu Nr. B-18-012 „Dėl ypatingojo statinio statybos rangovų, statinio projekto ekspertizės rangovų, statinio ekspertizės rangovų atestavimo eksperto skyrimo“.

būti korupcijos rizikos veiksnys. Kadencijų skaičiaus ribojimas yra viena iš atsparumo korupcijai priemonių, mažinančių korupcijos pasireiškimo tikimybę, užkertančių kelią asmeninių ilgalaikių ryšių, kurie trukdo priimti objektyvius sprendimus, susiformavimui, užtikrinančių skaidresnę komisijos veiklą ir didinančių visuomenės pasitikėjimą ja.

Analizuojant 2023-12-12 komisijos posėdžio vaizdo įrašą, pastebėta, kad komisijos pirmininkas renkamas posėdžio metu, t. y. nuolatinio šių pareigų vykdytojo nėra. Nepakankamas reglamentavimas sąlygoja tai, kad nėra nustatyta ir komisijos pirmininko atsakomybė už komisijos veiklą. Pažymėtina, kad komisijos pirmininkas galėtų užtikrinti savalaikį teisėtą (susidarius narių kvorumui) posėdžių organizavimą, kontroliuoti, jog laiku būtų parengiamos atestavimo ekspertų išvados bei atnaujinama komisijos sudėtis. Pastebėta, kad nenustatyta jokios atsakomybės forma už sprendimo priėmimą komisijos nariams.

Akcentuotina, kad SSVA direktoriaus įsakymais sekretoriai vadovų ir rangovų komisijoms paskirti tik šios analizės atlikimo metu, t. y. 2023-10-16. Iki šios datos SSVA direktoriaus įsakymais sekretoriai nebuvo skiriami, todėl nuolatinis šių funkcijų vykdytojų taip pat nebuvo, jais buvo iš esmės bet kas. SSVA atstovas paaiškino: „<...> *Kolegų teigimu, buvo tiesiog žodinis sutarimas, kas rašys išvadą.*“²⁸. Pažymėtina, kad komisijų sekretorių pasirašytose Deklaracijose dėl nešališkumo ir konfidencialumo nurodoma, kad jie yra komisijų nariai. SSVA atstovas paaiškino, kad sekretorius yra komisijos narys, bet sprendimų priėmime nedalyvauja. SSVA lygmeniu sekretoriaus funkcijos nėra reglamentuotos. Nuostatų normos nereglamentuoja, ar sekretoriaus pareigas gali eiti tik SSVA darbuotojai.

Pastebėta, kad SSVA direktorius, nors nėra komisijos narys, dalyvauja posėdžiuose²⁹, motyvuodamas tuo, kad jam reikės priimti sprendimą. Tokia praktika buvo taikoma ir SPSC veikloje³⁰. Vertinant skundų nagrinėjimo efektyvumą ir tempą, taip pat, kad nevisais atvejais po įvykusių posėdžių surašomos atestavimo ekspertų išvados³¹, pagrįstai kyla abejonių dėl šios kontrolės efektyvumo poveikio priemonių taikymo srityje.

Išvada. Nuo įsteigimo nėra patvirtinti SSVA atestavimo nuostatai, veikloje vadovaujamosi dar SPSC direktoriaus patvirtintais nuostatais. Esamas reglamentavimas nėra pakankamas užtikrinti skaidrų ir objektyvų atestavimo komisijų sudarymą ir darbą. Nenumatyti atestavimo ekspertui „veiklos“ patirties skaičiavimo principai. SSVA direktoriaus atestavimo

²⁸ SSVA 2023-10-12 atstovo el. laiškas.

²⁹ pvz. 2023-10-25, 2023-12-06, 2023-09-20 posėdžiai

³⁰ pvz. 2021-05-07 posėdis

³¹ SSVA atstovo 2022-10-03 el. laiške nurodoma: „<...> *Dauguma nagrinėtų skundų buvo svarstyti Atestavimo ekspertų posėdžiuose, tačiau ne visiems yra parengtos išvados bei sprendimai. Atkreipiame dėmesį, kad nuo 2021 m. atestavimo skyriaus darbuotojų skaičiaus mažėjo ir dėl šios priežasties nėra paruoštos Atestavimo ekspertų išvados dėl poveikio priemonių taikymo.*“;

SSVA atstovo 2024-03-08 el. laiške nurodoma: „<...> *Šiuo metu baigiam nagrinėti neišnagrinėtus skundus specialistų (keista, bet taip yra) už 2022 m. 2023 m. , ir pradėsime nagrinėti rangovus.*“.

ekspertų paskyrimo įsakymuose nenurodoma, kokioms sritims vertinti paskirti atestavimo ekspertai. Kai kurioms sritims vertinti neprivaloma turėti veiklos patirties. Atestavimo ekspertai skiriami nesilaikant kvalifikacinių reikalavimų, t. y. atestavimo ekspertai nėra išklause atestavimo ekspertų mokymų, jiems nepatvirtinti nešališkumo kriterijai. Neatskiriamos funkcijos: tos pačios komisijos nagrinėja platų spektrą klausimų – nuo atestavimo iki poveikio priemonių taikymo, ydinga komisijų kvorumo tvarka. Visos šios aplinkybės antikorpuciniu požiūriu vertintinos itin neigiamai ir gali kelti piktnaudžiavimo, neteisėtų susitarimų, subjektyvių sprendimų rizikas.

PASIŪLYMAI

Aplinkos ministerijai:

1. Tobulinti teisinį reguliavimą siekiant, kad atestavimo, dokumentų peržiūros ir poveikio priemonių taikymo procesai būtų vykdomi objektyviai ir nešališkai (pavyzdžiui, veiktų skirtingos komisijos) arba numatyti alternatyvų būdą siūlymui dėl funkcijų atskyrimo įgyvendinti.

2. Atlikti atestavimo ekspertų veiklą reglamentuojančių Reglamento nuostatų peržiūrą. Tobulinti reglamentavimą, numatantį atestavimo ekspertams kvalifikacinius reikalavimus. Priimti sprendimą dėl atestavimo ekspertų mokymo programų rengimo būtinumo.

3. Prisidėti rengiant SSVA Atestavimo nuostatus, reglamentuojant atestavimo ekspertų komisijų sudarymo ir veikimo mechanizmą: nustatyti kaip deleguojami ir skiriami atestavimo ekspertų komisijų nariai, kokių institucijų atstovai gali būti skiriami nariais, kiek ir kokios institucijos atstovų turi būti atestavimo ekspertų komisijose, nustatyti narių bei pirmininko kadencijų skaičių ir trukmę, sekretoriaus, pirmininko ir narių pareigas ir atsakomybės ribas, apibrėžti, kokie kviestiniai asmenys (išskyrus, asmenį priimančią galutinį sprendimą dėl poveikio priemonės skyrimo) gali arba turi dalyvauti posėdžiuose, bei nustatyti kitus atestavimo ekspertų komisijų sudarymo ir veiklos aspektus.

4. Atsižvelgiant į LR statybos įstatymo normas, numatyti kandidatams atestavimo ekspertų pareigoms vykdyti aiškius veiklos patirties skaičiavimo principus visose statybos techninės veiklos pagrindinėse srityse.

SSVA:

1. Parengti ir suderinus su Aplinkos ministerija patvirtinti Atestavimo nuostatus, reglamentuojant atestavimo ekspertų komisijų sudarymo ir veikimo mechanizmą: nustatyti kaip deleguojami ir skiriami atestavimo ekspertų komisijų nariai, kokių institucijų atstovai gali būti skiriami nariais, kiek ir kokios institucijos atstovų turi būti atestavimo ekspertų komisijose, nustatyti narių bei pirmininko kadencijų skaičių ir trukmę, sekretoriaus, pirmininko ir narių pareigas ir atsakomybės ribas, apibrėžti, kas gali dalyvauti posėdžiuose kaip kviestiniai asmenys, bei nustatyti kitus atestavimo ekspertų komisijų sudarymo ir veiklos aspektus. Užtikrinti, kad

atestavimo ekspertų posėdžiuose nedalyvautų asmuo, priimančias galutinį sprendimą dėl poveikio priemonės skyrimo.

2. Užtikrinti, kad atestavimo ekspertų paskyrimo įsakymuose būtų nurodoma, kokioms sritims vertinti paskirtas ekspertas. Nustatyti, kad sprendimas dėl poveikio priemonių taikymo būtų priimamas dalyvaujant posėdyje ne mažiau nei dviem atestavimo ekspertams, kurie turi pakankamos patirties vertinamoje statybos techninės veiklos srityje.

3. Organizuoti mokymus, kuriu metu SSVA direktoriaus įsakymais paskirti atestavimo ekspertai būtų supažindinami su aktualių jų pareigų vykdymui reglamentavimu, komisijos veiklos principais, sprendimų priėmimo terminais, išvadų rengimo reikalavimais ir kt. reikalinga jų darbui informacija.

4. Patvirtinti nešališkumo kriterijus, kuriuos turi atitikti atestavimo ekspertai, ir nustatyti, kad posėdžiuose gali dalyvauti tik nešališkumo pasižadėjimus pasirašę atestavimo ekspertai.

5. Reglamentuoti, kad kvorumas negalėtų susidaryti vien iš SSVA darbuotojų, o posėdis teisėtu laikomas, kai jame dalyvauja daugiau nei pusė visų atestavimo ekspertų.

3.2. Neregamentuota poreikio svarstyti skundą atestavimo ekspertų posėdyje nustatymo procedūra ir atestavimo ekspertų posėdžių sušaukimo terminas

Analizuojant šiam skyriui aktualų teisinį reglamentavimą, paminėtinas Nuostatų 117 punktas, kuriame nurodoma: „*Esant poreikiui gali būti organizuojami Atestavimo ekspertų posėdžiai. Atestavimo ekspertų posėdžiai gali būti organizuojami svarstant patikrinimų rezultatus, darbo tvarkos pasikeitimus ir skundus dėl kvalifikacijos atestatų ir TPD turėtojų padarytų pažeidimų. <...>.*“.

SSVA lygmens reglamentavimas, t. y. Tvarkos aprašo normos, numato:

- 18 punktas: „*Registruoti skundai perduodami Atestavimo padalinio vadovui, kuris atitinkamam (-iems) SSVA padalinio darbuotojui (-ams) pagal kompetenciją paskiria skundo nagrinėjimą. Skundus SSVA nagrinėja ir į juos atsako pagal teisės aktais jai nustatytą kompetenciją.*“;

- 21 punktas: „*Jeigu skundui išnagrinėti reikia gauti papildomus dokumentus, informaciją iš valstybės bei savivaldos institucijų, ūkio subjektų, mokslo ir studijų institucijų, SSVA direktoriaus pavedama Statybos dalyvių atestavimo ekspertams pateikti išvadą dėl skunde pateiktų aplinkybių. Nurodytu atveju skundo nagrinėjimas yra stabdomas Aprašo VI skyriuje nustatyta tvarka*“.

Atsižvelgiant į Reglamento nuostatas, vertinama, kad teisinis reguliavimas numato taikyti poveikio priemonės tik vadovaujantis atestavimo ekspertų išvada. Nuostatų normos numato, jog atestavimo ekspertų posėdžiai gali būti organizuoti svarstant KA ir TPD dokumentų turėtojų padarytus pažeidimus. Vadovaujantis SSVA vidiniu reglamentavimu, už skundų paskirstymą

padalinio darbuotojams atsakingas yra tik Atestavimo padalinio vadovas. Būtent šiam vadovui pirmam, vadovaujantis Tvarkos aprašo 18 punkto nuostata, perduodami visi registruoti skundai. SSVA direktorius paveda atestavimo ekspertams pateikti išvadą dėl skunde nurodytų aplinkybių tik jeigu nustatomas Tvarkos aprašo 21 punkte numatytas poreikis, tačiau aukščiau paminėtas reglamentavimas nenumato aiškios šio poreikio įvertinimo tvarkos, t. y. nėra aišku kas už šį sprendimą yra atsakingas, nėra numatytas ir terminas šiam vertinimui atlikti. Galiausiai, nereglamentuotas ir atestavimo ekspertų posėdžio sušaukimo terminas, nustačius minėtą poreikį. Šių aiškių taisyklių nebuvimas sudaro sąlygas praktikoje nepagrįstai vilkinti skundų ar pažeidimų nagrinėjimą. Tokios praktikos galimos pasekmės – delsimas taikyti poveikio priemonės arba statybos dalyvių nebaudžiamumas.

SSVA atstovas paaiškino, kad „*Gavus skundą, jis yra priskiriamas darbuotojui/vyr. specialistui/ekspertui, vyr. ekspertui. Įvertinamas skundo turinys, nustatomi teisės aktų pažeidimai ir tuomet vyksta aptarimas vidiniame pasitarime, kuriame nusprendžiama kelti klausimo svarstymą į Atestavimo ekspertų posėdį.*“³². SSVA atstovų taip pat buvo prašoma paaiškinti, kaip SSVA nustatoma būtinybė perduoti skundą nagrinėti atestavimo ekspertams. SSVA atstovas nurodė, kad skundas perduodamas nagrinėti atestavimo ekspertams „*kai statybos dalyvis padaro esminius pažeidimus.*“. Pažymėtina, kad poveikio priemonės gali būti skiriamos ir už neesminius pažeidimus, o taikyti jas nesivadovaujant atestavimo ekspertų išvada, kuri surašoma po pažeidimo aktualios medžiagos nagrinėjimo posėdyje, teisinis reguliavimas galimybės iš vis nenumato. Žemiau pateikiama informacija apie terminus, per kuriuos sušaukiami posėdžiai arba nustatomas poreikis pavesti skundą svarstyti atestavimo ekspertams:

Skundo gavim SSVA data ir Nr.	Posėdžio sušaukimo data, pastabos
2021-01-29 VPTSI raštas Nr. 2D-1495	Posėdis nesusauktas. Poreikis svarstyti skundą atestavimo ekspertų posėdyje nustatomas nuo 2021-01-29 ³³ . Galutinio sprendimo dėl padarytų pažeidimų nėra.
2022-07-19 VTPSI raštas Nr. 2D-13208	Posėdis nesusauktas. Poreikis svarstyti skundą atestavimo ekspertų posėdyje nustatomas nuo 2023-07-25 ³⁴ . Galutinio sprendimo dėl padarytų pažeidimų nėra.
2023-02-14 VTPSI raštas Nr. 2D-2799	Posėdis nesusauktas.

³² 2024-03-14 d. SSVA atstovo el. laiškas

³³ 2024-03-05 d. SSVA atstovo el. laiškas

³⁴ iki šios datos įmonė turėjo SSVA pateikti defektų pašalinimo aktą (2023-11-29 d. SSVA atstovo el. laiškas)

	Poreikis svarstyti skundą atestavimo ekspertų posėdyje nustatomas nuo 2023-02-14 ³⁵ . Galutinio sprendimo dėl padarytų pažeidimų nėra.
2023-06-12 Nr. G-4080- (4.4Mr)	Posėdis sušauktas 2023-12-12 (~ po 6 mėn.)
2023-09-08 VTPSI raštas Nr. 2D-15477	Posėdis sušauktas 2023-10-25 (~ po 1,5 mėn.)
2023-10-05 Nr. G-5825- (4.4Mr)	Posėdis sušauktas 2023-12-12 (~ po 2 mėn.)

Vertinant pateiktus duomenis akivaizdu, kad kai kuriems skundams poreikio svarstyti skundą ar pažeidimą atestavimo ekspertų posėdyje nustatymo procedūra užsitęsė ar net neįvyko. SSVA patikino, kad visus skundus planuojama išnagrinėti: „<...> Šiuo metu baigiam nagrinėti neišnagrinėtus skundus specialistų <...> už 2022 m., 2023 m. ir pradėsime nagrinėti rangovus“³⁶.

Taip pat nustatyta, kad posėdžiai gali būti sušaukti ir po 6 mėnesių. Pvz. 2023-06-12 gauto skundo G-4080-(4.4Mr) (žr. lentelėje) aplinkybės nagrinėjamos atestavimo ekspertų posėdyje tik 2023-12-12, t. y. praėjus 6 mėnesių terminui po skundo gavimo. Iki minėto posėdžio sušaukimo SSVA išsiuntė du raštus (2023-10-17 raštu Nr. S-3595-(4.4Mr) skundo šalies, kurios veiksmai yra apskūsti, prašoma pateikti informaciją iki 2023-10-24; 2023-10-31 raštu S-3754-(4.4Mr) prašoma pateikti tą pačią informaciją iki 2023-11-10, kadangi per ankstesnį laikotarpį informacija pateikta nebuvo). Atsižvelgiant į šių kreipimųsi datas, matyti, kad jie teikiami tik maždaug po 4 mėnesių, skaičiuojant šį terminą nuo skundo gavimo SSVA dienos. Jokių papildomų veiksmų, be šio paklausimo, vadovaujantis 2023-12-12 atestavimo ekspertų išvada Nr. SPA-23-01, SSVA nebuvo atliekama, todėl nėra aišku, kodėl tik po 6 mėnesių buvo nustatyta, jog atsirado būtinybė nagrinėti skundą posėdyje.

Išvada. Neaiški poreikio svarstyti skundą atestavimo ekspertų posėdyje nustatymo procedūra bei nereglamentuotas posėdžio sušaukimo terminas suteikia posėdžius organizuojantiems asmenims neribotą diskreciją dėl termino nustatymo, o tai sudaro sąlygas kilti piktnaudžiavimo, subjektyvių sprendimų ir neteisėtų susitarimų rizikoms.

PASIŪLYMAI

Aplinkos ministerijai ir SSVA:

Atlikti patikrinimą siekiant nustatyti dėl kokių aplinkybių į skundus ir raštus apie pažeidimus nebuvo tinkamai reaguojama, esant būtinybei – taikyti atitinkamas atsakomybės

³⁵ 2024-03-08 d. SSVA atstovo el. laiškas.

³⁶ 2024-03-08 d. SSVA atstovo el. laiškas.

formas. Apie nustatytas aplinkybes ir priimtus sprendimus informuoti STT. Nustačius aplinkybes, lėmusias tokias situacijas – imtis papildomos teisėkūros iniciatyvos ir keisti poįstatyminį reglamentavimą, siekiant suvaldyti šias rizikas.

SSVA:

SSVA Atestavimo nuostatuose reglamentuoti poreikio svarstyti skundą atestavimo ekspertų posėdyje nustatymo procedūrą, panaikinant diskreciją vienasmeniškai be nustatytų kriterijų spręsti dėl posėdžio sušaukimo klausimą, numatyti šios procedūros vykdytojus ir terminą, nustatyti atestavimo ekspertų posėdžių organizavimo tvarką, sušaukimo terminą, atsižvelgiant į skundo gavimo datą. Reglamentuoti, kad medžiaga, gauta iš kompetentingų institucijų dėl KA ar TPD turėtojo padaryto pažeidimo, visais atvejais pagal nustatytą tvarką būtų svarstoma atestavimo ekspertų posėdyje dėl galimo poveikio priemonės taikymo.

3.3. Atestavimo ekspertų posėdžiai neprotokoluojami, ne visais atvejais vykdomas jų vaizdo ir garso įrašymas

Reglamento 110 punktas numato, kad atestavimo ekspertų posėdžių organizavimo tvarką turi nustatyti Atestavimo nuostatai. Atsižvelgiant į tai, kad SSVA direktorius nėra jų patvirtinęs, skyriaus problematikai atskleisti reikšmingos šios SPSC direktoriaus patvirtintų Nuostatų normos:

- 119 punktas, kuris reglamentuoja: „*Atestavimo ekspertų iniciatyva ir SPSC direktoriaus arba jo įgalioto asmens sprendimu gali būti organizuojami nuotoliniai arba rašytiniai posėdžiai, kai Atestavimo ekspertų išvados pateikiamos elektroniniu būdu. <...>“;*
- 120 punktas, kuris numato: „*<...> Atestavimo ekspertų posėdžių daromas garso ir vaizdo įrašas. Už atestavimo ekspertų posėdžių garso ir vaizdo įrašų saugojimą atsakingas posėdžio sekretorius.*“.

Vadovaujantis Rekomendacijų, pateiktų VĮ Statybos produkcijos sertifikavimo centrui veiklos audito 2021-11-23 ataskaitoje Nr. (4-1)-D16A-28, įgyvendinimo priemonių planu, patvirtintu 2021-12-22 SPSC direktoriaus įsakymu Nr. B-21-44 „*Dėl rekomendacijų, pateiktų VĮ Statybos produkcijos sertifikavimo centrui veiklos vidaus audito 2021-11-23 ataskaitoje Nr. (4-1)-D16A-28, įgyvendinimo priemonių plano patvirtinimo*“, SPSC direktoriui po atlikto audito be kitų rekomendacijų buvo numatyta spręsti klausimą dėl atestavimo ekspertų posėdžių protokolavimo privalomumo ir esant būtinybei koreguoti teisės aktus, kadangi SPSC susiklostė praktika, jog posėdžiai neprotokoluojami, o daromas tik jų garso ir vaizdo įrašas. Nutarta parengti Nuostatų keitimą ar naują redakciją, kurioje nebūtų numatytas posėdžių protokolavimas, nurodant, kad daromas vien posėdžių garso ir vaizdo įrašas. Vadovaujantis SPSC direktoriaus 2022 m. balandžio 29 d. įsakymu Nr. B-22-9, Nuostatų 120 punktas, kuriame buvo numatyta: „*Atestavimo ekspertų posėdžiai yra protokoluojami, daromas jų garso ir vaizdo įrašas. Už Atestavimo ekspertų posėdžių protokolų rengimą, garso ir vaizdo įrašų saugojimą atsakingas posėdžio sekretorius.*“, pakeistas

į aukščiau pacituotą šio punkto redakciją. Protokolų rengimo atsisakyta, laikant, kad fiksuoti posėdžius garso ir vaizdo įrašais yra pakankama priemonė informacijai apie posėdį išsaugoti.

Atkreiptas dėmesys, kad Nuostatų 119 punkte įtvirtinta „*rašytinių*“ posėdžių forma. Nuostatų normos nedetalizuoja kaip vykdomi tokie posėdžiai, tik nurodoma, kad juose atestavimo ekspertų išvados pateikiamos elektroniniu būdu. Pvz. pirminė rangovų dokumentų peržiūra nevyksta „*realaus*“ posėdžio metu. SSVA darbuotojas (abiejų komisijų narys) paaiškino, kad pirminę dokumentų peržiūrą vykdo pats, parengia išvadą ir ją siunčia el. paštu kitiems komisijos nariams. Su išvada nėra siunčiami rangovo vertinimui pateikti dokumentai. Išvadoje nenurodomos šių dokumentų gavimo datos ir registracijos numeriai, taip pat nenurodoma, kad jie yra pridedami prie išvados. Rangovo dokumentai likusiems nariams pateikiami, jei kiti komisijos nariai išreiškia poreikį šiuos dokumentus pamatyti. Laikoma, kad išvadai yra pritariama, kai atestavimo ekspertai iš asmeninių el. pašto adresų atsako į SSVA atestavimo eksperto siųstą laišką, patvirtindami, jog pritaria išvadai. Pačioje išvadoje dėl pateikto peržiūrai dokumento vertinimo neformuluojami atskirų atestavimo ekspertų siūlymai SSVA, todėl nėra aišku ar sprendimas, įtvirtintas tokioje išvadoje, priimtas vienbalsiai, ar buvo prieštaraujančių atestavimo ekspertų. Analizuotose tokiose atestavimo ekspertų išvadose deklaruojama, kad posėdis įvyko nuotoliniu būdu, pvz. 2022-08-04 išvadoje Nr. IA-17 deklaruojama, kad posėdis įvyko 2022-08-04, 2022-08-18 išvadoje Nr. IA-18 – posėdis 2022-07-13, 2023-03-14 išvadoje Nr. IA-15 – posėdis 2023-03-14, 2023-07-11 išvadoje Nr. IA-29 – posėdis 2023-06-21, tačiau šių posėdžių vaizdo įrašų SSVA atstovai pateikti negalėjo³⁷.

SSVA atstovas interviu metu paaiškino, kad gyvi posėdžiai nevyksta ir dėl KA ir (ar) TPD galiojimo naikinimo, vadovaujantis LR SĮ 22 straipsnio 7 dalies 5 punktu, kai šių dokumentų galiojimas naikinamas, paaiškėjus, jog rangovas bankrutavo ar išregistruotas iš Juridinių asmenų registro. Akcentuotina, kad analizuotose³⁸ tokio tipo išvadose taip pat galimai klaidinančiai nurodoma, kad posėdis vyko sušaukiant komisiją nuotoliniu būdu. Pastebėta, kad toks įrašas apie posėdį įrašomas į išvadą ir tada, kai jis iš tikrųjų vyksta (per Teams programą ir SSVA patalpose, t. y. mišriu būdu).

Tikėtina, kad kai kurie SSVA sprendimai dėl KA ir (ar) TPD galiojimo naikinimo (pvz. KA ar TPD turėtojas mirė, bankrutavo ar paaiškėjo, jog jis yra išregistruotas iš Juridinių asmenų registro arba atveju, kai pats prašo naikinti KA ar TPD galiojimą (visiems išvardytiems atvejams taikant išlygą, kad KA ar TPD turėtojas nėra padaręs kitų pažeidimų)) galėtų būti priimami, užtikrinus tinkama kontrolę, supaprastinta tvarka, tačiau kitais atvejais nevykdomi posėdžiai gali kelti didelę grėsmę sprendimų priėmimo skaidrumui, ypačiai įvertinus aplinkybę, kad posėdžiai neprotokoluojami, nedaromas jų vaizdo ir garso įrašas. Nekyla abejonių, kad svarstymas posėdyje

³⁷ 2024-02-01 SSVA atstovo el. laiškas

³⁸ 2023-11-23 išvada IA-57.

yra aktualus visiems dokumentų peržiūros etapams, vadovų kvalifikacijos tobulinimo vertinimui, pažeidimų nagrinėjimui ir pan.

Pažymėtina, kad siekiant įvertinti sprendimų, priimamų atestavimo ekspertų posėdžiuose, kurių protokolavimas neprivalomas, atsekamumą, buvo vertinamos 2023-10-25, 2023-12-06 ir 2023-12-12 posėdžių darbotvarkės. Visos jos neregistruotos, neskelbiamos viešai, skiriasi jų forma, informacijos pateikimo apimtis, nenurodoma informacija apie svarstomus asmenis (koks konkrečiai vadovas svarstomas, kas atstovauja svarstomus rangovus ar valstybines įstaigas, kokie kviestiniai asmenys turi dalyvauti). Nepateikiama informacija apie nagrinėjimui pateiktų skundų gavimo datas, kartais nenurodomas ir gavimo numeris. 2023-12-12 darbotvarkėje net nenurodoma kokia atestavimo ekspertų komisija vykdys svarstymą. Visa tai ženkliai sumažina poveikio priemonių taikymo proceso atsekamumą. Viena vertus, nesant parengtai išvadai (o tokie atvejai pasitaiko praktikoje), nustatyti, kada ir kas buvo vertinamas galima tik iš išsaugotos garso ir vaizdo medžiagos. Kita vertus, įvykusių posėdžių garso ir vaizdo įrašas nėra pridedamas prie išvadų, apie tokį posėdžio fiksavimą nėra nurodoma ir išvadų tekste.

Išvada. Įtvirtinta „rašytinė“ posėdžių organizavimo forma, kurios įgyvendinimas praktikoje sąlygoja, kad komisijų nariai, kurie nėra SSVA darbuotojai, pilna apimtimi nevertina rangovų peržiūrai pateiktų dokumentų, jie tiesiog pritaria SSVA parengtai išvadai, kurioje jau suformuluotas siūlymas nuo visos atestavimo ekspertų komisijos. Poveikio priemonių taikymo proceso atsekamumas yra kompliktuotas, kadangi posėdžiai neprotokoluojami. Nustatyta atvejų, kai nebuvo vykdomas posėdžių garso ir vaizdo įrašymas nors išvadose yra pažymėta, kad posėdžiai vyko nuotoliniu būdu. Darbotvarkės neskelbiamos viešai, ne visos jos registruojamos. Nagrinėtuose pavyzdžiuose pateikiama nepakankamos apimties poveikio priemonių taikymo proceso atsekamumui užtikrinti informacija. Garso ir vaizdo įrašai, nagrinėti atestavimo ekspertų dokumentai nėra sudėtinė rengiamų išvadų dalis. Apie garso ir vaizdo įrašų egzistavimą nenurodoma ir išvadų tekste. Tai sudaro sąlygas kilti piktnaudžiavimo, subjektyvių sprendimų ir neteisėtų susitarimų rizikoms ir yra kritinė antikorupcinė pastaba.

PASIŪLYMAI

Aplinkos ministerijai:

1. Nustatyti medžiagos (įskaitant posėdžio vaizdo ir garso įrašus), susijusios su poveikio priemonių taikymu, kvalifikacijos vertinimu ir dokumentų peržiūra, saugojimo terminus.
2. Reglamente detalizuoti, kokiais atvejais KA ar TPD galiojimo naikinimas gali vykti supaprastinta tvarka, (pvz. KA ar TPD turėtojas mirė, bankrutavo ar paaiškėjo, jog jis yra išregistruotas iš Juridinių asmenų registro arba atveju, kai pats prašo naikinti KA ar TPD galiojimą (visiems išvardytiems atvejams taikant išlygą, kad KA ar TPD turėtojas nėra padaręs kitų pažeidimų)). Numatyti tokių sprendimų priėmimo kontrolę.

SSVA

1. Reglamentuoti atestavimo ekspertų komisijos darbo rezultatų fiksavimo informacinėmis sistemomis tvarką. Nustatyti medžiagos (įskaitant posėdžio vaizdo ir garso įrašą), susijusios su išvadų parengimu bei posėdžių vykdymu, saugojimo taisykles. Sudaryti atestavimo ekspertams sąlygas informacinėse sistemose išvadas pasirašyti elektroninėmis priemonėmis.

2. Reglamentavime detalizuoti „rašytinių“ posėdžių vykdymo tvarką, aiškiai numatant atvejus, kada posėdžiai gali vykti tokiu būdu ir užtikrinant, kad juose dalyvaujantys atestavimo ekspertai pilna apimtimi susipažintų su visa svarstoma medžiaga. Užtikrinti, kad posėdžiai būtų fiksuojami vaizdo ir garso įrašu ir apie tai būtų pažymima išvadoje.

3. Užtikrinti, kad atestavimo ekspertų posėdžių darbotvarkėse atispindėtų visa informacija dėl svarstomų klausimų (t. y. nurodyti raštų, gautų SSVA dėl nagrinėjamo klausimo, gavimo datas, registracijos numerius, įvardinti svarstomus asmenis ir kt.), taip pat jos būtų registruojamos ir saugomos nustatyta tvarka.

4. Viešai, interneto svetainėje, skelbti duomenis apie posėdžių organizavimą (kada ir kokiam tikslui šaukiami atestavimo ekspertų posėdžiai).

3.4. Atestavimo ekspertai delsia parengti arba neparengia išvadų dėl poveikio priemonės taikymo

Reglamento 115 ir 117 punktuose įtvirtinta, jog SSVA direktorius arba jo įgaliotas asmuo poveikio priemonės taiko tik vadovaudamasis atestavimo ekspertų išvada. Akcentuotinas ir Reglamento 111 punktas, kuriame numatytos atestavimo ekspertų pareigos: posėdyje išnagrinėjus bei įvertinus pareiškėjo dokumentus ir pateiktą informaciją, *parengti ir pateikti SSVA išvadą dėl poveikio priemonių taikymo*. Reglamento 113 punktas aiškiai numato, kad atestavimo ekspertų išvada *įforminama raštu*. Taip pat šis punktas reglamentuoja, kad „*Atestavimo ekspertų išvados formą nustato atestavimą atliekanti organizacija pagal Atestavimo nuostatuose nurodytus išvados rengimo reikalavimus*“. Nuostatų 113.2 papunktis numato, kad išvadose dėl poveikio priemonių taikymo turi būti nurodomi motyvai, dėl kurių siūloma skirti poveikio priemonės, pateikiant nuorodas į teisės aktus, kuriuos pažeidė pareiškėjas. Šio viso reglamentavimo kontekste svarbu paminėti ir Nuostatų 120 punktą, kuriame numatyta, kad „*<...> Atestavimo ekspertai <...> parengia išvadą, kurią teikia SPSC direktoriui. Suvestinę Atestavimo ekspertų išvadą parengia posėdžio sekretorius. <...>*“.

Atsižvelgiant į aukščiau nurodytas nuostatas, vertinama, kad atestavimo ekspertai turi rengti ir teikti SSVA direktoriui rašytines išvadas, o posėdžio sekretorius – „*suvestinę*“. Nei atestavimo ekspertų, nei posėdžio sekretoriaus rengiamos išvados forma SSVA nėra nustatyta. „*Suvestinės*“ išvados reikšmė poveikio priemonių taikymo procese nėra aiški. Praktikoje kai kuriais atvejais SSVA direktoriaus sprendimas dėl poveikio priemonės taikymo priimamas,

vadovaujantis „suvestine“, t. y. posėdžio sekretoriaus rengiama išvada. Pvz. 2023-12-12 įvykusio posėdžio sekretorius, parengęs tokią išvadą³⁹, siuntė ją elektroniniu paštu atestavimo ekspertams suderinti, prašė pateikti pastabas arba nurodyti, kad pastabų nėra. Suvestinė išvada nėra pasirašoma atestavimo ekspertų kvalifikuotais parašais. Jai tiesiog pritarė, atsakant į posėdžio sekretoriaus siųstą laišką. Vadovaujantis tik šia „suvestine“ išvada, SSVA direktorius priėmė 2023-12-19 sprendimą dėl poveikio priemonių taikymo Nr. SP-23/106.

Taip pat, atkreiptas dėmesys, kad Nuostatų 122 punktas numato terminus, per kuriuos atestavimo ekspertai turi išnagrinėti, įvertinti pažeidimui reikšmingą medžiagą bei pateikti parengtą išvadą direktoriui, t. y. reglamentavimas numato:

„122. Atestavimo ekspertai pateiktą SPSC sekretoriaus medžiagą:

122.1. per 15 darbo dienų nuo gavimo išnagrinėja ir įvertina bei parengia išvadą ir ją teikia SPSC direktoriui dėl kvalifikacijos atestato ar TPD išdavimo bei atitinkamų poveikio priemonių taikymo Pareiškėjams nurodytiems Reglamento [6.7] I skyriaus 2.1. papunktyje;

122.2. per 12 darbo dienų nuo gavimo išnagrinėja ir įvertina bei parengia išvadą ir ją teikia SPSC direktoriui dėl kvalifikacijos atestato ar TPD išdavimo bei atitinkamų poveikio priemonių taikymo Pareiškėjams nurodytiems Reglamento [6.7] I skyriaus 2.2. papunktyje.“.

Taip pat Nuostatų 132 punktas numato: *„Jeigu skundo ir teikimo nagrinėjimas susijęs su Atestavimo ekspertų posėdžio sušaukimu ar kitais atvejais, dėl kurių atsakymo pateikimas asmeniui gali užtrukti ilgiau kaip 20 darbo dienų nuo prašymo ir visų reikiamų dokumentų gavimo SPSC dienos, SPSC direktorius ar jo įgaliotas asmuo turi teisę pratęsti šį terminą dar iki 20 darbo dienų. Šiuo atveju SPSC per 2 darbo dienas nuo SPSC direktoriaus ar jo įgalioto asmens tokio sprendimo priėmimo dienos išsiunčia asmeniui pranešimą raštu ir nurodo skundo ar teikimo nagrinėjimo priežastis.“.*

Aukščiau nurodytos teisės normos reglamentuoja konkrečius terminus atestavimo ekspertams išvadais surašyti, skundo nagrinėjimo nestabdant, o pratęsiant jo nagrinėjimo terminą. Pažymėtina, kad SSVA patvirtino skundų nagrinėjimo tvarką – Viešosios įstaigos Statybos sektoriaus vystymo agentūros gautų skundų nagrinėjimo tvarkos aprašą, patvirtintą SSVA direktoriaus 2023 m. rugsėjo 6 d. įsakymu Nr. BV-23-25 „Dėl Viešosios įstaigos Statybos sektoriaus vystymo agentūros Gautų skundų nagrinėjimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (toliau – Tvarkos aprašas), kurios 21 punktas numato, kad *„Jeigu skundui išnagrinėti reikia gauti papildomus dokumentus, informaciją iš valstybės bei savivaldos institucijų, ūkio subjektų, mokslo ir studijų institucijų, asociacijų, nepriklausomų specialistų, statybos ir statinio saugos ir paskirties reikalavimų valstybinės priežiūros institucijų, SSVA direktoriaus pavedama Statybos dalyvių atestavimo ekspertams pateikti išvadą dėl skunde pateiktų aplinkybių. Nurodytu atveju skundo*

³⁹ 2023-12-12 d. Statybos techninės veiklos pagrindinių sričių vadovų atestavimo ekspertų posėdžio išvada Nr. SPA-23-01

nagrinėjimas yra stabdomas Aprašo VI skyriuje nustatyta tvarka.“. Iš esmės ši Tvarkos aprašo nuostata numato, kad bet kokio skundo nagrinėjimo terminas yra sustabdomas neapibrėžtam terminui, jei SSVA direktorius dėl jo aplinkybių paveda atestavimo ekspertams pateikti išvadą. Akcentuotina, kad vadovaujantis Tvarkos aprašo 37 punktu, kuris numato, kad „*Skundo nagrinėjimas ir jam nustatyti nagrinėjimo terminai atnaujinami pašalinus ar išnykus aplinkybėms, dėl kurių jie buvo sustabdyti pareiškėjo prašymu arba SSVA iniciatyva. Atnaujintas skundo nagrinėjimas vyksta pagal bendruosius Tvarkos apraše nustatytus reikalavimus*“, tokio skundo nagrinėjimo terminas atnaujinamas tik tuomet, kai atestavimo ekspertai pateikia išvadą.

Aukščiau paminėtas reglamentavimas antikorpuciniu požiūriu yra ydingas, kadangi nei Nuostatų, nei Tvarkos aprašo normos nereglamentuoja, koku būdu yra kontroliuojama, kad po įvykusio posėdžio atestavimo ekspertai surašė ir pateikė išvadą per nustatytus Nuostatuose terminus. Nenumatyta ir SSVA darbuotojų veiksmų seka, jei atestavimo ekspertai išvados per nustatytus terminus nesurašo ir nepateikia. Pažymėtina, kad Reglamento 115 ir 117 punktas numato, jog SSVA direktorius taiko poveikio priemonės vadovaudamasis atestavimo ekspertų išvadomis, t. y. taikyti poveikio priemonės, nevertinant išvadose pateiktų atestavimo ekspertų siūlymų, teisės aktas nenumato. Tiek SPSC, tiek SSVA praktikoje pasitaiko atvejų, kai po įvykusio posėdžio atestavimo ekspertai nepateikė išvados arba galimai vilkino jos parengimą. Dokumentų analizė parodė, kad išvados, įvykus posėdžiui, gali būti surašytos ir po metų. Pavyzdžiui, paminėtinas atvejis, kuomet atestavimo ekspertai vertino du vienos įmonės pažeidimus:

- 2022-06-15 posėdyje, nagrinėdami VTPSI 2022-04-15 raštą Nr. 2D-6950, siūlė sustabdyti Kvalifikacijos atestato Nr. 8275 galiojimą 6 mėnesiams, vadovaujantis Statybos įstatymo 22 straipsnio 5 dalies 1 punkto nuostata, kadangi šis rangovas, vykdydamas darbus statomame mokslo paskirties pastate, adresu (*nuasmeninta*)⁴⁰, Vilnius, pažeidė normatyvinių statybos techninių dokumentų, normatyvinių statinio saugos ir paskirties dokumentų reikalavimus, dėl ko įvyko statinio konstrukcijų dalinė griūtis.“;

- 2022-08-04 posėdyje siūlė sustabdyti Kvalifikacijos atestato Nr. 8275 galiojimą 6 mėnesiams, vadovaujantis Statybos įstatymo 22 straipsnio 5 dalies 5 punkto nuostata, nes įmonė nepašalino neatitikčių nustatytiems kvalifikaciniais reikalavimams, nustatytų 2021 m. gruodžio 22 d. SPSC direktoriaus sprendime Nr. IP-007-47 (vadovaujantis 2022 m. birželio 8 d. SSVA direktoriaus sprendimu Nr. 10, laikas trūkumams pašalinti duotas iki 2022-06-17).

Išvada dėl peržiūrai pateiktų dokumentų vertinimo surašoma posėdžio dieną, t. y. 2022-08-04⁴¹ (2022-08-09 SSVA direktorius priima sprendimą sustabdyti KA 6 mėnesiams, vadovaujantis Statybos įstatymo 22 straipsnio 5 dalies 5 punkto nuostata), dėl kito pažeidimo

⁴⁰ Duomenys STT žinomi

⁴¹ 2022-08-04 išvada Nr. IA-17

vertinimo – tik 2023-06-07⁴², t. y. po 1 m. ir maždaug 1,5 mėn., skaičiuojant terminą nuo 2022-04-15 VTPSI rašto apie pastato dalinę griūtį SPSC gavimo dienos. Tikėtina, kad tokia termino trukmė iš dalies galėtų būti paaiškinama, jei atliekamas išsamus tyrimas dėl visų pažeidimo aplinkybių, vertinamos pasekmės, kilusi žala. Tačiau detaliau susipažinus su 2023-06-07 atestavimo ekspertų išvada Nr. IA-13-3, to konstatuoti neįmanoma, kadangi išvadoje pateikiamas formalus susirašinėjimas tarp SSVA (SPSC) ir rangovo, deklaruojama, kad posėdžio metu buvo išklausti įmonės direktoriaus ir darbų vadovo paaiškinimai.

Šio skyriaus kontekste svarbu pažymėti, kad perduodant dokumentaciją iš SPSC į SSVA dokumentų perdavimo aktas surašytas nebuvo. SSVA atstovas interviu metu paaiškino, kad: „<...> visi skundai, paklausimai ir kt. buvo nagrinėjami nuosekliai ir perimti iš SPSC kartu su darbuotojais. Dauguma nagrinėtų skundų buvo svarstyti Atestavimo ekspertų posėdžiuose, tačiau ne visiems yra parengtos išvados bei sprendimai. <...> nuo 2021 m. atestavimo skyriaus darbuotojų skaičiaus mažėjo ir dėl šios priežasties nėra paruoštos Atestavimo ekspertų išvados dėl poveikio priemonių taikymo.“.

Analizės metu nustatyta atvejų, kai dėl skundo (pranešimo) nagrinėjimo nei SPSC, nei SSVA nepriimta jokių galutinių sprendimų nuo 2021 m. Pvz. 2021-02-18 SPSC gautas VTPSI raštas Nr. 2D-2508 dėl statybos darbų, vykusių Palangos mieste. Iki skundo nagrinėjimo posėdyje SPSC išsiuntė vieną raštą⁴³ statinio statybos vadovui (*duomenys nuasmeninti*), kuriuo šio vadovo prašė iki 2021-03-17 pateikti paaiškinimą dėl veiklos objekte „*pateikiant VTPSI rašte įvardintų pažeidimų priežastis ir dabartinę, su galimais pažeidimais susijusią būklę minėtame statybos objekte.*“. 2021-03-17 (*duomenys nuasmeninti*) paaiškinimą pateikė⁴⁴. Situacija buvo nagrinėta atestavimo ekspertų posėdyje 2021-05-07. Peržiūrėjus šio posėdžio vaizdo ir garso įrašą, nustatyta, kad 2021-05-07 posėdyje atestavimo ekspertai siūlė skirti poveikio priemones ne tik šiam, bet ir kitiems keturiems vadovams. Paminėtiems vadovams buvo siūloma pagal atestavimo ekspertų balsų daugumą skirti įspėjimus. Atsižvelgiant į tai, jog atestavimo išvada, įvykus minėtam posėdžiui, parengta nebuvo, poveikio priemonės minėtiems asmenims liko nepritaikytos.

Praktikoje pasitaiko atvejų, kai dėl laiku neparengtos atestavimo ekspertų išvados statybos dalyviai svarstomi pakartotinai, pvz. 2023 m. liepos 4 d. SSVA gautas VTPSI raštas Nr. 2D-11675, kuriame nurodyta, jog: „<...> pagal gautą skundą atliko minėto pastato rekonstravimo darbų patikrinimą, kurio metu nustatė esminius pažeidimus, t. y. vykdant minėto pastato rekonstravimo darbus, nesilaikant parengto projekto, pagal kurį statytojui 2017-07-21 buvo išduotas statybą leidžiantis dokumentas – leidimas rekonstruoti Nr. LRS-45-170721-00021, projektinių sprendinių: pakeistas laikančiųjų konstrukcijų – mūrinių kolonų vieta bei kiekis ir

⁴² 2023-06-07 išvada Nr. IA-13-3

⁴³ 2021-03-05 raštas Nr. S-650-(14.2 Mr) „Dėl statybos darbų <...>“

⁴⁴ 2021-03-17, reg Nr. G-1076-(14.1 Mr.)

stogo gegnių išdėstymas, pastato išmatavimai, pastatui sudėti vitrininiai langai, kas pažeidžia Vištyčio regioninio parko apsaugos reglamento 29 punkto (Vištyčio urbanistiniame draustinyje esančių sodybų gyvenamuosiuose ir ūkiniuose pastatuose draudžiama įrengti vitrininius langus) nuostatą. <...> “. Peržiūrėjus 2023-12-12 posėdžio vaizdo ir garso įrašą, paaiškėjo, kad atestavimo ekspertai svarstė klausimą dėl poveikio priemonės skyrimo šiam vadovui pakartotinai. Posėdžio metu buvo pateikta informacija, kad po 2023 m. rugsėjo mėn. vykusio posėdžio, kai minėtas klausimas buvo svarstomas pirmą kartą, nebuvo surašyta atestavimo ekspertų išvada. Atestavimo ekspertų komisijos sekretorius paaiškino, kad dėl šios priežasties SSVA negali taikyti direktoriaus sprendimu minėtame posėdyje atestavimo ekspertų siūlytos poveikio priemonės – KA sustabdymo 6 mėnesiams, todėl šis klausimas turi būti išnagrinėtas pakartotinai 2023-12-12 posėdyje. Nepaisant šio paaiškinimo, Statybos techninės veiklos pagrindinių sričių vadovų 2023-12-12 atestavimo ekspertų posėdžio išvadoje Nr. SPA-23-01 nurodoma: „<...> nurodytos aplinkybės jau buvo nagrinėtos ankstesniuose statybos techninės veiklos pagrindinių sričių vadovų atestavimo ekspertų posėdžiuose, tačiau Atestavimo ekspertai vienbalsiai nusprendė išsiaiškinti galimas naujas aplinkyles ir išklausti VTPSI atstovą bei statybos darbų vadovu paskirto (duomenys nuasmeninti). Atestavimo ekspertams išklauius VTPSI atstovo bei statybos darbų vadovu paskirto (duomenys nuasmeninti) paaiškėjo, kad naujų aplinkybių neatsirado.“. Šis išvados įrašas prieštarauja 2023-12-12 posėdyje nurodytai informacijai apie priežastis, dėl kurių vadovo (nuasmeninta) atvejis yra nagrinėjamas pakartotinai. Duomenų, apie tai, kada minėtas vadovas buvo svarstytas atestavimo ekspertų posėdyje pirmą kartą išvadoje nepateikiama. Poveikio priemonės skyrimas vadovui užtruko 5 mėnesius, skaičiuojant šį terminą nuo VTPSI rašto gavimo iki poveikio priemonės taikymo 2023-12-19 SSVA direktoriaus sprendimu Nr. SP-23/106.

Išvada. SSVA veikloje nustatyta atvejų, kai atestavimo ekspertai nerengia rašytinių išvadų dėl poveikio priemonių taikymo. Kai kuriais atvejais sprendimai taikyti poveikio priemonės priimami vadovaujantis vien posėdžio sekretoriaus parengta „suvestine“ išvada, kurios parengimo Reglamento nuostatos nenumato. Atestavimo ekspertai išvadų nepasirašo fiziniiais ar kvalifikuotais parašais, o išvadoms pritariama elektroniniais laiškais. Praktikoje atestavimo ekspertų išvadas dėl poveikio priemonių taikymo delsiama surašyti. Nustatyta atvejų, kai atestavimo ekspertų išvados iš vis nebuvo parengtos ir statybos dalyviai išvengė poveikio priemonių taikymo. SSVA reglamentavimas numato, kad atestavimo ekspertų svarstymo dėl skundo aplinkybių metu, skundo nagrinėjimo terminas stabdomas, o nesant nuostatų, apibrėžiančių atestavimo ekspertų svarstymui skiriamą laiką, nagrinėjimas gali būti stabdomas neribotam laiko tarpui. Nustatytos aplinkybės sudaro sąlygas kilti piktnaudžiavimo, subjektyvių sprendimų ir neteisėtų susitarimų rizikoms.

PASIŪLYMAI

Aplinkos ministerijai ir SSVA:

Atlikti patikrinimą siekiant nustatyti dėl kokių aplinkybių nebuvo laikomasi nustatyto reglamentavimo ir tvarkos, rengiant išvadas, esant būtinybei – taikyti atitinkamas atsakomybės formas. Apie nustatytas aplinkybes ir priimtus sprendimus informuoti STT. Nustačius aplinkybes, lėmusias tokias situacijas – imtis papildomos teisėkūros iniciatyvos ir keisti poįstatyminį reglamentavimą, siekiant suvaldyti šias rizikas.

SSVA:

1. SSVA Atestavimo nuostatuose aiškiai reglamentuoti terminus, per kuriuos atestavimo ekspertai turi apsvarstyti skundą ir pateikti SSVA direktoriui išvadą dėl poveikio priemonės taikymo.
2. Reglamentuoti kontrolės mechanizmą, leidžiantį efektyviai identifikuoti atvejus, kai išvada nėra parengiama laiku, numatyti aiškius SSVA darbuotojų ir atestavimo ekspertų veiksmus tokiais atvejais.
3. Patvirtinti atestavimo ekspertų išvados (-ų) formą (-as).

3.5. Nepakankamai aiškiai reglamentuoti dokumentų pateikimo peržiūrai arba kvalifikacijos tobulinimo vertinimui terminai ir taikoma SSVA praktika sudaro sąlygas netaikyti poveikio priemonių

Dėl rangovų KA ar TPD peržiūros

Vadovaujantis LR SĮ 22 straipsnio 3 dalimi, rangovas, turintis KA ar TPD, nustatytu periodiškumu turi pateikti SSVA (buvusiam SPSC) prašomus peržiūrai dokumentus. LR SĮ 22 straipsnio 5 dalies 6 punktas numato, jog rangovui, po SSVA (buvusio SPSC) įspėjimo per 2 mėnesių terminą nepateikusiam reikalingų dokumentų, sustabdomas KA ir (ar) TPD galiojimas 6 mėnesiams ir nurodoma nedelsiant pašalinti pažeidimus.

Pažymėtina, kad SSVA statinio statybos rangovų, statinio projekto (jo dalies) ekspertizės rangovų bei statinio (jo dalies) ekspertizės rangovų KA ir TPD peržiūrą vykdo, vadovaudamasi LR SĮ ir Reglamento X skyriaus „Kvalifikacijos atestatų ir TPD peržiūra“ nuostatomis. Minėto Reglamento skyriaus 107 punktas numato, kad rangovas peržiūrai turi teikti Reglamento VIII ir IX skyriuose nurodytus dokumentus, kurie vertinami *mutatis mutandis* pagal Reglamento VIII ir IX skyrių nuostatas, kas iš esmės reiškia, kad KA ir TPD peržiūra vykdoma su tam tikrais (būtinais) pakeitimais pagal Reglamento nuostatas, reglamentuojančias atestavimą ir teisės pripažinimą.

Atkreipiamas dėmesys, kad Reglamento nuostatos (t. y. 80.2 ir 96.2 papunkčiai) numato SSVA (buvusio SPSC) veiksmus, jei peržiūrai pateikti ne visi dokumentai ir ne visa reikalaujama

informacija. Nurodoma, kad tokiais atvejais suteikiamas terminas trūkstantiems dokumentams ir informacijai pateikti. Vadovaujantis reglamentavimu, tokiais atvejais prašymas nėra registruojamas. SSVA (buvęs SPSC), gavusi(-ęs) trūkstantus dokumentus ir visą reikalaujamą informaciją, per nustatytą terminą turi juos patikrinti ir, jei dokumentai atitinka Reglamento reikalavimus, įregistruoti prašymą ir apie tai informuoti rangovą. Teisinis reglamentavimas numato, kad SSVA (buvęs SPSC) per 3 d. nuo prašymo įregistravimo dienos perduoda rangovo dokumentus atestavimo ekspertams, kurie per 12 darbo dienų turi juos įvertinti ir parengti išvadą SSVA (buvusio SPSC) direktoriui.

Pažymėtina, jog Nuostatų 36 priede pateikiama tokia bendra informacija KA ir TPD turėtojams apie dokumentų peržiūros vykdymą: „<...> VI Statybos produkcijos sertifikavimo centras (toliau – SPSC), vadovaujantis Kvalifikacijos atestato ar Teisės pripažinimo dokumento (toliau – TPD) peržiūros sutarties 3 sk. 12 p., elektroniniu būdu informuoja įmonę apie numatomą Kvalifikacijos atestato peržiūrą. Kvalifikacijos atestato ar TPD turėtojas per 1 mėnesį turi pateikti užpildytą peržiūros duomenų kortelę. Jei įmonė laiku pateikė peržiūros duomenų kortelę, SPSC išnagrinėja pateiktą informaciją ir teikia medžiagą Atestavimo komisijai dėl išvados parengimo. Jei Kvalifikacijos atestato ar TPD turėtojas nepateikė užpildytos peržiūros duomenų kortelės, SPSC pakartotinai informuoja Kvalifikacijos atestato ar TPD turėtoją apie numatomą peržiūrą. Kvalifikacijos atestato ar TPD turėtojas turi pateikti užpildytą peržiūros duomenų kortelę per 1 mėnesį. Jei nepateikė ir po antro informavimo, SPSC turi siūlyti Atestavimo komisijai stabdyti Kvalifikacijos atestatą 6 mėnesiams (vadovaujantis Statybos įstatymo 18¹ straipsnio 5 sk. 6 p.) ir apie tai paskelbti internete.“.

Pastebėta, kad aukščiau nurodytas reglamentavimas nėra tarpusavyje suderintas ir pakankamas, todėl statybos dalyviams yra palikta galimybė išvengti atsakomybės tais atvejais, kai jie laiku nepateikė SSVA (buvusio SPSC) prašomų dokumentų peržiūrai, nors už šios pareigos neatlikimą numatytas KA ar TPD galiojimo stabdymas.

Visų pirmą akcentuotina, jog Reglamento nuostatos, t. y. 80 ir 96 punktai ir jų papunkčiai, reglamentuoja SSVA veiksmus, kai dokumentai peržiūrai yra pateikiami arba pateikiami nepilna apimtimi. SSVA veiksmų seka, kai rangovas dokumentų nepateikia, Reglamente nenumatyta. Tik Nuostatų 36 priede, bendros informacijos KA ir TPD turėtojams apie dokumentų peržiūros vykdymą skiltyje, nurodoma, kad tuo atveju, kai rangovas nepateikė dokumentų, SPSC „turi siūlyti Atestavimo komisijai stabdyti Kvalifikacijos atestatą 6 mėnesiams“, tačiau kokia forma ir terminais tai turėtų būti padaryta nėra nustatyta. Pažymėtina, kad praktikoje vyksta atvirkščiai – „Atestavimo komisija“, teikdama tokio pobūdžio išvadas, siūlo SSVA stabdyti kvalifikacijos atestatą. Žemiau pateikiama ištrauka iš atestavimo ekspertų 2023-01-17 išvados Nr. IA-02, kuria siūloma taikyti poveikio priemonę, atsižvelgiant į faktą, jog rangovas nepateikė dokumentų peržiūrai:

20. Atestavimo ekspertai: [redacted] (toliau – Atestavimo ekspertai) 2023 m. sausio 17 d. nuotoliniu būdu organizuotame posėdyje išnagrinėję:

- SSVA 2022 m. rugpjūčio 23 d. pranešimą, kuriuo prašoma iki 2022 m. rugsėjo 23 d. pateikti SSVA užpildytą peržiūros duomenų kortelės formą už 2021 metus. Per 2 mėn., skaičiuojant nuo 2022 m. rugsėjo 23 d., UAB [redacted] nepateikė SSVA peržiūros duomenų kortelės už 2021 metus;

teikia šią išvadą ir siūlo SSVA:

20.1. sustabdyti UAB [redacted] Kvalifikacijos atestato Nr. 7729 galiojimą 6 mėnesiams, vadovaujantis Statybos įstatymo 22 straipsnio 5 dalies 6 punkto „6) kai kvalifikacijos atestato ir (ar) teisės pripažinimo dokumento turėtojas po atestavimą atliekančios organizacijos įspėjimo per ne ilgesnį kaip 2 mėnesių terminą Vyriausybės įgaliotos institucijos nustatytu periodiškumu nepateikė atestavimą atliekančiai organizacijai jos prašomų peržiūrai reikalingų dokumentų;“ nuostata;

20.2. įpareigoti UAB [redacted] per 6 mėn. pateikti užpildytą peržiūros duomenų kortelę, vadovaujantis statybos techninio reglamento STR-1.02.01:2017 „Statybos dalyvių atestavimo ir teisės pripažinimo tvarkos aprašas“ 107 punkto nuostata;

20.3. informuoti UAB [redacted] jei per 6 mėn. nepateiks užpildytos peržiūros duomenų kortelės, bus sprendžiamas klausimas dėl UAB [redacted] Kvalifikacijos atestato [redacted] galiojimo panaikinimo, vadovaujantis Statybos įstatymo 22 straipsnio 7 dalies 10 punkto „kai kvalifikacijos atestato ar teisės pripažinimo dokumento turėtojas per 6 mėnesius nepašalina šio straipsnio 5 dalies 2, 4, 5, 6 ir 7 punktuose nurodytų kvalifikacijos atestato ar teisės pripažinimo dokumento galiojimo sustabdymo priežasčių;“ nuostata.

Šis išvados fragmentas taip pat iliustruoja kitą analizės atlikimo metu nustatytą trūkumą – uždelstą poveikio priemonės taikymo faktą: pagrindas taikyti poveikio priemonę atsirado 2022-10-23, o pritaikyta 2023-01-17, t. y. tik tada, kai buvo sušauktas atestavimo ekspertų posėdis. Iš esmės tokio pobūdžio pažeidimas kaip dokumentų nepateikimas peržiūrai aprašomas rengiamose atestavimo ekspertų išvadose konstatuojant patį faktą, kad dokumentai nėra pateikti laiku, išsamaus tyrimo nereikalauja, todėl ir neatliekamas. Analizuojant teisės aktus, nustatyta, kad nepriklausomai nuo to, koks yra padarytas pažeidimas, SSVA direktorius taiko poveikio priemonės visais atvejais vadovaudamasis atestavimo ekspertų išvada. Tai reiškia, kad formaliai atestavimo komisijos posėdis turi būti organizuotas ir dėl atvejo, kai rangovas nepateikia dokumentų peržiūrai.

Visos šios procedūros: atestavimo komisijos sušaukimas, posėdžio vykdymas, o vėliau išvados parengimas reikalauja papildomų laiko ir darbo sąnaudų. Žemiau esančioje lentelėje pateikiami duomenys apie poveikio priemonės taikymo proceso trukmę, kai rangovai nepateikia dokumentų peržiūrai:

Nr.	SPSC arba SSVA rangovui siunčiamo pranešimo data	Prašoma pateikti dokumentus peržiūrai iki	Priimamas sprendimas sustabdyti KA galiojimą dėl to, kad rangovas nepateikė dokumentų peržiūrai	Laikotarpis nuo siunčiamo pranešimo datos iki priimto sprendimo sustabdyti KA galiojimą
1.	2022-03-07	2022-04-07	2023-02-02 Nr. 05	332 k. d. (apie 11 mėn.)
2.	2022-03-07	2022-04-07	2023-02-02 Nr. 05	332 k. d. (apie 11 mėn.)
3.	2022-03-07	2022-04-07	2023-01-17 Nr. 02	316 k. d. (apie 10 mėn.)
4.	2022-08-03	2022-09-03	2023-01-17 Nr. 02	167 k. d. (apie 5 mėn.)

5.	2022-05-17	2022-06-17	2023-01-17 Nr. 02	245 k. d. (apie 8 mėn.)
----	------------	------------	-------------------	----------------------------

Atkreiptinas dėmesys, kad LR SĮ 22 straipsnio 5 dalies 6 punkto nuostata reglamentuoja, kad SSVA siunčiamas įspėjimas turi būti vienkartinis ir pakankamas veiksmas priminti KA ir TPD turėtojų apie prievolę pateikti dokumentus peržiūrai. Nuostatų 36 priedas prieštarauja minėtai įstatymo nuostatai ir ją praplečia, numatydamas siųsti du įspėjimus. Visgi, nepaisant to, kuriuo reglamentavimu būtų vadovaujamasi, nepateikus dokumentų per ne ilgesnį kaip 2 mėnesių terminą, turėtų būti priimtas sprendimas stabdyti KA ar TPD galiojimą, tačiau praktikoje pasitaiko atvejų, kai tokie veiksmai neatliekami, o vis raginama pateikti dokumentus peržiūrai.

Pavyzdžiui, SPSC, tiek SSVA „*raginimai*“ („*įspėjimai*“) pateikti dokumentus⁴⁵ peržiūrai yra daugkartiniai⁴⁶. Duomenys apie šį daugkartinį informavimą paskelbti SSVA svetainėje⁴⁷. Nustatytas atvejis, kai vadovaujantis minėtu reglamentavimu, SPSC įspėjo įmonę apie prievolę pateikti dokumentus peržiūrai šiomis datomis: 2017-06-13, 2018-08-09, 2019-08-07 ir 2020-04-01. Duomenų apie tai, kad SPSC pritaikė poveikio priemonės pagal Nuostatų 36 priede numatytą tvarką, ar kitą aktualų reglamentavimą, www.ssva.lt svetainės registruose nėra, nors įmonė dokumentų nei karto nepateikė.

SSVA taip pat delsė stabdyti šio rangovo KA galiojimą, kai po 2022-08-03, 2023-02-06 SSVA „*įspėjimų*“⁴⁸, dokumentų peržiūrai rangovas nepateikė. Laikotarpis, kuris susidaro tarp šių datų, viršija 6 mėnesius. Poveikio priemonė – KA galiojimo sustabdymas – šiai įmonei pritaikyta tik 2023-09-25 sprendimu Nr. 46 (t. y. dar po 7 mėnesių po paskutinio pateikto įspėjimo). Atkreiptinas dėmesys, kad po KA galiojimo sustabdymo minėta įmonė tęsė veiklą, t. y. Lietuvos Respublikos statybos leidimų ir statybos valstybinės priežiūros informacinėje sistemoje „Infostatyba“ (toliau – IS „Infostatyba“) tvirtino deklaracijas apie statybos užbaigimą / paskirties keitimą, t. y. teisės naudotis šios sistemos funkcionalumu jai nebuvo apribotos. Pažeidimai išaiškėjo, kai SSVA savo iniciatyva peržiūrėjo IS „Infostatyba“ esančius duomenis. Patikrinimo metu nustatyta, jog nuo tada, kai buvo sustabdytas KA galiojimas, bendrovė patvirtino dvi pažymas apie statinio statybą be nukrypimų nuo esminių statinio projekto sprendinių ir 10 deklaracijų apie statybos užbaigimą ar paskirties keitimą⁴⁹. Už šiuos pažeidimus 2024-01-04 sprendimu Nr. 61-1 jai paskirta griežčiausia poveikio priemonė – KA galiojimo naikinimas.

⁴⁵ Akcentuotina, jog iki 2023-05-01, vadovaujantis Reglamento 107 punktu, KA ar TPD turėtojas turėjo pateikti dokumentus peržiūrai „*kas vienus metus*“, o nuo 2023-05-01 „*kas penkis metus*“.

⁴⁶ <https://www.15min.lt/verslas/naujiena/nt-ir-interjeras/uz-perziurai-reikalingu-dokumentu-neteikima-uab-banduva-sustabdytas-kvalifikacijos-atestatas-971-2121254>

⁴⁷ <https://www.ssva.lt/cms/naujienos/uz-perziurai-reikalingu-dokumentu-neteikima-uab-banduva-sustabdytas-kvalifikacijos-atestatas>

⁴⁸ Buvo prašoma pateikti peržiūros duomenų kortelę už 2021 m.

⁴⁹ <https://www.ssva.lt/cms/naujienos/uab-banduva-pritaikyta-griezciausia-poveikio-priemone-po-atestato-sustabdymo-tese-veikla>

<https://www.delfi.lt/verslas/nekilnojamas-turtas/banduva-pritaikyta-griezciausia-poveikio-priemone-po-atestato-sustabdymo-tese-veikla-95759281>

Pastebėta, kad įmonė savo internetinėje svetainėje net ir po KA galiojimo panaikinimo skelbė, kad gali išduoti deklaraciją apie statybų užbaigimą.

Atkreiptas dėmesys, kad nereglamentuotas įspėjimo pateikti dokumentus peržiūrai įforminimas. Nuostatų 36 punktas tiesiog numato, kad įmonės apie prievolę pateikti dokumentus peržiūrai informuojamos elektroniniu būdu. 2023-09-20 atestavimo ekspertų posėdyje iškilo klausimas, koku būdu UAB (duomenys nuasmeninti) buvo įspėjama. Vienas atestavimo ekspertų komisijos narių paaiškino, kad išsiuntė elektroninį laišką. Direktorius aiškinosi, kodėl nebuvo siunčiamas dokumentas su jo parašu. Nustatyta, kad praktikoje rangovai apie prievolę pateikti dokumentus peržiūrai įspėjami tiesiog elektroniniais laiškais iš SSVA darbuotojo, kuris įeina į abi veikiančias atestavimo ekspertų komisijas, tarnybinio pašto, nepridedant jokių pasirašytų dokumentų. Tokiu būdu įgyvendinamas LR SĮ 22 straipsnio 5 dalies 6 punktas. Susipažinus su tokio laiško pavydžiu matyti, jog jame nurodoma, kad rangovas gali pateikti visus šiuos dokumentus el. paštu atestavimas@ssva.lt, registruotu paštu (adresu: Linkmenų g. 28, LT-08217 Vilnius) arba įteikiant tiesiogiai SSVA. Su atestavimo ekspertu vyksta susirašinėjimas dėl dokumentų teikimo, todėl prieštaringai vertinama ir tai, kad eksperto vykdomos funkcijos apima ir tiesioginį bendravimą su vertinamais rangovais ir vadovais iki rengiamų posėdžių dėl dokumentų pateikimo. Išvadose nepateikiama informacijos apie šių įspėjimų registracinius numerius, nenurodoma, kad pranešimas buvo siųstas el. paštu. Tai apsunkina įspėjimo proceso atsekamumą atsižvelgiant ir į tai, kad galima ir darbuotojų, kurie siunčia pranešimus iš savo tarnybinio pašto, kaita. Taip pat tokiam laiške nurodoma, jog rangovui privalu pateikti užpildytą peržiūros duomenų kortelės formą už tam tikrus metus (nagrinėjamu atveju 2023 m. kovo mėnesį buvo prašoma pateikti duomenis už 2021 m.) per 1 mėnesį (t. y. iki 2023-04-30) nuo pranešimo išsiuntimo dienos. Čia pat pranešime rangovas įspėjamas, jog „<...> SSVA turi teisę sustabdyti ar panaikinti Kvalifikacijos atestato ar TPD galiojimą, kai: 1. Vadovaujantis Kvalifikacijos atestato ar TPD peržiūros sutarties V skyriaus 21.4 papunkčiu „Kvalifikacijos atestato turėtojas per 3 mėnesius nuo SSVA nurodytos datos nepateikė SSVA Reglamento 108 punkte nurodytų dokumentų;“, per 3 mėnesius nuo šio Pranešimo nurodytos datos (2023-04-30) nepateikė peržiūros duomenų kortelės SSVA vertinimui.“.

Analizuojant SSVA siunčiamo įspėjimo turinį, akcentuotina, kad jame nurodoma data, nuo kurios skaičiuojamas dokumentų pateikimo terminas. Būtent šis terminas yra reikšmingas poveikio priemonių taikymo procesui. El. laiške taip pat nurodoma, kad rangovas turi pateikti dokumentus per 1 mėnesį iki nurodytos datos, o jam nepateikus jų per dar 3 mėnesius nuo nurodytos datos, SSVA „turi teisę“ taikyti poveikio priemones. Įvertinus pranešime nurodytus laikotarpius ir sutarties sąlygas, akivaizdu, jog rangovui dokumentams pateikti skiriamas net iki 4 mėnesių terminas. Išvadose apie dokumentų pateikimo sąlygas minimas 3 mėnesių terminas, pvz.: 2023-08-22 Išvadoje Nr. IA-38 apie rangovo informavimą nurodoma, tokia informacija: „SPSC

2022 m. kovo 7 d. pranešimą, kuriuo prašoma iki 2022 m. balandžio 7 d. pateikti SPSC užpildytą peržiūros duomenų kortelės formą už 2021 metus. Per 2 mėn., skaičiuojant nuo 2022 m. balandžio 7 d., UAB (duomenys nuasmeninti) nepateikė SSVA peržiūros duomenų kortelės už 2021 metus;“. Darytina išvada, kad praktikoje dėl aptakaus, fragmentiško ir nesuderinto reglamentavimo rangovams suteikiami ilgesni terminai dokumentams pateikti, negu numato LR SĮ.

Pastebėta, kad pranešime nurodoma, kad SSVA „*turi teisę*“ taikyti poveikio priemones, jei rangovas per nustatytus pranešime terminus nepateikia SSVA dokumentų peržiūrai, tačiau LR SĮ 22 straipsnio 5 ir 7 dalyse numatyta SSVA *ne tik teisė, bet ir pareiga* taikyti poveikio priemones, jei KA ar TPD turėtojas per nustatytus LR SĮ terminus nepateikia SSVA prašomų peržiūrai reikalingų dokumentų. LR SĮ 22 straipsnio 5 dalyje numatoma, jog SSVA turi atsižvelgti į pažeidimo pobūdį, pasekmes ir aplinkybes, kuriomis padarytas pažeidimas, tačiau pastebėta, kad LR SĮ nediferencijuoja KA ir (ar) TPD galiojimo stabdymo termino, todėl, kad ir koks būtų padarytas pažeidimas iš numatytų LR SĮ 22 straipsnio 5 dalies 1-7 punktuose, net įvertinus jo pobūdį, pasekmes ir aplinkybes, vis vien KA ar TPD galiojimas turi būti stabdomas 6 mėnesių terminui. Akcentuotina, kad ir LR SĮ 22 straipsnio 7 dalis imperatyviai nurodo, jog SSVA „*panaikina*“ KA ar TPD galiojimą, jei yra nustatyti atvejai, paminėti šios dalies 1-12 punktuose. Vertinant SSVA siunčiamą pranešimą, kai rangovui suteikiamas net 4 mėnesių terminas dokumentų pateikimui, nors LR SĮ numato rangovui juos pateikti „*ne per ilgesnį kaip 2 mėnesių terminą*“, neabejotina, kad nepateikus dokumentų minėtu „*pailgintu*“ laikotarpiu, neišvengimai turėtų būti taikoma poveikio priemonė – KA ar TPD galiojimo sustabdymas 6 mėnesiams, vadovaujantis LR SĮ 22 straipsnio 5 dalies 6 punktu, tačiau praktikoje taip nėra.

Akcentuotina, kad nei LR SĮ, nei Reglamento ar Nuostatų normos nedetalizuoja, kokiu momentu šis pranešimas turi būti siunčiamas. Vadovaujantis reglamentavimu, SSVA su visais rangovais saistoma sutartiniais įsipareigojimais dėl dokumentų peržiūros. Suprantama, kad nesant aiškaus reglamentavimo, praktikoje įspėjimo procesą galima įgyvendinti įvairiais būdais ir juos numatyti sutartyse. „*Tipinėje*“ SSVA ir rangovo sutartyje⁵⁰ *nenustatyta konkreti KA peržiūros data, tačiau būtent joje nurodoma, jog dėl prievolės pateikti dokumentus peržiūrai, SSVA kreipiasi likus dviem mėnesiams iki „nustatytos Kvalifikacijos atestato peržiūros datos“*. Interviu metu SSVA atstovas paaiškino, kad KA ar TPD peržiūros data buvo nustatoma metai nuo KA ar TPD išdavimo datos arba nuo paskutinės peržiūros atlikimo datos, t. y. SSVA (buvusio SPSC) direktoriaus sprendimo dėl paskutinės peržiūros priėmimo datos. Tokia dokumentų peržiūros datos nustatymo „*taisyklė*“ nei teisės aktuose, nei analizuotose sutartyse įtvirtinta nebuvo.

⁵⁰ Analizuotos sutartys: 2022-06-20 Kvalifikacijos atestato peržiūros sutartis Nr. 12004-9336, 2022-08-31 Kvalifikacijos atestato peržiūros sutartis Nr. 12922-8226, 2023-03-06 Kvalifikacijos atestato peržiūros sutartis Nr. 13037-9401.

Atkreiptinas dėmesys, kad KA ir TPD peržiūros procesas reguliuojamas *mutatis mutandis* pagal Reglamento VIII ir IX skyriuose nurodytas nuostatas, tačiau, vertinama, kad kai kurios šių skyrių nuostatos peržiūros procesui vykdyti net ir su reikiamais pakeitimais neturėtų būti taikomos, kadangi jose nustatyti terminai ir tvarka sudaro galimybes vilkinti poveikio priemonės taikymą, esant pagrindui, kai dokumentai peržiūrai nėra pateikiami. Analizuojant sistemiškai Reglamento 80.2, 80.3, 96.2 ir 96.3 papunkčius, akcentuoti keli aspektai. Visų pirmą, reikėtų pažymėti, kad šių nuostatų reglamentavimas numato atvejus, kada pateikiamų dokumentų gavimas neregistruojamas. Kai gautus dokumentus registruoti nėra privaloma (pateikti ne visi reikalingi dokumentai ir ne visa reikalaujama informacija), vadovaujantis reglamentavimu, atestavimo metu suteikiamas ne trumpesnis kaip 5 darbo dienų terminas trūkstantiems dokumentams ir informacijai pateikti, o teisės pripažinimo – SSVA diskrecija nustatomas terminas (reglamentavimas jokių ribų šiam terminui nenumato). Dokumentų gavimo registravimas yra svarbus bet kurio proceso atsekamumui įvertinti. Praktikoje neregistruoti dokumentų, kol jie nėra pateikiami pilna apimtimi yra ydinga. Peržiūros procesas vykdomas kontrolei užtikrinti, todėl jo savalaikis vykdymas yra labai svarbus. Reglamentavime turėtų būti apibrėžti aiškūs terminai, nustatyta, kokiems atvejams jie suteikiami.

Pažymėtina, kad galiojantis reglamentavimas aiškiai nenumato, kada terminas pateikti rangovui dokumentus peržiūrai gali būti pratęstas ir kokiam terminui, todėl, vertinama, kad bet koks delsimas taikyti poveikio priemonės, jei dokumentai yra nepateikiami, gali būti vertinamas kaip antikorporcinių požiūriu ydingas išskirtinių sąlygų sudarymas kai kuriems rangovams. Žemiau pateikiami duomenys apie atvejus, kai rangovai vėluoja teikti dokumentus peržiūrai, tačiau dėl jų taip pat vengiama priimti sprendimus dėl poveikio priemonės taikymo:

SPSC siunčiamas pranešimas	Data, kada atsiranda LR SĮ numatytas pagrindas stabdyti KA galiojimą, jei dokumentai nepateikiami	Rangovas pateikia dokumentus ⁵¹	Rangovas vėlavo pateikti dokumentus
2021-12-07	2022-02-07	2022-03-20 (pateikiami SPSC)	72 k. d. (apie 2,3 mėn.)
2021-12-07	2022-02-07	2022-07-28 (pateikiami SSVA)	202 k. d. (apie 6,5 mėn.)

Dėl vadovų KA ar TPD peržiūros

Kvalifikacijos tobulinimo vertinimo procedūroje taip pat nėra aiškiai reglamentuota vadovų „įspėjimo“ tvarka. Nuostatai numato, kad SSVA prieš mėnesį iki sueinant 5 metų terminui nuo kvalifikacijos atestato išdavimo dienos išsiunčia vadovams Pranešimus apie reikalavimą pateikti kvalifikacijos tobulinimą patvirtinančius dokumentus (toliau – Pranešimas). Taip pat pastebėta, jog Reglamento 73 punktas įtvirtina, kad SSVA gali įspėti vadovą ir prieš 2 mėnesius

⁵¹ 2023-01-17 išvada Nr. IA-02

iki 5 metų termino nuo KA išdavimo dienos arba 5 metų termino po paskutinio kvalifikacijos tobulinimo įvertinimo, tačiau minėta teisės akto nuostata nenumato sąlygų, kada įspėjimai siunčiami tokia tvarka. Toje pačioje nuostatoje taip pat numatyta, kad KA galiojimas stabdomas vadovams, kurie, įspėti ir per 2 mėnesių terminą, praėjus 5 metams nuo KA išdavimo dienos arba 5 metams po paskutinio kvalifikacijos įvertinimo dienos, nepateikė reikiamų dokumentų.

Pažymėtina, kad Pranešimas, įtvirtintas Nuostatų 16 priede, neturėtų būti tapatinamas su „įspėjimu“, kurį įteikus duodamas konkretus terminas (t. y. 2 mėnesiai) dokumentams pateikti, kadangi Nuostatų 19 priedas įtvirtino atskirai ir įspėjimo formą. Šio dokumento pateikimo tvarka reglamentuota Nuostatų 59.4 papunktyje. Pastebėta, kad 19 priedo įspėjimas, vadovaujantis reglamentavimu, turėtų būti siunčiamas vadovui tik tuo atveju, jei vadovo teiktų dokumentų bei informacijos apimtys nepakanka pripažinti kvalifikacijos tobulinimą tinkamu ir per duotą papildomą terminą, kurio trukmė nustatoma SSVA (buvusio SPSC) diskrecijos teise, vadovas nepateikė *„nė vieno kvalifikacijos tobulinimą patvirtinančio dokumento arba visų trūkstamų kvalifikacijos tobulinimą patvirtinančių dokumentų“*. Reglamento 70 punktas nereglamentuoja SSVA (buvusio SPSC) teisių ir pareigų, kai vadovas neteikė dokumentų iš vis, todėl lieka neaišku, kokių momentu tokiems vadovams pareiškiama „įspėjimai“ per du mėnesius pateikti dokumentus kvalifikacijos tobulinimo vertinimui. Nurodytas reglamentavimas yra fragmentiškas, jo nuostatos konkuruoja tarpusavyje ir išsamiau reglamentuoja tuos atvejus, kada vadovai pateikia dokumentus, o ne atvejus, kai jų nepateikia. Kritiškai vertinama, kad vadovams suteikiamų papildomų terminų trukmė priklauso tik nuo SSVA (buvusio SPSC) valios. Pastebėta, kad Reglamento 70 punktas nenumato terminui, kuris skiriamas SSVA (buvusio SPSC) vadovo pateiktų dokumentų tikrinimui, ribų, kas laikytina korupcijos rizikos veiksniu, kadangi toks reglamentavimas sukuria sąlygas tikrinimo procedūroms vilkinti.

Analizuojant Reglamento 70.4 papunktį, pastebėta, kad jame reglamentuota, kad vadovai turėtų būti įspėjami, nurodant, kad KA galiojimas „gali būti“ stabdomas, vadovaujantis LR SĮ 12 straipsnio 14 dalies 2 punktu, jei per du mėnesius nuo įspėjimo dienos jie nepateikia SSVA (buvusiam SPSC) kvalifikacijos tobulinimą įrodančių dokumentų. Iš tiesų LR SĮ 12 straipsnio 14 dalies 2 punktas numato imperatyviai, kad KA galiojimas turi būti stabdomas, kai vadovas netobulino kvalifikacijos pagal nustatytus reikalavimus ir po SSVA (buvusio SPSC) įspėjimo per 2 mėnesius nepateikė kvalifikacijos tobulinimą įrodančių dokumentų. Tokiu būdu Reglamento nuostatos sukuria iliuziją, kad ne visais dokumentų nepateikimo atvejais vadovui gali būti taikoma atsakomybė.

Pažymėtina, kad Reglamento 73 punkte numatyta, kad SSVA direktorius ar jo įgaliotas asmuo priima sprendimą vadovo kvalifikacijos tobulinimą pripažinti netinkamu ir sustabdyti KA galiojimą 6 mėnesiams, vadovaujantis LR SĮ 12 straipsnio 14 dalies 2 papunkčiu, atsižvelgdamas į atestavimo ekspertų išvadą, tačiau Reglamento nuostatos nedetalizuoja, kokių momentu SSVA

(buvęs SPSC) teikia duomenis atestavimo ekspertams apie vadovus, kurie dokumentų (pilna apimtimi ar iš dalies per SSVA (buvusio SPSC) nurodytą papildomą terminą) nepateikė. Reglamento 71 punkte numatyta, kad SSVA (buvęs SPSC) perduoda atestavimo ekspertams vadovo teiktus dokumentus, kai vadovo prašymas įvertinti kvalifikacijos tobulinimą įregistruotas, o jis yra registruojamas tik tuo atveju, kai dokumentai pateikiami pilna apimtimi ir juose nurodytos informacijos pakanka vadovo kvalifikacijos tobulinimui įvertinti. Kitais atvejais, vadovaujantis Reglamento 70.4 punktu, vadovo prašymas neregistruojamas. Akcentuotina, kad prašymas neregistruojamas net ir tais atvejais, kai dokumentai buvo pateikti nepilna apimtimi. Tokia tvarka, įtvirtinta Reglamente, prieštarauja Dokumentų tvarkymo ir apskaitos taisyklių nuostatoms⁵², kurios numato, kad įstaigos parengti ir gauti su jos veikla susiję dokumentai turi būti užregistruoti dokumentų registruose ar naudojamose informacinėse sistemose, suteikiant jiems registracijos numerį. Iliustruojant ydingo registravimo pavyzdį, pateikiamas šis išvadoje nurodytas teiginys: „Pareiškėjo 2023 m. lapkričio pabaigoje į SSVA atnešti dokumentai“⁵³.

Atsižvelgiant į aukščiau nurodytą reglamentavimą, praktikoje išvadose⁵⁴ neteikiama jokios informacijos apie tai, kada buvo informuojami arba įspėjami vadovai, nenurodomos vadovų pateiktų dokumentų gavimo datos ir registracijos numeriai, nėra įrašų, kokie būtent dokumentai buvo pateikti. Visa tai apsunkina kvalifikacijos tobulinimo vertinimo proceso ir su juo susijusio poveikio priemonių taikymo atsekamumą. Akcentuotina, kad vadovų teikti dokumentai apie kvalifikacijos tobulinimą nėra išvados sudėtinė dalis. Išvadose tiesiog pateikiami vadovų, kuriems siūloma sustabdyti arba panaikinti KA ar TPD galiojimą, taip pat vadovų, kuriems siūloma kvalifikacijos tobulinimą pripažinti tinkamu, sąrašai. SSVA atestavimo ekspertams elektroniniu paštu siunčia paruoštos išvados projektą, kuriai prašoma pritarti arba pateikti pastabas, atsakant elektroniniu laišku, t. y. nei realiais, nei elektroniniais parašais atestavimo ekspertai išvadų nepasirašo, pilna apimtimi su kvalifikacijos tobulinimą įrodančiais dokumentais nesusipažįsta. Iš esmės kvalifikacijos tobulinimo vertinimas atliekamas SSVA pajėgumais.

Atskirai paminėtina, kad SSVA viešai savo internetinėje svetainėje pateikia informaciją, kada vadovai turi pateikti kvalifikacijos tobulinimą įrodančius dokumentus⁵⁵. Vadovaujantis minėtu išaiškinimu, vadovai dokumentus turi teikti praėjus ne vėliau kaip 5 metams nuo KA išdavimo dienos (jeigu KA įgytas po 2018 m.) arba nuo paskutinio kvalifikacijos tobulinimo dokumentų pripažinimo tinkamais dienos. Nurodoma, kad įrodymų pateikimui, pasibaigus 5 metų laikotarpiui, taip pat skiriami papildomi 2 mėnesiai. SSVA minėtame išaiškinyje nenurodo, kad prieš mėnesį iki termino dokumentams pateikti siunčiamas Pranešimas apie reikalavimą pateikti

⁵² <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.403754/asr>

⁵³ 2024-01-08 išvada Nr. SPA-24-01

⁵⁴ 2022-03-28 išvada Nr. SP-28, 2022-04-19 išvada SP-37, 2022-04-19 išvada Nr. SP-38

⁵⁵ <https://www.ssva.lt/cms/naujienos/ssva-atsako-kada-reikia-pateikti-statybos-specialistu-kvalifikacijos-tobulinimo-irodymus>

kvalifikacijos tobulinimą patvirtinančius dokumentus, nenurodo, kad papildomas 2 mėnesių terminas skiriamas pareiškus įspėjimą. Iš esmės formuojama tokia dokumentų pateikimo taisyklė: KA išdavimo data (arba paskutinė kvalifikacijos tobulinimo dokumentų pripažinimo tinkamais data) + 5 metai + 2 mėnesiai = dokumentų pateikimo data. Toks paaiškinimas neatitinka nustatyto teisinio reguliavimo, iš esmės vadovai klaidinami, kadangi „papildomas“ 2 mėnesių terminas skiriamas ne visiems vadovams, o tik tiems, kuriems, vadovaujantis galiojančiu reglamentavimu, pareikštas įspėjimas, po kurio gali būti inicijuojamas ir poveikio priemonės – KA galiojimo stabdymo – skyrimas.

Taip pat aktualu apžvelgti reglamentavimą, kuriuo reguliuojamas poveikio priemonių taikymas TPD turintiems vadovams. LR SĮ 12 straipsnio 14 dalies 3 punktas numato stabdyti vadovo turimo TPD galiojimą, kai vadovui TPD išdavimo metu pripažinta teisė sustabdyta kilmės valstybėje (turimos eiti ypatingųjų ir neypatingųjų statinių statybos techninės veiklos pagrindinių sričių vadovų pareigas pripažinimo atvejais). Analogiškai, TPD galiojimas naikinamas, vadovaujantis LR SĮ 12 straipsnio 15 dalies 6 punktu, kai teisės pripažintos vadovui išduodant TPD naikinamos jo kilmės valstybėje. Reglamento 55 punkto nuostata numato vadovui, turinčiam TPD, pareigą ne vėliau kaip per 10 darbo dienų informuoti SSVA (buvusį SPSC), kai jo kilmės valstybėje išduoto ir Lietuvoje pripažinto dokumento galiojimas vadovo kilmės valstybėje sustabdytas ar panaikintas. Reglamento 58 ir 59 punktai numato SSVA (buvusio SPSC) direktoriui stabdyti ar naikinti TPD galiojimą atvejais, kai vadovas arba kompetentinga institucija informuoja SSVA (buvusį SPSC), kad vadovo kilmės valstybėje išduoto dokumento, kuris Lietuvoje pripažintas ir nurodytas išduotame TPD, galiojimas kilmės valstybėje sustabdytas arba panaikintas. Nei Reglamento, nei Nuostatų teisės normos nenumato, kokiais terminais SSVA (buvęs SPSC) turi kreiptis į atestavimo ekspertus, siekiant, kad jie pateiktų išvadą direktoriui. Nenumatoma ir terminų išvados parengimui. Pažymėtina, kad, vadovaujantis aukščiau nurodytu reglamentavimu, SSVA iš esmės neįpareigota vykdyti, jokios aktyvios veiklos, siekiant nustatyti, ar vadovui išduoto dokumento, kuris Lietuvoje pripažintas ir nurodytas išduotame TPD, galiojimas kilmės valstybėje nesustabdytas ar nepanaikintas. Poveikio priemonės skyrimas priklauso tik nuo to, ar pats vadovas arba kompetentinga institucija, išdavusi vadovo kilmės valstybėje dokumentą, kuris Lietuvoje pripažintas ir nurodytas vadovui išduotame TPD, pranešė apie kilmės valstybėje išduoto dokumento galiojimo sustabdymą arba panaikinimą. Akcentuotina, kad Reglamento nuostatos numato SSVA (buvusiam SPSC) vykdyti TPD kontrolinius patikrinimus dėl dokumentų, išduotų vadovui kilmės valstybėje, galiojimo.

Vadovaujantis Reglamento 56 punktu, vadovui, turinčiam TPD pranešama, kad jis ne vėliau kaip kas 5 metus nuo TPD išdavimo dienos SSVA (SPSC) nustatyta tvarka privalo pateikti patvirtinimą, kad TPD nurodyto pripažinto dokumento galiojimas kilmės valstybėje nėra sustabdytas ar panaikintas. Tokio informavimo forma įtvirtinta Nuostatų 21 priede („Pranešimas

apie reikalavimą pateikti pranešimą dėl teisės dokumentų galiojimo“). Šio pranešimo turinys yra informacinio pobūdžio: jame nenumatomas terminas dokumentams pateikti, tiesiog nurodomas aktualus teisinis reguliavimas, nurodoma, kur galima rasti dokumentų formas. Teisinis reglamentavimas nenustato aiškos tvarkos, kada siunčiamas minėtas informacinis pranešimas vadovui, turinčiam TPD. Reglamento 57 punkto nuostata numato, kad, jeigu vadovas ne vėliau kaip kas 5 metus nepateikia SSVA (buvusiam SPSC) dokumento, patvirtinančio teisę kilmės valstybėje dirbti pagal statybos inžinieriaus profesiją, SSVA (buvęs SPSC) ne vėliau kaip per 5 darbo dienas pasibaigus šiam terminui įspėja vadovą, kad per 2 mėnesius nuo įspėjimo dienos nepateikęs dokumentų, TPD galiojimas bus sustabdytas 6 mėnesiams, vadovaujantis LR SĮ 12 straipsnio 14 dalies 3 punktu. Kritiškai vertinama, kad dokumentų nepateikimas prilyginamas LR SĮ 12 straipsnio 14 dalies 3 punkte numatytai situacijai, nes pagal savo esmę šios situacijos nėra tapačios. LR SĮ norma taikoma, kai yra nustatyta, kad teisė asmeniui pripažinta išduodant TPD, sustabdyta jo kilmės valstybėje. Nurodymo pateikti dokumentus ignoravimas labiau asocijuojasi su kita LR SĮ nuostata, t. y. 12 straipsnio 14 dalies 5 punktu, kuriame numatyta taikyti atsakomybę, kai nustatoma, kad TPD turėtojas nevykdo valstybinę priežiūrą atliekančių pareigūnų teisėtų nurodymu. Juolab, kad SSVA vykdo ūkio subjektų veiklos priežiūrą⁵⁶. 2023-10-06 SSVA direktoriaus įsakymu Nr. BV-23-33 „Dėl Ūkio subjektų veiklos patikrinimų taisyklių patvirtinimo“ patvirtintos SSVA Ūkio subjektų veiklos patikrinimų taisyklės. Pastebėta, kad Reglamento nuostatos nenumato, kokiais terminais perduodama informacija apie dokumentų nepateikusius vadovus atestavimo ekspertams. Taip pat nenumato terminų, kada jie turi pateikti SSVA (buvusio SPSC) direktoriui išvadą, vadovaujantis kuria bus priimamas sprendimas dėl TPD galiojimo stabdymo. Pažymėtina, kad dokumentų tikrinimo ir registravimo tvarka, kai dokumentai pateikiami visa apimtimi ar iš dalies, numatyta tik Nuostatuose. Nuostatų 61.2 papunktis numato, kad, jei pateikti ne visi dokumentai arba juose nurodytos informacijos nepakanka, termino jiems pateikti trukmę nustato SSVA (buvęs SPSC) savo nuožiūra. Ir vėl susiduriame su reglamentavimu, kuris numato registruoti vadovo prašymą tik tokiu atveju, jei pateiktų dokumentų pakanka. Nuostatų 61.4 papunktis numato, jog SSVA (buvęs SPSC) per nurodytą terminą, kurio trukmę savo nuožiūra nustato SSVA (buvęs SPSC), negavusi dokumentų, ne vėliau kaip per 5 darbo dienas nuo minėto termino pabaigos įspėja vadovą, kad per 3 mėnesius nuo įspėjimo dienos nepateikęs reikalingų dokumentų, TPD galiojimas „gali būti“ sustabdytas 6 mėnesiams. Reglamentavimas nenumato, kada duomenis apie dokumentų nepateikusius vadovus perduodami atestavimo ekspertams išvadai surašyti, per kokį terminą surašoma išvada ir perduodama SSVA (buvusio SPSC) direktoriui sprendimui priimti. Visa tai sukuria galimybes išvengti atsakomybės dėl dokumentų nepateikimo.

⁵⁶ <https://www.ssva.lt/cms/veiklos-sritys/prieziura>

Pastebėta, kad Reglamento nuostatos nereglamentuoja, kokiais terminais SSVA (buvusio SPSC) direktorius, gavęs atestavimo ekspertų išvadą, turi priimti sprendimą dėl KA arba TPD galiojimo sustabdymo arba naikinimo dokumentų peržiūros ir kvalifikacijos tobulinimo vertinimo procesuose. Tokių terminų nebuvimas yra korupcijos rizikos veiksnys, nes sprendimus priėmimas gali būti vilkinamas.

Išvada. Nepakankamai aiškiai reglamentuoti dokumentų pateikimo tvarka ir terminai, netaikomos poveikio priemonės arba jas delsiama taikyti, kai rangovas nepateikė dokumentų peržiūrai. Galiojantis teisinis reguliavimas nenumato, koku momentu ir forma SSVA turi kreiptis į rangovus, vadovus siekdama juos įspėti apie dokumentų pateikimą kvalifikaciniam vertinimui ar dokumentų peržiūrai. Šis procesas reguliuojamas ne tik teisės aktų nuostatomis, bet ir sutartiniais įsipareigojimais, kurie sudaro galimybę suteikti rangovui ilgesnį terminą dokumentų pateikimui nei numato galiojantis reglamentavimas. Nustatytos aplinkybės sudaro sąlygas kilti piktnaudžiavimo, subjektyvių sprendimų ir neteisėtų susitarimų rizikoms.

PASIŪLYMAI:

Aplinkos ministerijai:

1. Inicijuoti teisinio reglamentavimo pokyčius, siekiant atsisakyti SSVA pareigos prašyti KA ir (ar) TPD turėtojus pateikti dokumentus dokumentų peržiūrai arba kvalifikacijos tobulinimo įvertinimui.
2. Reglamente apibrėžti konkrečios dokumentų peržiūros datos nustatymo taisyklę bei numatyti KA ir (ar) TPD turėtojams pareigą savarankiškai (t. y. be SSVA prašymų) per numatytą terminą iki šios datos teikti dokumentus peržiūrai arba kvalifikacijos tobulinimo vertinimui.
3. Tobulinti teisinį reglamentavimą, numatant terminą SSVA įvertinti, ar pateikti visi dokumentai dokumentų peržiūrai ir kvalifikacijos tobulinimo vertinimui.
4. Tais atvejais, kai rangovas ar vadovas nepateikia dokumentų, optimizuoti poveikio priemonių taikymo procedūrų vykdymą, nustatyti aiškius terminus SSVA veiksams atlikti.
5. Reglamentuoti, kokiais atvejais ir kokiam terminui gali būti pratęstas dokumentų pateikimo peržiūrai arba kvalifikacijos tobulinimo vertinimui laikotarpis.
6. Reglamentavime numatyti, kad vykdant atestavimo, teisės pripažinimo, kvalifikacijos tobulinimo vertinimo ir dokumentų peržiūros procesus, statybos dalyvių teikiami prašymai (kt. dokumentai) visais atvejais būtų registruojami.
7. Organizuoti nuolatinį tarpinstitucinį duomenų apie KA ir (ar) TPD turėtojus, vėluojančius pateikti dokumentus kvalifikacijos tobulinimo vertinimui arba peržiūrai, teikimą, siekiant juos įtraukti į VTPSI rizikos valdymo sistemą (kuri skirta VTPSI vykdomų patikrinimų pagal statybos dalyvių rizikingumą automatiniam planavimui).

SSVA:

1. SSVA vidinėmis kontrolės priemonėmis stiprinti terminų laikymosi kontrolę, užtikrinant savalaikį poveikio priemonių taikymą rangovams ir vadovams, nepateikusiems dokumentų peržiūrai.
2. Užtikrinti, kad SSVA darbuotojai, dalyvaujantys atestavimo ekspertų posėdžiuose, nebūtų atsakingi už vadovų ir rangovų teikiamų dokumentų surinkimą, sisteminimą ir pateikimą atestavimo ekspertams.
3. Viešai prieinamuose SSVA registruose skelbti apie KA ir TPD turėtojų įvykusių dokumentų peržiūrų rezultatus. Sukurti registruose funkcionalumą automatiškai skaičiuojantį sekančios dokumentų peržiūros arba kvalifikacijos tobulinimo vertinimo datą viešam paskelbimui.
4. Skaitmenizuoti dokumentų peržiūros ir kvalifikacijos tobulinimo vertinimo procesą, suteikiant galimybę KA ir (ar) TPD turėtojams turėti paskyras, kuriuose jie galėtų teikti dokumentus. Vidinio vartotojo paskyroje numatyti įrankius gautų dokumentų pirminiam vertinimui (pateikti visi dokumentai, pateikta dalis dokumentų, nepateikta). Sukurti automatinius atsakymus rangovams, atsižvelgiant į dokumentų pateikimo rezultatus, kuris leistų atsisakyti neoficialaus susirašinėjimo su KA ir (ar) TPD turėtojais. Visą paslaugos procesą sieti su automatiškai skaičiuojamais terminais, taip užtikrinant paslaugos suteikimo vilkinimo.
5. Informacinių sistemų pagalba automatizuoti poveikio priemonių taikymo procedūrų vykdymą, kai rangovas nepateikia dokumentų per numatytą terminą.
6. Siekiant užtikrinti, kad vadovai ir rangovai, kuriems yra sustabdytas arba panaikintas KA ir (ar) TPD galiojimas, negalėtų priimti sprendimų, naudodamiesi suteikiamu IS „Infostatyba“ funkcionalumu, sukurti automatizuotą sąsają dėl duomenų apie galiojančius, sustabdytus ir panaikintus KA ir TPD tarp IS „Infostatyba“ ir SSVA viešai prieinamų registrų.

3.6. Nesilaikoma numatytų terminų gautų dokumentų peržiūrai atlikti

Vadovaujantis LR SĮ 22 straipsnio 3 dalimi, *„Atestavimą atliekanti organizacija Vyriausybės įgaliotos institucijos nustatytu periodiškumu atlieka išduotų kvalifikacijos atestatų ir teisės pripažinimo dokumentų peržiūrą.“*. Taip pat svarbu, kad Reglamento 107 punktas numato, jog *„Kvalifikacijos atestato ir TPD turėtojas kas penkerius metus turi pateikti atestavimą atliekančiai organizacijai Reglamento VIII ir IX skyriuose nurodytus dokumentus, kurie vertinami mutatis mutandis pagal Reglamento VIII ir IX skyrių nuostatas. <...>“*. Analizuojant minėtų skyrių nuostatas, akcentuotinos šios:

- 81 punktas, kuris numato: *„Atestavimą atliekanti organizacija per 3 darbo dienas nuo prašymo įregistravimo pareiškėjo pateiktus dokumentus perduoda atestavimo ekspertams, kurie per 12 darbo dienų išnagrinėja pateiktus dokumentus ir parengia išvadą dėl kvalifikacijos atestato išdavimo, kurią teikia atestavimą atliekančios organizacijos direktoriui. <...>“*;

- 82 punktas, kuris numato: „*Atestavimą atliekančios organizacijos direktorius arba jo įgaliotas asmuo, vadovaudamasis atestavimo ekspertų parengta išvada dėl kvalifikacijos išdavimo, ne vėliau kaip per 5 darbo dienas nuo išvados gavimo priima sprendimą išduoti kvalifikacijos atestatą.* <...>.“;

- 97 punktas, kuris numato: „*Atestavimą atliekanti organizacija per 3 darbo dienas nuo prašymo įregistravimo dienos perduoda pareiškėjo dokumentus atestavimo ekspertams, kurie per 12 darbo dienų įvertina Reglamento 94 ir 95 punktuose nurodytus dokumentus ir parengia išvadą dėl TPD išdavimo, kurią teikia atestavimą atliekančios organizacijos direktoriui.* <...>.“;

- 98 punktas, kuris numato: „*Atestavimą atliekančios organizacijos direktorius arba jo įgaliotas asmuo, vadovaudamasis Atestavimo ekspertų išvada, ne vėliau kaip per 2 darbo dienas nuo išvados pateikimo priima sprendimą išduoti TPD.* <...>.“.

Taip pat paminėtina peržiūros sutarčių, sudaromų tarp SSVA (buvusio SPSC) ir rangovų, 12 punkto nuostata: „*Likus dviems mėnesiams iki nustatytos Kvalifikacijos atestato peržiūros datos informuoti Kvalifikacijos atestato turėtoją apie numatomą peržiūrą, reikalingus pateikti dokumentus ir Kvalifikacijos atestato turėtojo patikrinimą*“.

Atsižvelgiant į nurodytą reglamentavimą, laikoma, kad yra numatyti terminai, kurie leidžia dokumentų peržiūros procesą laiko aspektu valdyti kiekvieno rangovo atžvilgiu vienodai. Akcentuotina, kad dokumentų peržiūros proceso tinkamas ir savalaikis vykdymas yra labai svarbus, nes laiku nevykdoma dokumentų peržiūra sukuria sąlygas neatitinkantiems kvalifikacinių reikalavimų rangovams klaidinti kitus statybos dalyvius, konkursus, viešuosius pirkimus organizuojančius, juos prižiūrinčius ir kontroliuojančius asmenis, valstybinę priežiūrą atliekančias institucijas. Rinkoje tokiam rangovui prisiėmus įsipareigojimų kyla realus pavojus, kad įmonė negalės jų įvykdyti (statybos darbai gali būti neatlikti, ar neatlikti kokybiškai). Tuo tarpu tokiam rangovui gali būti naudinga, kad jo dokumentų peržiūros procesas užsitęstų ar būtų vykdomas vėliau.

Reglamentavime numatyta, kad TPD peržiūros procesas turi įvykti per 17 d. d., o KA – per 20 d. d., skaičiuojant šiuos terminus nuo pateiktų dokumentų įregistravimo dienos. Atsižvelgiant į specifinę pateiktų dokumentų registravimo tvarką, numatytą Reglamento 80 ir 96 punktuose, įvertinti objektyviai, kiek užtruko dokumentų peržiūros procesas, vadovaujantis vien rengiamomis išvadomis, nėra galimybės, kadangi analizuotose išvadose nurodoma data, kada rangovas pateikė dokumentus, tačiau nėra nenurodoma, kada šie dokumentai buvo įregistruoti.

Sutarčių dėl dokumentų peržiūros vykdymo nuostatos taip pat numato tam tikrus terminus. Pažymėtina, kad dėl neišsamių, nekonkrečių ir nenuoseklių nuostatų formuluočių SSVA turi plačią diskreciją nusistatyti dokumentų peržiūros datą. Preliminariai apie dokumentų peržiūrą galima spręsti iš siunčiamo SSVA pranešimo („*įspėjimo*“), nes SSVA įsipareigoja jį siųsti, likus dviem mėnesiams iki „nustatytos peržiūros datos“ (taip rašoma sutartyje). Kokiu momentu turi

būti siunčiamas įspėjimas nereglamentuota, nereglamentuota ir peržiūros datos nustatymo taisyklė. Sutartys nenustato konkrečių datų peržiūros vykdymui. Nustatyta, kad praktikoje dokumentų peržiūra nevykdoma „nustatytą“ dieną (ši konkreči data analizėje nustatoma įvertinus SSVA (buvusio SPSC) siunčiamo įspėjimo datą). Neretai procedūrą atlikti vilkinama gan reikšmingą laikotarpį.

Žemiau pateikiamoje lentelėje nurodomi duomenys, kurie atspindi, kada paaiškėja peržiūros rezultatai po SSVA (buvusio SPSC) išsiųsto pranešimo, įpareigojančio rangovus per 1 mėnesį pateikti dokumentus, likus 2 mėnesiams iki „nustatytos dokumentų peržiūros datos“:

Pranešimo išsiuntimo data	Rangovas pateikė dokumentus	Peržiūros rezultatai	Laikotarpis nuo „nustatytos peržiūros datos“ iki sprendimo priėmimo dėl peržiūros rezultatų
2021-01-04	2021-04-16 (dokumentai pateikti 71 k. d. vėliau negu numatyta)	SPSC 2021-08-26 sprendimas Nr. IP-003-83 (neatitinka reikalavimų)	175 k. d. (~ 5,6 mėn.)
2021-03-15	2021-04-13	SPSC 2021-06-28 Kvalifikacijos atestato peržiūros aktas Nr. 6149 (neatitinka reikalavimų)	44 k. d. (~ 1,4 mėn.)
2021-04-07	2021-04-22	SPSC 2021-07-29 sprendimas Nr. IP-001-57 (neatitinka reikalavimų)	52 k. d. (~ 1,6 mėn.)
2021-04-07	2021-04-28	SPSC 2021-07-29 sprendimas Nr. IP-001-70 (neatitinka reikalavimų)	52 k. d. (~ 1,6 mėn.)
2021-04-07	2021-04-28	SPSC 2021-08-26 sprendimas Nr. IP-003-15 (neatitinka reikalavimų)	80 k. d. (~ 2,6 mėn.)
2021-04-07	2021-04-30	SPSC 2021-08-26 sprendimas Nr. IP-003-16 (neatitinka reikalavimų)	80 k. d. (~ 2,6 mėn.)
2021-04-07	2021-05-04	SPSC 2021-08-26 sprendimas Nr. IP-003-61 (neatitinka reikalavimų)	80 k. d. (~ 2,6 mėn.)
2021-04-07	2021-05-05	SPSC 2021-08-26 sprendimas Nr. IP-003-50 (neatitinka reikalavimų)	80 k. d. (~ 2,6 mėn.)
2021-04-07	2021-05-06	SPSC 2021-08-26 sprendimas Nr. IP-003-8 (neatitinka reikalavimų)	80 k. d. (~ 2,6 mėn.)
2021-04-07	2021-05-06	SPSC 2021-08-26 sprendimas Nr. IP-003-65 (neatitinka reikalavimų)	80 k. d. (~ 2,6 mėn.)
2021-06-08	2021-06-11	SPSC 2021-08-26 sprendimas Nr. IP-003-98 (neatitinka reikalavimų)	18 k. d.
2022-06-08	2021-07-05	SPSC 2021-10-26 sprendimas Nr. IP-005-9 (neatitinka reikalavimų)	79 k. d. (~ 2,6 mėn.)
2021-08-31	2021-09-14	SPSC 2021-11-26 sprendimas Nr. IP-006-127 (neatitinka reikalavimų)	26 k. d.
2021-08-31	2021-09-29	SPSC 2021-12-22 sprendimas Nr. IP-007-47 (neatitinka reikalavimų)	52 k. d. (~1,7 mėn.)

2021-12-07	2021-12-30	SPSC 2022-03-29 sprendimas Nr. IP-010-31 (neatitinka reikalavimų)	50 k. d. (~1,6 mėn.)
2022-03-07	2022-04-08 (1 k. d. vėlavimas)	SSVA 2022-06-29 sprendimas Nr. IP-003-21 (neatitinka reikalavimų)	53 k. d. (~1,7 mėn.)
2022-03-07	2022-04-06	SSVA 2022-06-29 sprendimas Nr. IP-003-21 (neatitinka reikalavimų)	53 k. d. (~1,7 mėn.)
2022-06-07	2022-06-07	SSVA 2022-08-30 sprendimas Nr. IP-007-107 (neatitinka reikalavimų)	23 k. d.
2022-10-27	2022-11-18	SSVA 2023-01-24 sprendimas Nr. IP-001-45 (neatitinka reikalavimų)	28 k. d.
2022-12-19	2023-01-19	SSVA 2023-05-30 sprendimas Nr. IP-007-20 (neatitinka reikalavimų)	100 k. d. (~3,2 mėn.)
2023-03-08	2023-03-10	SSVA 2023-05-30 sprendimas Nr. IP-007-82 (neatitinka reikalavimų)	22 k. d.

SSVA (buvęs SPSC) laiku gavę dokumentus iš rangovų, peržiūros nevykdo pagal nustatytus terminus, nevykdo ir pasibaigus sutartyje paminėtam 2 mėnesių terminui. Praktikoje pasitaiko atvejų, kai peržiūrą įvykdoma tik po 5 mėnesių, skaičiuojant terminą nuo „nustatytos“ KA peržiūros datos.

Išvada. Praktikoje dokumentų peržiūra nevykdoma sutartyse numatytomis sąlygomis, neretai procedūrą atlikti vilkinama gan reikšmingą laikotarpį. Praktikoje pasitaiko atvejų, kai peržiūrą įvykdoma tik po 5 mėnesių, skaičiuojant terminą nuo „nustatytos“ KA peržiūros datos. Laiku nevykdoma dokumentų peržiūra sudaro sąlygas vilkinti ir poveikio priemonių taikymą. Ydinga rangovų pateiktų dokumentų registravimo tvarka (teisės aktai numato, kad registruoti prašymą galima tik tada, kai gauti visi dokumentai ir visą reikalingą informaciją) bei pateikiamos informacijos apimtis išvadose (neaišku, kokie būtent dokumentai peržiūrai gauti, kada jie registruoti) apsunkina peržiūros proceso atsekamumą. Nustatytos aplinkybės sudaro sąlygas kilti piktnaudžiavimo, subjektyvių sprendimų ir neteisėtų susitarimų rizikoms.

PASIŪLYMAI

SSVA:

1. Užtikrinti, kad peržiūros procesas vyktų nustatytais Reglamente terminais.
2. Užtikrinti, kad visi gaunami iš vadovų ir rangovų dokumentai būtų registruojami informacinėse sistemose, o rengiamų išvadų formuluotėse nurodoma ne tik jų pateikimo data, bet ir registravimo numeris.

3.7. Sutarčių sąlygos dėl dokumentų peržiūros vykdymo konkuruoja su galiojančiu reglamentavimu

Reglamento 106 punktas numato, kad KA ar TPD išdavimo metu, sudaroma sutartis tarp SSVA ir KA ar TPD turėtojo dėl peržiūros vykdymo. Analizės metu buvo vertinamos kelių KA

peržiūros sutarčių⁵⁷ nuostatos ir atkreiptinas dėmesys, kad jos apima ir reguliuoja KA galiojimo stabdymą ir naikinimą, o jų detalaus vertinimo ir lyginimo metu nustatyta, kad pastarosios plečia arba modifikuoja LR SĮ 22 straipsnio 5 ir 7 dalyje numatytų poveikio priemonių taikymo pagrindų baigtinius sąrašus, pvz. numatant, kad SSVA turi teisę sustabdyti ar panaikinti KA galiojimą pvz., kai:

- KA turėtojas nepasirašo ir (arba) nepateikia pasirašytos KA priežiūros sutarties;
- KA nevykdo šios sutarties II skyriaus įsipareigojimų arba VI skyriuje nustatytų

atsiskaitymo sąlygų (pvz. II skyriaus nuostata – nedelsiant informuoti SSVA apie pokyčius su įmonės rekvizitais (adresas, įmonės kodas, el. pašto adresas)).

Be to pastebėta, jog sutartis išduodama ne tą pačią dieną, kai yra išduodamas KA:

Nr.	Sutartis	Išduotas KA	SSVA sutarties pasirašymo data	Rangovo sutarties pasirašymo data	Laikotarpis tarp KA išdavimo datos ir sutarties pasirašymo datos
1.	Nr. 12004-9336	2022-01-31	2022-07-05	2022-07-11	161 k. d.
2.	Nr. 13037-9401	2023-01-31	2023-03-07	2023-03-09	37 k. d.
3.	Nr. 12004-9336	2022-08-31	2022-09-13	2022-09-16	16 k. d.

Analizės metu nustatyta, kad ne visos sutartys, kurios buvo pasirašytos SPSC ir rangovais dėl dokumentų peržiūros, buvo nutrauktos ir sudarytos iš naujo su SSVA. Pavyzdžiui, UAB (duomenys nuasmeninti) KA peržiūros sutartis Nr. 189-2054, sudaryta 2012 m. gegužės 29 d. su SPSC. SSVA sutarties su šiuo rangovu dar nepasirašė, nors jau nuo 2022 m. gegužės 1 d. tęsia anksčiau SPSC vykdytą vadovų ir rangovų atitikties kvalifikacijos reikalavimams stebėseną. Kitų rangovų atveju, pvz. UAB (duomenys nuasmeninti) sutartis sudaryta naujai su SSVA, tačiau pasikeitus reglamentavimui dėl dokumentų peržiūros vykdymo periodiškumo, ji ir vėl neatitinka galiojančio reglamentavimo, nes joje numatoma vykdyti kasmetinę peržiūrą ir kasmet rangovui susimokėti už tai.

Sutartyse, sudarytose su rangovais dėl dokumentų peržiūros, numatoma, kad visi ginčai tarp rangovo ir SSVA sprendžiami derybų keliu, tačiau tvarka ir procedūros, kaip derybos vedamos – iš vis nenustatyta. Nesant aiškaus reglamentavimo kokiomis sąlygomis derybos gali vykti, kokius įrankius SSVA gali panaudoti vedant jas, kokie ginčai sprendžiami tokiu keliu, kas atstovauja SSVA šiame procese, kaip užtikrinamas šių derybų skaidrumas ir t.t., vertinama, jog šis būdas spręsti ginčus yra niekaip nekontroliuojamas, suteikia itin plačią diskreciją priimti subjektyvius sprendimus, todėl antikorupciniu požiūriu itin ydingas.

⁵⁷ Analizuotos sutartys: 2022-06-20 Kvalifikacijos atestato peržiūros sutartis Nr. 12004-9336, 2022-08-31 Kvalifikacijos atestato peržiūros sutartis Nr. 12922-8226, 2023-03-06 Kvalifikacijos atestato peržiūros sutartis Nr. 13037-9401.

Atkreiptas dėmesys į UAB (duomenys nuasmeninti) atvejį, kadangi SSVA pirmą kartą savo veiklos vykdymo metu pasirašė taikos sutartį Vilniaus apygardos administraciniame teisme nagrinėjamoje byloje dėl KA panaikinimo⁵⁸. Pastebėta, kad sutarties nuostatos numato, jog minėtas rangovas įsipareigoja penkis kartus savanoriškai (pagal teisės aktus neprivaloma) pateikti SSVA dokumentus KA peržiūrai. Reglamento 107 punktą numato, jog SSVA turi teisę dažniau nei kas 5 metus „atsitiktinės atrankos būdu“ patikrinti KA ar TPD turėtojus, tačiau matyti, kad minėtas atvejis neatitinka atsitiktinumo kriterijaus. Tai kryptingas, konkretaus atvejo pasirinkimas, siekiant pasiekti taikos ginčę, kuriame kita šalis siekia panaikinti įstaigos priimtą sprendimą taikyti poveikio priemonę – KA galiojimo panaikinimą. Analizuojant nuostatas, reglamentuojančias peržiūros procesą, pastebėta, kad jos niekaip nereglamentuoja pagal kokius kriterijus atrenkami rangovai atsitiktiniam dokumentų peržiūros vykdymui, o tai SSVA suteikia neribotą diskreciją šį procesą vykdyti savo nuožiūrą ir yra vertintina itin neigiamai antikorupecine prasme.

Išvada. Galiojantis teisinis reglamentavimas nedetalizuoja, dėl ko būtent turi ir gali susitarti rangovas ir SSVA dokumentų peržiūros sutartyse. Nesant aiškaus reglamentavimo susidaro situacija, kai sutarties sąlygos konkuruoja su įstatyme numatytais nuostatomis ar sukuria papildomas teises ir (ar) pareigas. Kai kurios nuostatos atkartoja reglamentavimą, kuris ilgainiui kinta, todėl didėja SSVA biurokratinė našta užtikrinti, kad sutarčių sąlygos neprieštarautų jam, inicijuojant sutarčių pakeitimą, su kuriuo turi sutikti ir rangovas. Praktikoje neužtikrinama, kad sutartis būtų pasirašoma KA ar TPD išdavimo dieną. Pasitaiko atveju, kai tokia sutartis pasirašoma ir po 5 mėnesių, išdavus KA. Reglamentavimas nenumato rangovų atrankos atsitiktiniam dokumentų peržiūros vykdymui kriterijų. Šios aplinkybės sukuria galimo piktnaudžiavimo, subjektyvių sprendimų priėmimo ar neteisėtų susitarimų rizikas, gali privilegiuoti ar sudaryti prastesnes sąlygas atskiriems rangovams.

PASIŪLYMAI

Aplinkos ministerijai

Reglamente įtvirtinti aiškias rangovų teises ir pareigas peržiūros vykdymo metu, atsisakyti individualių sutarčių pasirašymo su rangovais praktikos.

SSVA

Reglamente numatyti aiškius rangovų atrankos atsitiktiniam dokumentų peržiūros vykdymui kriterijus, nustatyti šių kriterijų lyginamuosius svorius ir skelbiant rangovų sąrašą nurodyti, kuriuos kriterijus atitiko rangovas, aiškiai reglamentuoti, kaip dažnai gali būti tikrinamas tas pats rangovas.

⁵⁸Išsamiau susipažinti su šios sutarties sąlygomis galima SSVA svetainėje: <https://www.ssva.lt/cms/naujienos/ssva-ir-uab-projektana-gince-teisme-taikos-sutartis>

3.8. Teisinio reguliavimo trūkumai ir taikoma SSVA praktika sudaro sąlygas rangovams išvengti griežtesnių poveikio priemonių taikymo net grubių pažeidimų atvejais

Atsižvelgiant į Reglamento 109 punktą, dokumentų peržiūros metu SSVA direktorius, vadovaudamasis atestavimo ekspertų išvada, priima šiuos sprendimus:

- įpareigoti KA arba TPD nedelsiant pašalinti nustatytus trūkumus;
- taikyti LR SĮ 22 straipsnio 5 d. 1 p. nuostatas, kai KA arba TPD turėtojas nepašalina nustatytų trūkumų.

Atkreipiamas dėmesys, kad SĮ 22 straipsnio 5 dalies 1 punktas nenumato galimybės suteikti rangovui termino šalinti trūkumus iki sprendimo stabdyti KA ar TPD galiojimą, priešingai nei Reglamento 109.2 papunktis, detalizuojantis minėtos normos taikymo atvejį (kai rangovas nepašalina trūkumų), todėl vertinama, kad šios nuostatos nėra tarpusavyje suderintos.

SSVA, nustačiusi neatitiktis kvalifikaciniams reikalavimams, praktikoje taiko vien LR SĮ 22 straipsnio 5 dalies 5 punktą, nors Reglamento 109.2 nuostata numato taikyti ir LR SĮ 22 straipsnio 5 dalies 1 punktą. Atestavimo ekspertų išvadose pasitaiko atvejų, kai peržiūros metu nustatoma, jog rangovas, pvz., netenkina STR 1.06.01:2016 „Statybos darbai. Statinio statybos priežiūra“ 36.8⁵⁹ papunkčio nuostatos (pvz.: UAB (duomenys nuasmeninti) atveju įmonė neturėjo ypatingojo statinio specialiujų statybos darbų vadovo kultūros paveldo statiniams), kas iš esmės reiškia, kad rangovas, vykdydamas KA nurodytą veiklą, pažeidė normatyvinį statybos techninį dokumentą, tačiau jo atžvilgiu KA nebuvo sustabdytas, vadovaujantis LR SĮ 22 straipsnio 5 dalies 1 punkto nuostata. Minėtas atvejis parodo, kad rangovas nuo pažeidimo nustatymo momento (2021-08-26 sprendimas Nr. IP-003-16) vykdė veiklą įprastai iki kol jam nesustabdė KA galiojimą 6 mėnesiams (2022-01-18 sprendimas Nr. 249-1). Rangovas pašalino trūkumus (pasamdė reikiamą personalą) tik 2022-06-16.

Panaši situacija įvyko UAB (duomenys nuasmeninti) atveju, tačiau su pasekmėmis, kurios sukėlė žiniasklaidos susidomėjimą⁶⁰ ir visuomenės susirūpinimą, nes įvyko pastato dalinė konstrukcijų griūtis. 2021-12-22 SPSC direktoriaus sprendime Nr. IP-007-47 nurodoma, kad rangovas „<...> neatitinka Statybos įstatymo 18 straipsnio 3 dalies 3 dalies 2 punkto reikalavimų

⁵⁹ STR 1.06.01:2016 „Statybos darbai. Statinio statybos priežiūra“ 36.8 papunktis numato, jog statinio statybos vadovas privalo: „nuolat kontroliuoti, kad statinio statybos darbai (tarp jų specialieji darbai) būtų atliekami kokybiškai, pagal statinio projektą (kai jo reikia), statybą leidžiantį dokumentą (o tais atvejais, kai statybą leidžiantis dokumentas nėra privalomas, tačiau yra privalomi Reglamento 5.5 papunktyje ir (ar) 5.6 papunktyje nurodytų asmenų rašytiniai sutikimai – pagal tokius sutikimus ir jų sąlygas, jei tokios buvo nustatytos), normatyvinių statybos techninių dokumentų, normatyvinių statinio saugos ir paskirties dokumentų reikalavimus (atliekant nekilnojamųjų kultūros paveldo vertybių tvarkymo statybos darbus, – pagal tos srities normatyvinių dokumentų reikalavimus);“.

⁶⁰ <https://www.lrytas.lt/bustas/nekilnojamasis-turtas/2023/06/15/news/del-igriuvusio-pastato-vilniuje-rangovas-neteko-atestato-pazeidimu-daugybe-27379544>
<https://www.delfi.lt/verslas/nekilnojamasis-turtas/ssva-del-pernai-sostineje-ivykusios-pastato-avarijos-rangovui-sustabdytas-kvalifikacijos-atestatas-93664129>
<https://www.vz.lt/nekilnojamasis-turtas-statyba/2023/03/16/inspekcija-del-vilniuje-griuvusiu-statomo-bod-group-mokslo-centro-konstrukciju-kaltas-rangovas>
<https://www.lrt.lt/naujienos/verslas/4/1592501/igriuvus-vilniuje-statomo-mokslo-paskirties-pastato-konstrukcijoms-pradetas-tyrimas>

– neturi ypatingojo statinio statybos vadovo dirbančio 40 val./sav., vienintelis ypatingojo statinio statybos vadovas dirba 10 val./sav. – netenkina STR 1.06.01:2016 „Statybos darbai. Statinio statybos priežiūra“ 36.8. papunkčio nuostatos <...>. Pažymėtina, jog netrukus po minėtų aplinkybių nustatymo, t. y. 2022-01-14, dėl grubių minėto rangovo pažeidimų įvyko statomo mokslo paskirties pastato Vilniuje dalinė konstrukcijų griūtis. Šis atvejis atskleidžia, kokią didelę reikšmę turi rangovo dokumentų peržiūra, siekiant užkardyti galimas pasekmes, kylančias dėl to, kad rangovas neatitinka įstatyme numatytų reikalavimų.

2023-06-08 SSVA direktoriaus sprendime Nr. 13-3 nurodoma, jog aukščiau paminėto rangovo KA galiojimas stabdomas, vadovaujantis Statybos įstatymo 22 straipsnio 5 dalies 1 punktu, „<...> kadangi <...> vykdydama darbus statomame mokslo paskirties pastate, adresu <...> pažeidė normatyvinių statybos techninių dokumentų, normatyvinių statinio saugos ir paskirties dokumentų reikalavimus, dėl ko įvyko statinio konstrukcijų dalinė griūtis“. Atkreiptas dėmesys, kad nei minėtas sprendimas, nei 2023-06-07 atestavimo ekspertų išvada Nr. IA-13-3, kuria buvo vadovaujama priimant sprendimą, nenumato rangovui terminų pažeidimams pašalinami. Atsižvelgiant į galiojantį reglamentavimą, jeigu KA ir (ar) TPD galiojimas buvo stabdomas, vadovaujantis LR SĮ 22 straipsnio 5 dalies 1 punktu, net ir esant nustatytam trūkumų pašalinimo terminui, jam pasibaigus, nėra aiškaus reglamentavimo, kuriuo vadovaujantis turi būti naikinamas KA ir (ar) TPD galiojimas, jei trūkumai (pažeidimai) liko nepašalinti, taip pat galiojantys teisės aktai nenumato KA ir (ar) TPD galiojimo sustabdymo pratęsimo galimybių, suteikiant papildomą terminą rangovui trūkumams (pažeidimams) pašalinti. Pažymėtina, kad LR SĮ 22 straipsnio 7 dalies 10 punkte numatyta naikinti KA ir (ar) TPD galiojimą tik tada, kai KA ar TPD turėtojas per 6 mėnesius nepašalina LR SĮ 22 straipsnio 5 dalies 2, 4, 5, 6 ir 7 punktuose nurodytų KA ar TPD galiojimo sustabdymo priežasčių, t. y. į minėtą reglamentavimą LR SĮ 22 straipsnio 5 dalies 1 punktas neįtrauktas.

Išvada. Dokumentų peržiūros procedūrų metu nustačius pažeidimus, rangovui visais atvejais suteikiamas terminas pašalinti pažeidimus (trūkumus, neatitiktis nustatytiems kvalifikaciniais reikalavimams), nors reglamentavimas numato ir atvejus, kada dokumentų peržiūros metu KA ar TPD galiojimas turėtų būti stabdomas iš karto, t. y. iš esmės nesilaikoma numatyto teisinio reguliavimo. Net esant grubiems pažeidimams šios nuostatos nėra taikomos praktikoje, o tai sukelia neteisėtų susitarimų, piktnaudžiavimo rizikas ir gali privilegijuoti atskirus subjektus ir yra kritinė antikorupcinė pastaba.

PASIŪLYMAI

Aplinkos ministerijai ir SSVA

1. Atlikti patikrinimą ir įvertinti dėl kokių aplinkybių galimai nebuvo taikytos įstatyme numatytos nuostatos taikant poveikio priemones, esant būtinybei – taikyti atitinkamas

atsakomybės formas. Apie nustatytas aplinkybes ir priimtus sprendimus informuoti STT. Nustačius aplinkybes, lėmusias tokias situacijas – imtis teisėkūros iniciatyvos ir / ar keisti poįstatyminį reglamentavimą, siekiant suvaldyti šias rizikas.

Aplinkos ministerijai:

1. Tobulinti reglamentavimą, aiškiai numatant, dėl kokių nustatytų neatitikčių kvalifikaciniams reikalavimams rangovui privalu stabdyti KA ar TPD iš karto, nesuteikiant termino trūkumams šalinti.
2. Inicijuoti LR SĮ pakeitimus, numatant aiškų teisinį reguliavimą, kuriuo būtų vadovaujamas, kai KA ir (ar) TPD turėtojas per nurodytą terminą nepašalina nustatytų trūkumų (pažeidimų), dėl kurių KA ir (ar) TPD sustabdytas, vadovaujantis LR SĮ 22 straipsnio 5 dalies 1 punktu.
3. Tikslinti Reglamento 109.1 nuostatą, numatant, jog rangovas įpareigojamas pašalinti neatitiktis kvalifikaciniams pažeidimams per ne ilgesnį kaip 2 mėnesių terminą.

3.9. Teisinis reguliavimas suteikia galimybę pasirinkti palankesnę KA galiojimo panaikinimo pagrindą

Statybos techninės veiklos pagrindinių sričių vadovams LR SĮ 12 straipsnio 16 dalis numato: „Kai kvalifikacijos atestato ir (ar) teisės pripažinimo dokumento galiojimas panaikinamas, dėl naujo kvalifikacijos atestato ir (ar) teisės pripažinimo dokumento išdavimo galima kreiptis ne anksčiau kaip po vieno metų nuo sprendimo panaikinti kvalifikacijos atestato ir (ar) teisės pripažinimo dokumento galiojimą priėmimo dienos, išskyrus šio straipsnio 15 dalies 3 punkte nurodytą atvejį, kai prašymas išduoti kvalifikacijos atestatą ir (ar) teisės pripažinimo dokumentą gali būti teikiamas nepraėjus vieno metų laikotarpiui.“. LR SĮ 12 straipsnio 15 dalies 3 punktas numato, jog SSVA panaikina KA ir (ar) TPD galiojimą, kai to prašo jo turėtojas. Panašus teisinis reguliavimas numatytas LR SĮ normomis ir rangovams:

- LR SĮ 22 straipsnio 7 dalies 5 punktas numato, kad SSVA panaikina KA ir (ar) TPD galiojimą, kai to prašo KA ir (ar) TPD turėtojas;
- LR SĮ 22 straipsnio 8 dalis numato, jog: „Panaikinus kvalifikacijos atestato ir (ar) teisės pripažinimo dokumento galiojimą, dėl naujo kvalifikacijos atestato ir (ar) teisės pripažinimo dokumento išdavimo galima kreiptis ne anksčiau kaip po vieno metų nuo sprendimo panaikinti kvalifikacijos atestato ir (ar) teisės pripažinimo dokumento galiojimą priėmimo dienos, išskyrus šio straipsnio 7 dalies 5 punkte nurodytą atvejį, kai prašymas išduoti kvalifikacijos atestatą ir (ar) teisės pripažinimo dokumentą gali būti teikiamas nepraėjus vieno metų laikotarpiui.“.

Atsižvelgiant į galiojantį reglamentavimą matyti, kad statybos dalyvis gali pats prašyti SSVA (buvusio SPSC), kad jo turimo KA ir (ar) TPD galiojimas būtų panaikintas. Reglamentavimas nenumato šiai KA ir (ar) TPD turėtojo teisei ribojimų, o tai reiškia, kad statybos

dalyvis gali išvengti poveikio priemonių taikymo procesų sukurtų teisinių pasekmių, pvz. per įspėjimu duotą laiką šalinti pažeidimus, defektus, neatitiktis nustatytiems kvalifikaciniams reikalavimams. Tokiais atvejais SSVA poveikio priemonių taikymo procesas pabaigiamas nesiaiškinant, ar statybos dalyvis atliko SSVA nurodytus veiksmus.

Atkreiptas dėmesys, kad minėtas KA ir (ar) TPD galiojimo panaikinimo pagrindas sukuria palankesnes teises pasekmes palyginus su visais kitais KA ir (ar) TPD galiojimo naikinimo pagrindais, kadangi panaikinus KA ir (ar) TPD galiojimą tokiu būdu, dėl naujo KA ir (ar) TPD išdavimo galima kreiptis tiek vadovui, tiek rangovui nepraėjus vienų metų laikotarpiui.

Pastebėta, kad teise panaikinti KA ir (ar) TPD galiojimą pagal prašymą tiek vadovai, tiek rangovai naudojami jų dokumentų vertinimo proceso metu. Pavyzdžiui, ypatingojo statinio statybos vadovui (duomenys nuasmeninti) 2021-09-17 SPSC sprendimu Nr. 100 sustabdytas KA galiojimas iki 2022-03-17, vadovaujantis LR SĮ 12 straipsnio 14 dalies 2 punktu. 2022-02-18 šis vadovas prašė panaikinti jo KA galiojimą. Prašymui pritarta, KA galiojimas 2022-02-28 SPSC sprendimu Nr. 20 naikinamas. Atkreiptas dėmesys, kad jau 2022-03-07 minėtam asmeniui išduodamas naujas KA atestatas (duomenys nuasmeninti), kuriame palyginus su ankstesniu KA (duomenys nuasmeninti) yra papildytas statinių, kuriuose gali vykdyti pareigas vadovas, sąrašas, t. y. suteikiamos platesnės teisės.

SPSC direktoriaus 2022-01-18 sprendimu Nr. 249-9, UAB (duomenys nuasmeninti) rangovo KA galiojimas buvo sustabdytas 6 mėnesiams iki 2022-07-18, kadangi šį įmonė neatitiko kvalifikacinių reikalavimų. Paskutinę termino dieną minėtas rangovas pateikė SSVA prašymą, kurio prašo panaikinti KA galiojimą. KA galiojimas panaikintas vadovaujantis LR SĮ 22 straipsnio 7 dalies 5 punktu, o ne LR SĮ 22 straipsnio 7 dalies 10 punktu. Kitos įmonės – UAB (duomenys nuasmeninti) – atveju taip pat leista KA galiojimą panaikinti rangovo prašymu KA galiojimo sustabdymo metu (KA galiojimas sustabdytas 2022-05-18 sprendimu Nr. 04-16). Rangovas pranešė SSVA, kad laikinai nutraukia KA peržiūros sutartį Nr. 16-6178.

Išvada. Teisinis reglamentavimas leidžia naikinti KA ir (ar) TPD galiojimą pagal statybos dalyvio prašymą net ir tais atvejais, kai statybos dalyvio atžvilgiu pradėtos dokumentų vertinimo procedūros, taikomos poveikio priemonės. Tokiu būdu naikinant KA galiojimą, nėra atsižvelgiama, ar statybos dalyvis atliko veiksmus, kuriuos buvo įpareigotas padaryti KA ir (ar) TPD stabdymo metu ir dėl naujo KA ir (ar) TPD išdavimo galima kreiptis tiek vadovui, tiek rangovui nepraėjus vienų metų laikotarpiui.

PASIŪLYMAS

Aplinkos ministerijai

Tobulinti teisinį reglamentavimą, numatant, jog SSVA negali naikinti KA ir (ar) TPD galiojimą vadovui ir rangovui pačiam prašant, kai jam pradėtos kvalifikacijos tobulinimo

vertinimo ir dokumentų peržiūros procedūros arba taikomas KA ir (ar) TPD galiojimo sustabdymas. Apsvarstyti galimybę diferencijuoti laikotarpius, kuriems praėjus, statybos dalyvis gali kreiptis dėl naujo KA ir (ar) TPD išdavimo, atsižvelgiant į KA ir (ar) TPD galiojimo naikinimo pagrindą.

3.10. KA pakeitimo procedūros metu taikoma SSVA praktika sudaro galimybę išvengti poveikio priemonės taikymo

Akcentuotina, kad vadovaujantis LR SĮ 22 straipsnio 1 dalimi, kuri numato, jog: „*Juridinis asmuo ar kita užsienio organizacija, pageidaujantys gauti ar pakeisti kvalifikacijos atestatą, turi atitikti šio įstatymo 17⁶¹ ir 18 straipsniuose nustatytus kvalifikacinius reikalavimus, pateikti Vyriausybės įgaliotos institucijos nustatytos formos prašymą ir nustatytus dokumentus atestavimą atliekančiai organizacijai.*“, KA pakeitimas (atestavimo ekspertų išvadose ar SSVA sprendimuose nurodoma KA „teksto koregavimas“) galimas, jei rangovas atitinka nustatytus kvalifikacinius reikalavimus.

Interviu metu SSVA atstovas paaiškino, jog rangovams, kuriems peržiūros metu identifiкуotos neatitiktys nustatytiems kvalifikaciniam reikalavimams, siunčiami SSVA direktoriaus sprendimai „*Dėl termino nustatytiems trūkumams pašalinti nustatymo*“ (pateiktas 2023-07-25 sprendimo Nr. IP-010-2 sprendimo pavyzdys), kuriuose nurodoma: „*Jeigu per nurodytą terminą neturite galimybių pašalinti 1 punkte nurodytų trūkumų, vadovaujantis Statybos įstatymo 22 straipsnio 1 dalimi, galite kreiptis su prašymu pakeisti, koreguoti kvalifikacijos atestate <...> nurodytas statinių grupes ir (ar) darbų sritis, kad įmonė atitiktų Statybos įstatymo 18 straipsnio 3 dalyje nustatytus kvalifikacinius reikalavimus.*“. Taip pat paaiškino, kad rangovai, norėdami pasinaudoti KA pakeitimo galimybe, teikia laisvos formos prašymus. Rangovui išduodamas naujas KA paliekant ankstesnio KA numerį.

Nustatyta atvejų, kai dokumentų peržiūros metu nustačius neatitikčių kvalifikaciniam reikalavimams, rangovams leidžiama koreguoti KA tekstą, pvz., 2023-07-11 Išvadoje Nr. IA-29 dėl dviejų rangovų nurodoma, jog:

- UAB (duomenys nuasmeninti) 2023-06-06 pateikė prašymą „Dėl atestato <...> galiojimo“, kuriuo prašo „*pakeisti atestato <...> esamas statinių grupes ir darbų sritis, kad įmonė atitiktų LR SĮ 18 straipsnio 3 dalyje nustatytus kvalifikacinius reikalavimus*“. Atestavimo ekspertai prašymą tenkino ir siūlė panaikinti KA galiojimo sustabdymą bei koreguoti KA tekstą;

- UAB (duomenys nuasmeninti) pateikė 2023-06-19 prašymą Nr. 2023.06.14-01, kuriuo prašo pakoreguoti įmonės KA tekstą „*pagal šiai dienai turimus atestuotus vadovus*“. Prašymui pritarta. KA tekstas koreguojamas.

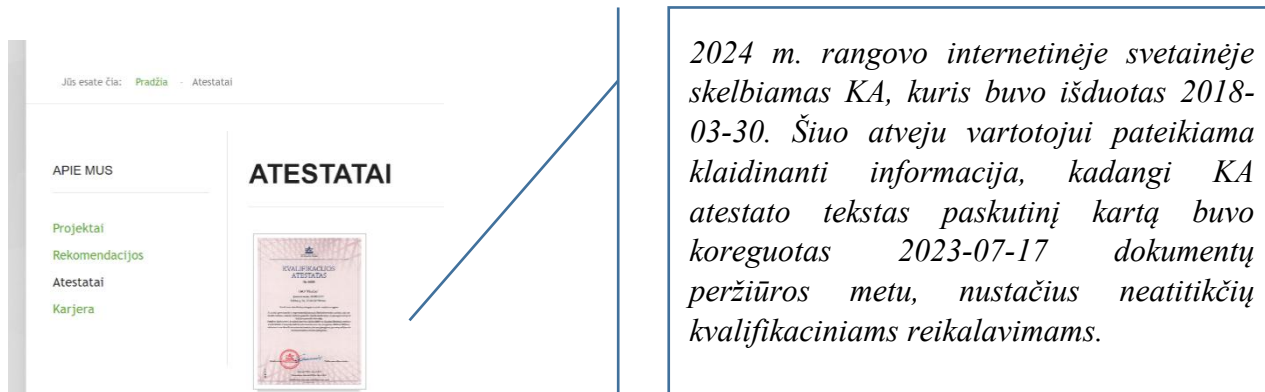
⁶¹ Nuo 2024 m. lapkričio 1 d. turi atitikti tik LR SĮ 18 straipsnyje nustatytus kvalifikacinius reikalavimus.

Nustatytas atvejis, kuomet rangovo 2022-10-27 pranešimu SSVA prašė pateikti peržiūrai dokumentus už 2020 m. 2023-01-24 SSVA sprendimu Nr. IP-001-45 rangovui suteiktas 2 mėnesių terminas trūkumams pašalinti, kadangi buvo aptiktos neatitiktys nustatytiems kvalifikaciniais reikalavimams. SSVA du kartus pratęsė minėtą terminą, o suteikdama šiam rangovui papildomus terminus, siunčiamuose pranešimuose nurodydavo, jog prašoma „*informuoti SSVA el. paštu apie neatitikimų pašalinimą arba pateikti laisvos formos prašymą dėl įmonės KA koregavimo, atsižvelgiant į turimus atestuos vadovus ir darbininkus*“⁶². Rangovas 2023-03-28, 2023-05-17 teikė SSVA patikslintą peržiūros duomenų kortelę. Galiausiai minėta įmonė 2023-06-16 pateikė prašymą, kuriuo paprašė pakoreguoti jos turimo KA tekstą, atsižvelgiant į turimus atestuos vadovus ir darbininkus. Iš esmės šio rangovo atžvilgiu pagrindas taikyti poveikio priemonę atsirado jau tada, kada jis nepašalino nustatytų trūkumų iki 2023-03-24, tačiau papildomų terminų suteikimas bei KA teksto „*koregavimo*“ procedūra leido šiam rangovui išvengti poveikio priemonių taikymo iki pat 2023-07-17 SSVA sprendimo dėl KA keitimo. Rangovui, neatitinkančiam nustatytų kvalifikacinių reikalavimų, leista vykdyti veiklą ir teikti paslaugas rinkoje apie 6 mėn., skaičiuojant šį terminą nuo 2023-01-24, kuomet SSVA sprendimu buvo konstatuota, jog rangovas neatitinka kvalifikacinių reikalavimų. Žemiau lentelėje pateikiami duomenys apie šį KA keitimo atvejį:

Rangovas pateikė dokumentus	Priimtas sprendimas įspėti	Sprendimas įpareigoti ir duotas papildomas terminas trūkumams pašalinti	Sprendimas įpareigoti ir duotas papildomas terminas trūkumams pašalinti	Rangovo pateikto prašymo „koreguoti“ KA tekstą data	Atestavimo ekspertų posėdžio data	Išvados ir SSVA sprendimo datos
2022-11-18 (pateikė laiku, už 2021 m.)	2023-01-24 įspėjimu duotas laikas pašalinti trūkumus iki 2023-03-24 (2 mėn.)	2023-05-06 duotas laikas pašalinti trūkumus iki 2023-05-12 (7 k. d.)	2023-06-02 duotas laikas pašalinti trūkumus iki 2023-06-16 (15 k. d.)	2023-06-16	2023-06-21	Išvada: 2023-07-11 Sprendimas: 2023-07-17

Pastebėta, kad įmonės, kurioms buvo leista koreguoti KA tekstą dokumentų peržiūros metu neretai viešai skelbia vykdančios veiklą pagal anksčiau išduoto KA suteikiamas galimybes t. y. demonstruoja seniau išduotą KA, kuris leidžia atlikti platesnį spektrą darbų:

⁶² 2023-07-11 Atestavimo ekspertų išvada Nr. IA-29.

Išvada. Aptakiai reglamentuota ir skirtingai SSVA taikoma KA pakeitimo procedūra dokumentų peržiūros metu gali sukurti galimybes išvengti poveikio priemonių taikymo atskiriems subjektams. Nustatytos aplinkybės sudaro sąlygas kilti piktnaudžiavimo, subjektyvių sprendimų ir neteisėtų susitarimų rizikoms.

PASIŪLYMAI

Aplinkos ministerijai:

Tobulinti teisinį reglamentavimą, siekiant eliminuoti galimybes subjektams piktnaudžiauti minėta procedūra, užtikrinti terminų laikymąsi ir procedūros kontrolę.

SSVA:

Įtraukti rangovus, kuriems dokumentų peržiūros metu buvo leista keisti KA ir (ar) TPD į planinius ar neplaninius patikrinimus.

3.11. Atestuoto statybos dalyvio KA ir (ar) TPD galiojimo sustabdymo atvejais SSVA neatlieka tolimesnių veiksmų

SSVA registruose yra duomenų apie tai, jog tam tikrų juridinių asmenų KA galiojimas sustabdytas ir neatnaujintas nuo 2013, 2015, 2016, 2019, 2020, 2021 arba 2022 metų, tačiau LR SĮ nenumato KA stabdymo tokiems ilgiems periodams (reglamentavime numatytas 6 mėnesių stabdymo laikotarpis), todėl kyla pagrįstų abejonų dėl šių sprendimų teisėtumo ir pateikiamų viešojoje erdvėje (www.ssva.lt tinklapyje) įrašų tikrumo, aktualumo ir teisingumo.

Galiojantis reglamentavimas numato, kad *pasibaigus KA ir (ar) TPD sustabdymo* (6 mėnesių) *terminui KA ir (ar) TPD galiojimas „atnaujinamas“ be papildomų procedūrų, jeigu statybos dalyvis įvykdė atestavimą atliekančios organizacijos nurodymus pašalinti pažeidimus, jų pasekmes ar priežastis*, tačiau nedetalizuoja, kokių būtent procedūrų tokiais atvejais SSVA (buvęs SPSC) gali nevykdyti. Pavyzdžiui, 2023-12-12 posėdžio metu atestavimo ekspertai svarstė klausimą dėl ypatingojo statinio statybos vadovo (duomenys nuasmeninti) KA atestato sustabdymo galiojimo panaikinimo. Iš posėdžio metu kilusios diskusijos, išsakytų atestavimo ekspertų argumentų dėl įprastinių procedūrų (atestavimo ekspertų posėdžio sušaukimo, išvados

parengimo) vykdymo būtinumo KA galiojimo „atnaujinimo“ atvejais tapo akivaizdu, kad ir ilgametę patirtį turintiems atestavimo ekspertams nėra aiškus KA ir (ar) TPD galiojimo „atnaujinimo“ procedūros vykdymas, kas sąlygoja atitinkamai galimai ydingą jos taikymo praktiką.

Analizės metu nustatyta, kad 2020-01-06 SPSC direktoriaus sprendimu Nr. 123, vadovaujantis 12 straipsnio 14 dalies 1 punktu⁶³, ypatingojo statinio statybos vadovo (duomenys nuasmeninti) KA galiojimas buvo sustabdytas nuo 2021-01-06 6 mėnesių terminui ir duotas tik 3 mėnesių terminas pažeidimams pašalinti. SPSC nenaikino KA galiojimo, nors, vadovaujantis LR SĮ 12 straipsnio 15 dalies 4 punktu, tai turėjo padaryti, kadangi minėtas vadovas nepašalino pažeidimų per nustatytą laiką. KA galiojimas liko sustabdytas. Šio KA „prailginto“ galiojimo sustabdymo metu minėtas vadovas teikė du prašymus⁶⁴, t. y. 2021-12-03 ir 2022-01-10 (kartu su šiuo prašymu pateiktas Valstybinės teritorijų planavimo ir statybos inspekcijos prie Aplinkos ministerijos Rytų Lietuvos statybos valstybinės priežiūros departamento raštas Nr. 2D-, atsakymas į UAB (duomenys nuasmeninti) 2021-11-22 pranešimą), kuriais prašė „*grąžinti KA <...> galiojimą*“. Pažymėtina, kad analizės metu STT prašė SSVA atstovų pateikti⁶⁵ minėto vadovo (duomenys nuasmeninti) teiktus prašymus ir informaciją, tačiau SSVA šių duomenų nepateikė. Peržiūrėjus 2023-12-12 vykusio posėdžio vaizdo įrašą, paaiškėjo, kad jau 2022-01-10 vadovas (duomenys nuasmeninti) pašalino pažeidimus, tačiau tik 2024-01-10 SSVA direktoriaus sprendimu Nr. SPA-24-01, priimtu vadovaujantis 2024-01-08 atestavimo ekspertų išvada Nr. SPA-04-01 KA galiojimo sustabdymas panaikintas, tokiu atveju KA galiojimas buvo sustabdytas 3 metų terminui, iš kurių 2 metus KA galiojimas stabdomas, esant pašalintiems pažeidimams.

Aukščiau aptartas atvejis parodo, kad laiku nepriimtas sprendimas naikinti KA galiojimą sąlygojo užsitęsusi KA galiojimo stabdymo terminą, kuriuo metu buvo pateikti įrodymai, pakankami pripažinti, jog pažeidimas yra pašalintas. Ypatingas dėmesys atkreipiamas į tai, kad SSVA (buvusiam SPSC) prireikė net 2 metų sureaguoti į KA turėtojo teiktus dokumentus ir priimti sprendimą dėl jų tinkamumo ir pakankamumo, t. y. atnaujinti KA galiojimą.

Pastebėta, kad 2021-01-06 SPSC direktoriaus sprendime Nr. SP-123 kartu su minėto ypatingojo statinio statybos vadovo KA nuo 2021-01-06 taip pat buvo stabdomas ir statinio statybos techninės priežiūros vadovo (duomenys nuasmeninti) KA galiojimas dėl to paties pažeidimo padarymo, todėl akcentuotina, kad SSVA pripažinusi, jog pažeidimas, dėl kurio abiejų

⁶³ VTPSI patikrinimo akte Nr. BIPA-00-201019-00035 nurodyti pažeidimai: naujo neypatingo statinio savavališka statyba; neišlaikyti atstumai – atraminės sienelės padėtis (pagal inžinieriaus -geodezininko (duomenys nuasmeninti) 2019-09 atliktos pastato išdėstymo schemos žemės sklypo ribų atžvilgiu palei (besiriboja) sklypo pietinę ir rytinę ribą, neišlaikant 1 m. atstumo).

⁶⁴ 2012-12-12 atestavimo ekspertų posėdžio metu paminėta, kad prašymų buvo ir daugiau, tačiau 2024-01-10 išvadoje Nr. SPA-24-01 minimi tik du.

⁶⁵ 2024-02-26, 2024-02-28, 2024-02-29, 2024-03-07 ir 2024-03-08 el. laiškais.

minėtų vadovų KA galiojimai buvo sustabdyti, yra pašalintas, panaikino KA galiojimo sustabdymą tik vienam vadovui, kitam – atsižvelgiant į SSVA registruose esančią informaciją⁶⁶, poveikio priemonės taikymas yra tęsiamas.

Žemiau pateikiami duomenys iš SSVA registrų apie vadovus, kurių KA galiojimas stabdomas ilgesniam nei 6 mėnesių terminui:

Lentelė Nr. 1

Nr.	KA galiojimo stabdymo priežastis	KA galiojimo stabdymas 6 mėnesiams nuo:	KA galiojimo stabdymo termino faktinė trukmė (2024-02-01 datai)
1.	Nepateikė kvalifikacijos tobulinimą įrodančių dokumentų	2018-02-26	2167 k. d. (apie 181 mėn.)
2.	Nepateikė kvalifikacijos tobulinimą įrodančių dokumentų	2019-01-17	1842 k. d. (154 mėn.)
3.	Nepateikė kvalifikacijos tobulinimą įrodančių dokumentų	2019-02-27	1801 k. d. (apie 150 mėn.)
4.	Vadovaujantis LR SĮ 12 straipsnio 14 dalies 1 punkto ir LR SĮ 18 straipsnio 7 dalies 2 punkto nuostatomis, nustatant 3 mėnesių terminą pažeidimams pašalinti.	2021-01-06	1122 k. d. (apie 93 mėn.)
5.	Nepateikė kvalifikacijos tobulinimą įrodančių dokumentų	2021-07-08	939 k. d. (apie 78 mėn.)

Atsižvelgiant į pateiktus duomenis, akivaizdu, jog KA galiojimas sustabdytas, tačiau nėra aišku, kodėl SSVA (buvęs SPSC) nepriėmė jokių tolimesnių sprendimų, t. y. nepanaikino KA ir ar TPD galiojimo. Vertinant KA galiojimo stabdymo termino laikotarpius, nustatyta, kad ir rangovams jie tęsiami ilgiau nei 6 mėnesiai:

Lentelė Nr. 2

Nr.	KA galiojimo stabdymas 6 mėnesiams nuo:	Faktinė KA galiojimo stabdymo termino trukmė (2024-02-01 datai)
1.	2023-06-08	239 k. d. (apie 8 mėn.)
2.	2022-08-09	543 k. d. (apie 18 mėn.)
3.	2021-10-27	828 k. d. (apie 27 mėn.)
4.	2021-04-30	1008 k. d. (apie 33 mėn.)
5.	2020-09-02	1248 k. d. (apie 40 mėn.)
6.	2020-05-07	1366 k. d. (apie 44 mėn.)
7.	2020-02-17	1446 k. d. (apie 47 mėn.)
8.	2020-02-17	1446 k. d. (apie 47 mėn.)
9.	2019-12-20	1505 k. d. (apie 49 mėn.)
10.	2019-11-11	1544 k. d. (apie 50 mėn.)
11.	2019-11-11	1544 k. d. (apie 50 mėn.)
12.	2019-09-06	1610 k. d. (apie 52 mėn.)
13.	2016-10-05	2676 k. d. (apie 86 mėn.)
14.	2015-11-03	3013 k. d. (apie 97 mėn.)
15.	2013-09-20	3787 k. d. (apie 122 mėn.)

⁶⁶ 2024-06-20 SSVA registro duomenys.

SSVA paaiškino kodėl užsitęsė kai kurių KA galiojimo stabdymo procesai:

Lentelė Nr. 3

Nr.	SSVA sprendimo esmė	SSVA nurodytos priežastys, dėl kurių nenaikinamas rangovo KA ⁶⁷
1.	Sprendimas Nr. 13-3 (2023-06-08): sustabdyti UAB (duomenys nuasmeninti) KA galiojimą 6 mėnesiams, vadovaujantis Statybos įstatymo 22 straipsnio 5 dalies 1 punkto „1) kai nustatoma, kad asmuo, vykdydamas kvalifikacijos atestato ir (ar) teisės pripažinimo dokumente nurodytą veiklą, pažeidė normatyvinių statybos techninių dokumentų, normatyvinių statinio saugos ir paskirties dokumentų reikalavimus, <...>“ nuostata, nes rangovas, vykdydamas darbus statomame mokslo paskirties pastate, pažeidė normatyvinių statybos techninių dokumentų, normatyvinių statinio saugos ir paskirties dokumentų reikalavimus, dėl ko įvyko statinio konstrukcijų dalinė griūtis.	KA nėra naikinamas, vertinami pateikti dokumentai
2.	Sprendimas Nr. 17-15 (2022-08-09): sustabdyti UAB (duomenys nuasmeninti) KA galiojimą 6 mėnesiams, vadovaujantis Statybos įstatymo 22 straipsnio 5 dalies 5 punkto „jeigu kvalifikacijos atestato ir (ar) teisės pripažinimo dokumento turėtojas po atestavimą atliekančios organizacijos išėjimo per ne ilgesnį kaip 2 mėnesių terminą nepašalina neatitiktųjų nustatytiems kvalifikaciniais reikalavimams“ nuostata.	KA nėra naikinamas, nes nėra gauta papildoma informacija iš rangovo
3.	Sprendimas Nr. 228 (2021-10-27): sustabdyti UAB (duomenys nuasmeninti) KA galiojimą 6 mėnesiams, vadovaujantis Statybos įstatymo 22 straipsnio 5 dalies 2 punkto „už statybos defektų, paaiškęusių statinio garantiniu laikotarpiu, nepašalinimą po atestavimą atliekančios organizacijos išėjimo per ne ilgesnį kaip 3 mėnesių terminą (ypatingojo statinio statybos rangovo atveju)“ nuostata, kadangi įmonė nepašalina garantiniu laikotarpiu atsiradusių statybos defektų daugiabutyje gyvenamajame name Vilniuje.	KA nėra naikinamas, nes nėra gauta papildoma informacija iš rangovo
4.	Sprendimas Nr. 208 (2021-04-15): vadovaujantis statybos techninio reglamento STR 1.02.01:2017 "Statybos dalyvių atestavimo ir teisės pripažinimo tvarkos aprašas" X sk. 111.2 p. "taikyti Statybos įstatymo [8.1] 22 straipsnio 5 dalies 1 punkto nuostatas, kai kvalifikacijos atestato arba TPD turėtojas nepašalina nustatytų trūkumų per SPSC nurodytą laikotarpį" nuostata, sustabdyti UAB "(duomenys nuasmeninti) KA galiojimą.	Priežasčių, kodėl nenaikinamas KA galiojimas, negali nurodyti

Analizuojant UAB (duomenys nuasmeninti, lentelėje Nr. 3 grafa Nr. 2) atvejį papildomai pastebėta, kad SSVA 2023-10-04 el. paštu pakartotinai, praėjus daugiau kaip 7 mėnesiams po KA galiojimo sustabdymo termino pabaigos (kuris trunka 6 mėnesius, t. y. po 2023-02-09), įspėjo rangovą dėl prievolės pateikti dokumentus, nurodydama: „Po 2023-02-23 siųsto laiško iš Jūsų įmonės papildomų dokumentų negavome. Informuoju, kad jei iki 2023-10-09 negausime papildomų dokumentų, bus sprendžiamas klausimas dėl <...> Kvalifikacijos atestato <...> galiojimo panaikinimo, vadovaujantis Statybos įstatymo 22 straipsnio 7 dalies 10 punkto „kai kvalifikacijos atestato ar teisės pripažinimo dokumento turėtojas per 6 mėnesius nepašalina šio straipsnio 5 dalies 2, 4, 5, 6 ir 7 punktuose nurodytų kvalifikacijos atestato ar teisės pripažinimo dokumento galiojimo sustabdymo priežasčių“ nuostata.“. Šioje situacijoje atkreiptinas dėmesys į

⁶⁷ 2023-02-23 SSVA atstovo el. laiškas

tai, kad rangovui, esant pagrindui naikinti, nenaikinamas KA galiojimas nuo 2023-02-09 iki 2023-10-09, t. y. 8 mėnesius, skaičiuojant šio laikotarpio trukmę tik pagal įspėjime nurodytą laiką.

Išvada. Nepakankamai reglamentuota KA ir (ar) TPD galiojimo atsinaujinimo procedūra. SSVA, stabdydama KA ir (ar) TPD galiojimą, nesivadovauja nustatytais terminais skirtais pažeidimui pašalinti. Nustatyta atvejų, kai po 6 mėnesių termino pabaigos KA galiojimo sustabdymas tęsiamas ir sprendimai dėl KA galiojimo sustabdymo panaikinimo arba KA galiojimo naikinimo nepriimami. Praktikoje nesilaikoma teisės aktuose nustatytų terminų, neorganizuojamas savalaikis įrodymų apie pažeidimo pašalinimą vertinimas, todėl kyla piktnaudžiavimo, neteisėtų susitarimų ir atskirų subjektų privilegijavimo rizikos.

PASIŪLYMAI

Aplinkos ministerijai ir SSVA

Atlikti patikrinimą ir įvertinti dėl kokių aplinkybių KA turėtojams galimai nebuvo taikytos įstatyme numatytos nuostatos, pasibaigus KA galiojimo sustabdymo laikotarpiui, esant būtinybei – taikyti atitinkamas atsakomybės formas. Apie nustatytas aplinkybes ir priimtus sprendimus informuoti STT. Nustačius aplinkybes, lėmusias tokias situacijas – imtis papildomos teisėkūros iniciatyvos ir / ar keisti poįstatyminį reglamentavimą, siekiant suvaldyti šias rizikas.

Aplinkos ministerijai:

1. Inicijuoti teisės aktų pakeitimus, siekiant detalizuoti KA ir (ar) TPD galiojimo sustabdymo panaikinimo procedūros vykdymą, nurodant kokių papildomų procedūrų atestavimą atliekanti organizacija gali nevykdyti.

2. Reglamente numatyti, kad KA ir (ar) TPD galiojimo sustabdymo panaikinimo procedūros vadovams apimtų atestavimo ekspertų svarstymą posėdyje, išvados parengimą ir sprendimo priėmimo procedūras.

3.12. Dokumentų peržiūros metu SSVA taiko niekur nereglamentuotus terminus, dėl ko gali kilti reali žala

Gausi poveikio priemonių taikymo praktika, susiformavusi 2022-2023 m. KA ar TPD turėtojų dokumentų peržiūros metu, parodo, jog teisinis reglamentavimas yra nepakankamas tokį procesą valdyti kiekvieno KA ar TPD turėtojo atžvilgiu vienodai. Kaip ir buvo minėta, vadovaujantis galiojančiu reglamentavimu, rangovų teikiami dokumentai peržiūros metu kaskart turėtų būti vertinami pagal Reglamento VIII ir XI skyriaus reikalavimus. Reglamento 80.2⁶⁸ ir

⁶⁸ Reglamento 80.2 papunktis numatyta, jog SSVA gavus pareiškėjo prašymą ir Reglamento 78 punkte išvardintus dokumentus, „**per 5 darbo dienas juos patikrina ir, jei pateikti ne visi reikalingi dokumentai ir ne visa reikalaujama informacija, praneša pareiškėjui nurodant ne trumpesni kaip 5 darbo dienų terminą trūkstamiems dokumentams ir informacijai pateikti. Šiuo atveju prašymas neregistruojamas**“.

96.2⁶⁹ papunkčiai numato, kad, jei pateikti ne visi reikalingi dokumentai ir ne visa reikalaujama informacija, SSVA (buvęs SPSC) praneša rangovui apie tai ir nustato: KA turėtojo atveju ne trumpesni kaip 5 darbo dienų terminą trūkstantiems dokumentams ir informacijai pateikti, TPD turėtojo atveju – suteikiamo termino ribos neapibrėžtos. Vertinant LR SĮ 22 straipsnio 5 dalies 5 punkto reglamentavimą, neaišku, ar pasibaigus įspėjimu nustatytam 2 mėnesių terminui ir rangovui nepašalinus neatitiktųjų nustatytiems kvalifikaciniais reikalavimams pilna apimtimi turėtų būti suteikiami papildomi terminai, kurių nustatymas iš esmės priklauso nuo SSVA diskrecijos. Ypatingas dėmesys turėtų būtų atkreiptas į tai, kad suteikiamų terminų „lubos“ nėra reglamentuotos.

Rangovui suteikiami papildomi, niekur teisiniame reguliavime neįtvirtinti terminai įrodymams apie neatitiktųjų kvalifikaciniais reikalavimams šalinimą bei organizuojamų vertinimo procesų sparta turi reikšmingos įtakos dokumentų peržiūros proceso vykdymo absoliučiai trukmei. Žemiau pateikiamoje lentelėje nurodomi duomenys apie atvejus, kai rangovams dokumentų peržiūros metu buvo nustatytos neatitiktys nustatytiems kvalifikaciniais reikalavimams (lentelės Nr. 4 stulpeliuose Nr. 4 ir Nr. 8 pateikta tokių papildomų terminų pratęsimo atvejų):

Lentelė Nr. 4

Nr.	Įspėjimu duotas laikas pašalinti trūkumus iki	Išvada	Sprendimas įpareigoti ir duotas papildomas terminas trūkumams pašalinti	Išvada	Sprendimas stabdyti KA galiojimą	SSVA raštas dėl informacijos gavimo	Rangovas pateikia dokumentus	Posėdžio data	Sprendimo data ir esmė
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
1.	2022-02-22 (2 mėn.)	2022-06-08	2022-06-08 duotas laikas pašalinti trūkumus iki 2022-06-17 (10 k. d.)	2022-08-04	2022-08-09 (numatyta stabdyti iki 2023-02-09)	2023-01-10 (prašo pateikti iki 2023-01-20); 2023-03-02 (prašo pateikti iki 2023-03-13)	Nepateikė 2023-03-13 (pateikė 32 k. d. pavėlavęs)	2023-03-14	2023-03-14, naikinti KA galiojimo sustabdymą nuo 2023-02-10 (naikinama „atgaline data“)
2.	Nėra duomenų	2021-10-18	2021-10-19 duotas laikas pašalinti trūkumus iki 2021-10-22 (4 k. d.)	2022-01-12	2022-01-18 (numatyta stabdyti iki 2022-07-18)	2022-06-16 (prašo pateikti iki 2022-06-30)	Nepateikė	2022-07-27	2022-08-18, panaikinti KA galiojimą nuo 2022-07-18 (naikinama „atgaline data“)
3.	2021-09-29 (2 mėn.)	2021-10-18	2021-10-19 duotas laikas pašalinti trūkumus iki 2021-10-22 (4 k. d.)	2022-01-12	2022-01-18 (numatyta stabdyti iki 2023-07-18)	-	2022-07-01 (laiku pateikė)	2022-07-13	2022-08-18, naikinti KA galiojimo sustabdymą nuo 2023-07-18 (naikinama „atgaline data“)
4.	2022-05-30 (2 mėn.)	2022-09-06	2022-09-06 duotas laikas pašalinti trūkumus iki 2022-09-23 (18 k. d.)	2022-12-13	2022-12-13 (numatyta stabdyti iki 2023-06-13)	-	2023-06-05 (laiku pateikė)	2023-06-21	2023-07-17, naikinti KA galiojimo sustabdymą nuo 2023-06-14

⁶⁹ Reglamento 96.2 papunktis, kuriame numatyta, jog SSVA gavusi pareiškėjo prašymą ir Reglamento 95 punkte nurodytus dokumentus, „per 5 darbo dienas juos patikrina ir, jei pateikti ne visi reikalingi dokumentai ir (ar) prašyme nurodyta informacija, praneša pareiškėjui apie trūkstamus dokumentus ir (ar) informaciją, nustatydama terminą per kurį turi būti pateikti trūkstanti dokumentai ir (ar) informacija. Šiuo atveju prašymas neregistruojamas;“.

									(naikinama „atgaline data“)
5.	2022-06-30 (2 mėn.)	2022-09-06	2022-09-06 duotas laikas pašalinti trūkumus iki 2022-09-23 (18 k. d.)	2023-01-17	2023-01-17 (numatyta stabdyti iki 2023-07-18)	2023-06-23 (prašo pateikti iki 2023-07-10)	Nepateikė	2023-08-17	2023-08-22, naikinti KA galiojimą nuo 2023-07-18 (naikinama „atgaline data“)

Analizės metu nustatyta atveju, kuomet pasibaigus 2 mėnesių terminui rangovui šalinti neatitiktis kvalifikaciniais reikalavimams, suteikiamas papildomas, niekur nereglamentuotas terminas. Be to, rangovams suteikiami skirtingos trukmės papildomi terminai (žr. lentelės Nr. 4 stulpelį Nr. 4). Tokiu būdu nuo momento, kai rangovas sužinojo, kad neatitinka kvalifikacinių reikalavimų iki papildomai duoto termino pabaigos (t. y. teisės aktuose nenumatyto papildomo termino, kurį SSVA suteikia pasibaigus LR SĮ numatytiems 2 mėnesiams) gali susidaryti reikšmingas laikotarpis, pavyzdžiui, lentelės Nr. 4 grafa Nr. 1 atveju – 178 k. d. (apie 6 mėn.), lentelės Nr. 4 grafa Nr. 3 atveju – 86 k. d. (apie 3 mėn.), lentelės Nr. 4 grafa Nr. 4 – 178 k. d. (apie 6 mėn.), lentelės Nr. 4 grafa Nr. 5 – 147 k. d. (apie 5 mėn.), kuris skiriamas trūkumams šalinti, kas iš esmės neatitinka LR SĮ reglamentavimo. Akcentuotina, kad viso šio laikotarpio metu rangovų turimų KA ar TPD galiojimas nestabdomas, tai reiškia, kad suteikto papildomo termino metu veiklą vykdo faktiškai kvalifikacinių reikalavimų neatitinkantis rangovas. Po šio papildomo termino pabaigos kaip ir po 2 mėnesių termino pabaigos yra surašoma išvada, deklaruojama, kad vyko atestavimo ekspertų posėdis, vertinant pateiktus dokumentus arba jų nepateikimą.

Žemiau esančioje lentelėje, pateikiami duomenys, kurie parodo, koks yra atotrūkis tarp 2 mėnesių, suteiktų rangovui šalinti neatitiktis nustatytiems kvalifikaciniais reikalavimams, termino pabaigos iki sprendimo taikyti KA galiojimo sustabdymą priėmimo dienos:

Lentelė Nr. 5

Nr.	2 mėnesių termino pabaiga	Sprendimas taikyti poveikio priemonę KA galiojimo sustabdymą dėl neatitikimo kvalifikaciniais reikalavimams	Trukmė
1.	2022-02-22	2022-08-09 (numatyta stabdyti iki 2023-02-09)	169 k. d. (~5,4 mėn.)
2.	2021-09-29	2022-01-18 (numatyta stabdyti iki 2023-07-18)	112 k. d. (~3,6 mėn.)
3.	2022-05-30	2022-12-13 (numatyta stabdyti iki 2023-06-13)	198 k. d. (~6,3 mėn.)
4.	2022-06-30	2023-01-17 (numatyta stabdyti iki 2023-07-18)	202 k. d. (~6,5 mėn.)

Atsižvelgiant į pateiktą informaciją lentelėje Nr. 4 (žr. stulpelius Nr. 7 ir Nr. 8), matyti kitas selektyviai taikomas terminas skiriamas SSVA informacijos gavimui iš subjekto (plg. lentelėje Nr. 4 grafa Nr. 1 ir grafa Nr. 2). Po UAB (duomenys nuasmeninti, lentelėje Nr. 4 grafa Nr. 1) KA galiojimo sustabdymo 6 mėnesiams termino pabaigos (2023-02-09) SSVA kreipėsi į šią įmonę 2023-03-02, kadangi į ankstesnį 2023-01-10 SSVA raštą įmonė nesureagavo,

dokumentų nepateikė. Antruoju 2023-03-02 įspėjančių raštu SSVA prašė UAB (duomenys nuasmeninti, lentelėje Nr. 4 grafa Nr. 1) iki 2023-03-13 pateikti papildomus dokumentus, susijusius su SPSC 2021-12-22 sprendime Nr. PP-007-47 nurodytu trūkumu. Minėtas rangovas pateikė papildomus dokumentus 2023-03-13, t. y. paskutinę papildomai duoto termino dieną, tokiu būdu šiam rangovui buvo suteiktos net 32 papildomos kalendorinės dienos trūkumams pašalinti. 2023-03-14 Išvadoje Nr. IA-15 yra nurodoma, jog rangovas 2023 m. kovo 13 d. raštu pateikė papildomus dokumentus: darbo sutarties, pasirašytos su atestuotu vadovu (duomenys nuasmeninti), kopiją, 2023-03-07 Sodros pažymos Nr. 2023-03-07 kopiją. Pastebėta, jog Išvadoje nenurodyta pateiktos darbo sutarties pasirašymo data, kuri yra svarbi siekiant nustatyti, ar trūkumas, nustatytas 2021-12-22 Sprendime Nr. IP-007-47, yra pašalintas KA galiojimo sustabdymo 6 mėnesiams metu. Prie komisijos išvados bei SSVA sprendimo nepridėti jokie rangovo pateikti dokumentai. Pažymėtina, kad praktikoje yra priešingų pavyzdžių, kuomet po 6 mėnesių KA galiojimo stabdymo termino rangovas nepateikia duomenų apie trūkumų pašalinimą ir šių įmonių KA galiojimas naikinamas iškart, t. y. SSVA nesikreipiant raštais į rangovą dėl informacijos pateikimo (žr. lentelės Nr. 4 grafų Nr. 2 ir Nr. 5 stulpelius Nr.8 ir Nr. 10).

Dokumentų peržiūros procedūra nepaprastai užsitęsia (žr. Lentelėje Nr. 6) dėl taikomos dokumentų peržiūros organizavimo praktikos ir suteikiamų papildomų terminų rangovams.

Lentelė Nr. 6

Nr.	Pradžia: pranešimo išsiuntimas	Pabaiga: Sprendimo data ir esmė	Trukmė ⁷⁰
1.	2021-08-31 prašoma pateikti peržiūros duomenų kortelę iki 2021-09-30 (už 2020 m.)	2023-03-14, naikinti KA galiojimo sustabdymą nuo 2023-02-10 (naikinama atgaline data)	560 k. d. (~1,5 metų)
2.	2021-03-15 prašoma pateikti peržiūros duomenų kortelę iki 2021-04-15 (už 2020 m.)	2022-08-18, panaikinti KA galiojimą nuo 2022-07-18 (naikinama atgaline data)	521 k. d. (~1,5 metų)
3.	2021-04-07 prašoma pateikti peržiūros duomenų kortelę iki 2021-05-07 (už 2020 m.)	2022-08-18, naikinti KA galiojimo sustabdymą nuo 2023-07-18 (naikinama atgaline data)	498 k. d. (~1,3 metų)
4.	2021-12-07 prašoma pateikti peržiūros duomenų kortelę iki 2021-01-07 (už 2020 m.)	2023-07-17, naikinti KA galiojimo sustabdymą nuo 2023-06-14 (naikinama atgaline data)	587 k. d. (~1,6 metų)
5.	2021-10-28 prašoma pateikti peržiūros duomenų kortelę iki 2021-11-28 (už 2020 m.)	2023-08-22, naikinti KA galiojimą nuo 2023-07-18 (naikinama „atgaline data“)	664 k. d. (~1,8 metų)

Kai praktikos pavyzdžiai rodo, kad dokumentų peržiūra, organizuota dėl 2020 m. duomenų, pasibaigia 2023 m. Įvertinus tai, jog rangovui teisės aktai numato 2 mėnesių terminą

⁷⁰ Į trukmę įskaičiuotas KA galiojimo sustabdymo terminas.

trūkumams pašalinti, nestabdant KA ar TPD galiojimo, ir 6 mėnesių terminą, kuomet KA ar TPD galiojimas jau sustabdytas, tačiau ir toliau leidžiama šalinti trūkumus, galima konstatuoti, jog realiai šie procesai užsitęsia dėl SSVA taikomos praktikos nustatyti papildomus, niekur teisiniame reguliavime nenumatytus, terminus, skirtus rangovui pateikti trūkumų pašalinimą įrodančius dokumentus.

Išvada. SSVA taiko teisiniame reglamentavime nenustatytus terminus įrodymams pateikti apie atestuoto statybos dalyvio įspėjimo ir KA ir (ar) TPD galiojimo sustabdymo priežasčių pašalinimą. Praktikoje nesilaikoma teisės aktuose nustatytų terminų – po įstatyme numatyto termino, skirto trūkumams pašalinti, ir KA galiojimo stabdymo pabaigos, KA turėtojams nustatomi nauji papildomi terminai trūkumams šalinti ir dokumentams pateikti, todėl vilkinamos poveikio priemonių taikymo procedūros, susidaro nebaudžiamumo situacijos, gali kilti reali grėsmė visuomenės saugumui. Nustatytos aplinkybės sudaro sąlygas kilti piktnaudžiavimo, subjektyvių sprendimų ir neteisėtų susitarimų rizikoms.

PASIŪLYMAI

Aplinkos ministerijai ir SSVA

Atlikti patikrinimą ir įvertinti dėl kokių aplinkybių rangovams dokumentų peržiūros metu buvo suteikiami papildomi terminai trūkumams pašalinti bei galimai nebuvo taikytos įstatyme numatytos nuostatos, esant būtinybei – taikyti atitinkamas atsakomybės formas. Apie nustatytas aplinkybes ir priimtus sprendimus informuoti STT. Nustačius aplinkybes, lėmusias tokias situacijas – imtis papildomos teisėkūros iniciatyvos ir / ar keisti poįstatyminį reglamentavimą, siekiant suvaldyti šias rizikas.

Aplinkos ministerijai:

1. Reglamente numatyti, jog rangovas šalina trūkumus ir pateikia trūkumų pašalinimą įrodančius dokumentus per LR SĮ nustatytus 2 ir 6 mėnesių terminus.
2. Tobulinti galiojantį reglamentavimą, numatant visų dokumentų peržiūros etapuose nustatytų rezultatų ir pažeidimų fiksavimo tvarką, visų šiame procese dalyvaujančių subjektų veiksmų ir terminų kontrolės mechanizmus.

3.13. Teisės aktų nuostatos, reglamentuojančios poveikio priemonių taikymo sritį, nepagrįstai privilegijuoja atestuotų statybos inžinierių bendruomenę

Analizuojant sisteminiu požiūriu LR SĮ, Reglamento bei Architektų atestavimo ir teisės pripažinimo tvarkos aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos ministro 2005 m. liepos 11 d. įsakymu Nr. D1-341 „Dėl Architektų atestavimo ir teisės pripažinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“, nuostatas, nustatyta, kad dalis KA ir (ar) TPD, kuriuos SSVA ir LAR išduoda statybos inžinieriams ir architektams, suteikia jiems eiti tas pačias statybos techninės veiklos

pagrindinių sričių vadovų pareigas (pvz. ypatingojo/ neypatingojo statinio projekto vadovo, ypatingojo/ neypatingojo statinio projekto vykdymo priežiūros vadovo, ypatingojo/ neypatingojo statinio statybos techninės priežiūros vadovo, statinio projekto ekspertizės vadovo, statinio ekspertizės vadovo), tačiau poveikio priemonė (KA ir (ar) TPD sustabdymas 6 mėnesiams)⁷¹ už etikos normų pažeidimą numatyta tik atestuotiesiems architektams. Akcentuotina, kad statybos inžinierių etikos normų pažeidimus nagrinėja Lietuvos statybos inžinierių sąjunga, bet jos priimami sprendimai dėl etikos normų pažeidimų įtakos poveikio priemonių taikymui neturi, kadangi tokie pažeidimai nėra įtraukti į LR SI 12 straipsnio 14 ir 15 dalių atvejų sąrašus, kuomet gali būti pritaikytos poveikio priemonės. Būdama Europos statybos inžinierių tarybos (European Council of Civil Engineers, ECCE) nare, Lietuvos statybos inžinierių sąjunga pripažįsta ECCE profesinės etikos kodeksą, tačiau laikytis jo statybos inžinieriams nėra privaloma. Toks teisinis reglamentavimas sudaro išskirtines sąlygas statybos inžinieriams, nepagrįstai privilegijuoja juos, kadangi etikos normų pažeidimai nesukelia jiems tokių pačių pasekmių kaip architektams.

Išvada. Galiojantis teisinis reguliavimas sudaro sąlygas nepagrįstai privilegiuoti poveikio priemonių taikymo procese vienus iš esmės tas pačias pareigas einančius statybos techninės veiklos pagrindinių sričių vadovus kitu atžvilgiu dėl turimo išsilavinimo. Tik atestuotų architektų etikos normų pažeidimas sudaro pagrindą stabdyti jų turimą KA ir (ar) TPD galiojimą, o tas pačias pareigas einančių statybos inžinierių – ne.

PASIŪLYMAS

Aplinkos ministerijai

Šalinti reglamentavimo skirtumus, taikant atsakomybę už etikos normų pažeidimus atestuotiesiems architektams ir inžinieriams.

3.14. SSVA viešai neskelbia privalomų skelbti sprendimų dėl poveikio priemonių taikymo

Vadovaujantis SSVA įstatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2022 m. sausio 26 d. įsakymu Nr. V-14 „Dėl Viešosios įstaigos Statybos sektoriaus vystymo agentūros steigimo akto ir įstatų patvirtinimo“, 30.8 papunkčiu, direktorius atsako už informacijos apie įstaigos veiklą pateikimą visuomenei. Pažymėtina, kad informacijos viešinimas yra viena iš esminių skaidrumą užtikrinančių sąlygų. Svarbu, jog atvirumas, viešumas ir skaidrumas būtų realūs, kad visuomenė iš tiesų galėtų stebėti ir sekti, kas vyksta poveikio priemonių taikymo statybos dalyviams proceso srityje, kai tai netrikdo šio proceso eigos ir tikslų.

⁷¹ LR SI 12 straipsnio 14 dalies 4 punktą numato, kad SSVA ar LAR KA ir (ar) TPD stabdo 6 mėnesiams „architektams, kai jų veikloje nustatomi Europos architektūros paslaugų teikėjų etikos kodekso pažeidimai, taip pat kai paaiškėja, kad jie padarė pažeidimus, nurodytus Architektūros įstatyme;“.

Nagrinėjant www.ssva.lt viešai skelbiamus duomenis, nustatyta, kad SSVA direktoriaus sprendimai dėl poveikio priemonių taikymo nėra skelbiami, nors Reglamento 119 punkto nuostata⁷² imperatyviai numato juos skelbti interneto svetainėje ne vėliau kaip per 5 darbo dienas nuo tokio sprendimo priėmimo dienos. Pažymėtina, kad galiojantis reglamentavimas nenumato, per kiek laiko KA ir TPD registruose turėtų būti atnaujinti duomenys apie poveikio priemonių taikymą, atsiradus naujiems sprendimams dėl jų.

Reglamento 121 punktas (t. y. 121.8 ir 122.10 papunkčiai) numato SSVA registruose skelbti tik KA ar TPD galiojimo sustabdymo datą ir terminą arba galiojimo panaikinimo datą. Akivaizdu, kad vien šių duomenų paskelbimas negali būti tinkama alternatyva SSVA direktoriaus sprendimo paskelbimui, nežiūrint į tai, kad registruose yra nurodomos šio sprendimo numeris.

Išvada. Neskelbiami viešai privalomi skelbti sprendimai. Nereglamentuota, per kiek laiko nuo SSVA direktoriaus ar jo įgalioto asmens sprendimo priėmimo dienos turėtų būti atnaujinti įrašai KA ir TPD registruose (kita pastaba).

PASIŪLYMAI

Aplinkos ministerijai

Tobulinti reglamentavimą, numatant terminą duomenų atnaujinimui KA ir TPD registruose, atsižvelgiant į SSVA direktoriaus ar jo įgalioto asmens sprendimo priėmimo datą.

SSVA:

Imtis priemonių organizuoti tinkamą ir savalaikį duomenų paskelbimą vadovaujantis galiojančiu reglamentavimu, paskirti atsakingus už šį darbą asmenis ir vykdyti atitinkamą proceso kontrolę.

⁷² Reglamento 119 punkto nuostata: „Atestavimą atliekančios organizacijos direktoriaus ar jo įgalioto asmens sprendimai dėl poveikio priemonių taikymo asmenims, turintiems šio Reglamento nustatyta tvarka išduotą kvalifikacijos atestatą arba TPD, skelbiami interneto svetainėje ne vėliau kaip per 5 darbo dienas nuo sprendimo priėmimo dienos.“.

4. MOTYVUOTOS IŠVADOS (PASTABOS)

Išanalizavus KA ir (ar) TPD galiojimo stabdymo bei naikinimo procesus SSVA veiklos srityje, darytina išvada, kad juose yra korupcijos rizika dėl šių korupcijos rizikos veiksnių:

1. Kritinės antikorupcinės pastabos:

1.1. Nuo įsteigimo nėra patvirtinti SSVA atestavimo nuostatai, veikloje vadovaujamas dar SPSC direktoriaus patvirtintais nuostatais. Esamas reglamentavimas nėra pakankamas užtikrinti skaidrų ir objektyvų atestavimo komisijų sudarymą ir darbą. Nenumatyti atestavimo ekspertui „veiklos“ patirties skaičiavimo principai. SSVA direktoriaus atestavimo ekspertų paskyrimo įsakymuose nenurodoma, kokioms sritims vertinti paskirti atestavimo ekspertai. Kai kurioms sritims vertinti neprivaloma turėti veiklos patirties. Atestavimo ekspertai skiriami nesilaikant kvalifikacinių reikalavimų, t. y. atestavimo ekspertai nėra išklause atestavimo ekspertų mokymų, jiems nepatvirtinti nešališkumo kriterijai. Neatskiriamos funkcijos: tos pačios komisijos nagrinėja platų spektrą klausimų – nuo atestavimo iki poveikio priemonių taikymo, ydinga komisijų kvorumo tvarka (*motyvai išdėstyti 3.1. poskyryje*).

1.2. Neaiški poreikio svarstyti skundą atestavimo ekspertų posėdyje nustatymo procedūra bei nereglamentuotas posėdžio sušaukimo terminas suteikia posėdžius organizuojantiems asmenims neribotą diskreciją dėl termino nustatymo (*motyvai išdėstyti 3.2. poskyryje*).

1.3. Įtvirtinta „rašytinė“ posėdžių organizavimo forma, kurios įgyvendinimas praktikoje sąlygoja, kad komisijų nariai, kurie nėra SSVA darbuotojai, pilna apimtimi nevertina rangovų dokumentų peržiūrai pateiktų dokumentų, jie tiesiog pritaria SSVA parengtai išvadai, kurioje jau suformuluotas siūlymas nuo visos atestavimo ekspertų komisijos. Poveikio priemonių taikymo proceso atsekamumas yra komplikotas, kadangi posėdžiai neprotokoluojami. Nustatyta atvejų, kai nebuvo vykdomas posėdžių garso ir vaizdo įrašymas nors išvadose yra pažymėta, kad posėdžiai vyko nuotoliniu būdu. Darbotvarkės neskelbiamos viešai, ne visos jos registruojamos. Nagrinėtuose pavyzdžiuose pateikiama nepakankamos apimties poveikio priemonių taikymo proceso atsekamumui užtikrinti informacija. Garso ir vaizdo įrašai, nagrinėti atestavimo ekspertų dokumentai nėra sudėtinė rengiamų išvadų dalis. Apie garso ir vaizdo įrašų egzistavimą nenurodoma ir išvadų tekste (*motyvai išdėstyti 3.3. poskyryje*).

1.4. SSVA veikloje nustatyta atvejų, kai atestavimo ekspertai nerengia rašytinių išvadų dėl poveikio priemonių taikymo. Kai kuriais atvejais sprendimai taikyti poveikio priemones priimami vadovaujantis vien posėdžio sekretoriaus parengta „suvestinė“ išvada, kurios parengimo Reglamento nuostatos nenumato. Atestavimo ekspertai išvadų nepasirašo fiziniaisiais ar kvalifikuotais parašais, o išvadoms pritariama elektroniniais laiškais. Praktikoje atestavimo ekspertų išvadas dėl poveikio priemonių taikymo delsiama surašyti. Nustatyta atvejų, kai atestavimo ekspertų išvados iš vis nebuvo parengtos ir statybos dalyviai išvengė poveikio priemonių taikymo. SSVA reglamentavimas numato, kad atestavimo ekspertų svarstymo dėl

skundo aplinkybių metu, skundo nagrinėjimo terminas stabdomas, o nesant nuostatų, apibrėžiančių atestavimo ekspertų svarstymui skiriamą laiką, nagrinėjimas gali būti stabdomas neribotam laiko tarpui (*motyvai išdėstyti 3.4. poskyryje*).

1.5. Nepakankamai aiškiai reglamentuoti dokumentų pateikimo terminai, netaikomos poveikio priemonės arba jas delsiama taikyti, kai rangovas nepateikė dokumentų peržiūrai. Galiojantis teisinis reguliavimas nenumato, koku momentu ir forma SSVA turi kreiptis į rangovus, siekdama juos įspėti apie dokumentų pateikimą peržiūrai. Šis procesas reguliuojamas sutartiniais įsipareigojimais, kurie sudaro galimybę suteikti rangovui ilgesnį terminą dokumentų pateikimui nei numato galiojantis reglamentavimas (*motyvai išdėstyti 3.5. poskyryje*).

1.6. Praktikoje dokumentų peržiūra nevykdoma sutartyse numatytais sąlygomis, neretai procedūrą atlikti vilkinama gan reikšmingą laikotarpį. Praktikoje pasitaiko atvejų, kai peržiūra įvykdoma tik po 5 mėnesių, skaičiuojant terminą nuo „nustatytos“ KA peržiūros datos. Laiku nevykdoma dokumentų peržiūra sudaro sąlygas vilkinti ir poveikio priemonių taikymą. Ydinga rangovų pateiktų dokumentų registravimo tvarka (teisės aktai numato, kad registruoti prašymą galima tik tada, kai gauti visi dokumentai ir visą reikalingą informaciją) bei pateikiamos informacijos apimtis išvadose (neaišku, kokie būtent dokumentai peržiūrai gauti, kada jie registruoti) apsunkina peržiūros proceso atsekamumą (*motyvai išdėstyti 3.6. poskyryje*).

1.7. Dokumentų peržiūros procedūrų metu nustačius pažeidimus, rangovui visais atvejais suteikiamas terminas pašalinti pažeidimus (trūkumus, neatitiktis nustatytiems kvalifikaciniais reikalavimams), nors reglamentavimas numato ir atvejus, kada dokumentų peržiūros metu KA ar TPD galiojimas turėtų būti stabdomas iš karto, t. y. iš esmės nesilaikoma numatyto teisinio reguliavimo. Net esant grubiems pažeidimams šios nuostatos nėra taikomos praktikoje (*motyvai išdėstyti 3.8. poskyryje*).

1.8. Teisinis reglamentavimas leidžia naikinti KA ir (ar) TPD galiojimą pagal statybos dalyvio prašymą net ir tais atvejais, kai statybos dalyvio atžvilgiu pradėtos dokumentų vertinimo procedūros, taikomos poveikio priemonės. Tokiu būdu naikinant KA galiojimą, nėra atsižvelgiama, ar statybos dalyvis atliko veiksmus, kuriuos buvo įpareigotas padaryti KA ir (ar) TPD stabdymo metu ir dėl naujo KA ir (ar) TPD išdavimo galima kreiptis tiek vadovui, tiek rangovui nepraėjus vieno metų laikotarpiui (*motyvai išdėstyti 3.9. poskyryje*).

1.9. Aptakiai reglamentuota ir skirtingai SSVA taikoma KA pakeitimo procedūra dokumentų peržiūros metu gali sukurti galimybes išvengti poveikio priemonių taikymo atskiriems subjektams (*motyvai išdėstyti 3.10. poskyryje*).

1.10. Nepakankamai reglamentuota KA ir (ar) TPD galiojimo atsinaujinimo procedūra. SSVA, stabdydama KA ir (ar) TPD galiojimą, nesilaiko reglamentavime nustatytų terminų, skirtų pažeidimui pašalinti. Nustatyta atvejų, kai po 6 mėnesių termino pabaigos KA galiojimo sustabdymas tęsiamas ir sprendimai dėl KA galiojimo sustabdymo panaikinimo arba KA galiojimo

naikinimo nepriimami. Praktikoje nesilaikoma teisės aktuose nustatytų terminų, neorganizuojamas savalaikis įrodymų apie pažeidimo pašalinimą vertinimas (*motyvai išdėstyti 3.11. poskyryje*).

1.11. SSVA taiko teisiniame reglamentavime nenustatytus terminus įrodymams pateikti apie atestuoto statybos dalyvio įspėjimo ir KA ir (ar) TPD galiojimo sustabdymo priežasčių pašalinimą. Praktikoje nesilaikoma teisės aktuose nustatytų terminų – po įstatyme numatyto termino, skirto trūkumams pašalinti, ir KA galiojimo stabdymo pabaigos, KA turėtojams nustatomi nauji papildomi terminai trūkumams šalinti ir dokumentams pateikti, todėl vilkinamos poveikio priemonių taikymo procedūros, susidaro nebaudžiamumo situacijos, gali kilti reali grėsmė visuomenės saugumui. (*motyvai išdėstyti 3.12. poskyryje*).

2. Kitos antikorupcinės pastabos:

2.1. Galiojantis teisinis reglamentavimas nedetalizuoja, dėl ko būtent turi ir gali susitarti rangovas ir SSVA dokumentų peržiūros sutartyse. Nesant aiškaus reglamentavimo susidaro situacija, kai sutarties sąlygos konkuruoja su įstatyme numatytomis nuostatomis ar sukuria papildomas teises ir (ar) pareigas. Kai kurios nuostatos atkartoja reglamentavimą, kuris ilgainiui kinta, todėl didėja SSVA biurokratinė našta užtikrinti, kad sutarčių sąlygos neprieštarėtų jam, inicijuojant sutarčių pakeitimą, su kuriuo turi sutikti ir rangovas. Praktikoje neužtikrinama, kad sutartis būtų pasirašoma KA ar TPD išdavimo dieną. Pasitaiko atveju, kai tokia sutartis pasirašoma ir po 5 mėnesių, išdavus KA. Reglamentavimas nenumato rangovų atrankos atsitiktiniam dokumentų peržiūros vykdymui kriterijų (*motyvai išdėstyti 3.7. poskyryje*).

2.2. Galiojantis teisinis reguliavimas sudaro sąlygas nepagrįstai privilegijuoti poveikio priemonių taikymo procese vienus iš esmės tas pačias pareigas einančius statybos techninės veiklos pagrindinių sričių vadovus kitų atžvilgiu dėl turimo išsilavinimo. Tik atestuotų architektų etikos normų pažeidimas sudaro pagrindą stabdyti jų turimą KA ir (ar) TPD galiojimą, o tas pačias pareigas einančių statybos inžinierių – ne (*motyvai išdėstyti 3.13. poskyryje*).

2.3. Neskelbiami viešai privalomi skelbti sprendimai. Neregamentuota, per kiek laiko nuo SSVA direktoriaus ar jo įgalioto asmens sprendimo priėmimo dienos turėtų būti atnaujinti įrašai KA ir TPD registruose (*motyvai išdėstyti 3.14. poskyryje*).

5. REKOMENDACINIO POBŪDŽIO PASIŪLYMAI

Siekdami mažinti korupcijos rizikos veiksnių įtaką KA ir (ar) TPD galiojimo stabdymo ir naikinimo procesuose SSVA veiklos srityje, teikiame šiuos rekomendacinio pobūdžio pasiūlymus:

1. Pasiūlymai atsižvelgiant į kritines antikorupcines pastabas:

Aplinkos ministerijai:

1.1. Tobulinti teisinį reguliavimą siekiant, kad atestavimo, dokumentų peržiūros ir poveikio priemonių taikymo procesai būtų vykdomi objektyviai ir nešališkai (pavyzdžiui, veiktų skirtingos komisijos) arba numatyti alternatyvų būdą siūlymui dėl funkcijų atskyrimo įgyvendinti (*dėl kritinės antikorupcinės pastabos Nr. 1.1.*).

1.2. Atlikti atestavimo ekspertų veiklą reglamentuojančių Reglamento nuostatų peržiūrą. Tobulinti reglamentavimą, numatantį atestavimo ekspertams kvalifikacinius reikalavimus. Priimti sprendimą dėl atestavimo ekspertų mokymo programų rengimo būtinumo (*dėl kritinės antikorupcinės pastabos Nr. 1.1.*).

1.3. Prisidėti rengiant SSVA Atestavimo nuostatus, reglamentuojant atestavimo ekspertų komisijų sudarymo ir veikimo mechanizmą: nustatyti kaip deleguojami ir skiriami atestavimo ekspertų komisijų nariai, kokių institucijų atstovai gali būti skiriami nariais, kiek ir kokios institucijos atstovų turi būti atestavimo ekspertų komisijose, nustatyti narių bei pirmininko kadencijų skaičių ir trukmę, sekretoriaus, pirmininko ir narių pareigas ir atsakomybės ribas, apibrėžti, kokie kviestiniai asmenys (išskyrus, asmenį priimančią galutinį sprendimą dėl poveikio priemonės skyrimo) gali arba turi dalyvauti posėdžiuose, bei nustatyti kitus atestavimo ekspertų komisijų sudarymo ir veiklos aspektus (*dėl kritinės antikorupcinės pastabos Nr. 1.1.*).

1.4. Atsižvelgiant į LR statybos įstatymo normas, numatyti kandidatams atestavimo ekspertų pareigoms vykdyti aiškius veiklos patirties skaičiavimo principus visose statybos techninės veiklos pagrindinėse srityse (*dėl kritinės antikorupcinės pastabos Nr. 1.1.*).

1.5. Atlikti patikrinimą siekiant nustatyti dėl kokių aplinkybių į skundus ir VTPSI raštus apie pažeidimus nebuvo tinkamai reaguojama, esant būtinybei – taikyti atitinkamas atsakomybės formas. Apie nustatytas aplinkybes ir priimtus sprendimus informuoti STT. Nustačius aplinkybes, lėmusias tokias situacijas – imtis papildomos teisėkūros iniciatyvos ir keisti poįstatyminį reglamentavimą, siekiant suvaldyti šias rizikas (*dėl kritinės antikorupcinės pastabos Nr. 1.2.*).

1.6. Nustatyti medžiagos (įskaitant posėdžio vaizdo ir garso įrašus), susijusios su poveikio priemonių taikymu, kvalifikacijos vertinimu ir dokumentų peržiūra, saugojimo terminus (*dėl kritinės antikorupcinės pastabos Nr. 1.3.*).

1.7. Reglamente detalizuoti, kokiais atvejais KA ar TPD galiojimo naikinimas gali vykti supaprastinta tvarka, (pvz. KA ar TPD turėtojas mirė, bankrutavo ar paaikškėjo, jog jis yra

išregistruotas iš Juridinių asmenų registro arba atveju, kai pats prašo naikinti KA ar TPD galiojimą (visiems išvardytiems atvejams taikant išlygą, kad KA ar TPD turėtojas nėra padaręs kitų pažeidimų)). Numatyti tokių sprendimų priėmimo kontrolę (*dėl kritinės antikorupcinės pastabos Nr. 1.3.*).

1.8. Atlikti patikrinimą siekiant nustatyti dėl kokių aplinkybių nebuvo laikomasi nustatyto reglamentavimo ir tvarkos, rengiant išvadas, esant būtinybei – taikyti atitinkamas atsakomybės formas. Apie nustatytas aplinkybes ir priimtus sprendimus informuoti STT. Nustačius aplinkybes, lėmusias tokias situacijas – imtis papildomos teisėkūros iniciatyvos ir keisti poįstatyminį reglamentavimą, siekiant suvaldyti šias rizikas (*dėl kritinės antikorupcinės pastabos Nr. 1.4.*).

1.9. Inicijuoti teisinio reglamentavimo pokyčius, siekiant atsisakyti SSVA pareigos prašyti KA ir (ar) TPD turėtojus pateikti dokumentus peržiūrai arba kvalifikacijos tobulinimo įvertinimui (*dėl kritinės antikorupcinės pastabos Nr. 1.5.*).

1.10. Reglamente apibrėžti konkrečios dokumentų peržiūros datos nustatymo taisyklę bei numatyti KA ir (ar) TPD turėtojams pareigą savarankiškai (t. y. be SSVA prašymų) per numatytą terminą iki šios datos teikti dokumentus peržiūrai arba kvalifikacijos tobulinimo vertinimui (*dėl kritinės antikorupcinės pastabos Nr. 1.5.*).

1.11. Tobulinti teisinį reglamentavimą, numatant terminą SSVA įvertinti, ar pateikti visi dokumentai dokumentų peržiūrai ir kvalifikacijos tobulinimo vertinimui (*dėl kritinės antikorupcinės pastabos Nr. 1.5.*).

1.12. Atvejams, kai rangovas ar vadovas nepateikia dokumentų, optimizuoti poveikio priemonių taikymo procedūrų vykdymą, nustatyti aiškius terminus SSVA veiksams atlikti (*dėl kritinės antikorupcinės pastabos Nr. 1.5.*).

1.13. Reglamentuoti, kokiais atvejais ir kokiam terminui gali būti pratęstas dokumentų pateikimo peržiūrai arba kvalifikacijos tobulinimo vertinimui laikotarpis (*dėl kritinės antikorupcinės pastabos Nr. 1.5.*).

1.14. Reglamentavime numatyti, kad vykdant atestavimo, teisės pripažinimo, kvalifikacijos tobulinimo vertinimo ir dokumentų peržiūros procesus, statybos dalyvių teikiami prašymai (kt. dokumentai) visais atvejais būtų registruojami (*dėl kritinės antikorupcinės pastabos Nr. 1.5.*).

1.15. Organizuoti nuolatinį tarpinstitucinį duomenų apie KA ir (ar) TPD turėtojus, vėluojančius pateikti dokumentus kvalifikacijos tobulinimo vertinimui arba peržiūrai, teikimą, siekiant juos įtraukti į VTPSI rizikos valdymo sistemą (kuri skirta VTPSI vykdomų patikrinimų pagal statybos dalyvių rizikingumą automatiniam planavimui) (*dėl kritinės antikorupcinės pastabos Nr. 1.5.*).

1.16. Atlikti patikrinimą ir įvertinti dėl kokių aplinkybių galimai nebuvo taikytos įstatyme numatytos nuostatos taikant poveikio priemones, esant būtinybei – taikyti atitinkamas atsakomybės formas. Apie nustatytas aplinkybes ir priimtus sprendimus informuoti STT.

Nustačius aplinkybes, lėmusias tokias situacijas – imtis teisėkūros iniciatyvos ir / ar keisti poįstatyminį reglamentavimą, siekiant suvaldyti šias rizikas (*dėl kritinės antikorupcinės pastabos Nr. 1.7.*).

1.17. Tobulinti reglamentavimą, aiškiai numatant, dėl kokių nustatytų neatitikčių kvalifikaciniam reikalavimams rangovui privalu stabdyti KA ar TPD iš karto, nesuteikiant termino trūkumams šalinti (*dėl kritinės antikorupcinės pastabos Nr. 1.7.*).

1.18. Inicijuoti LR SĮ pakeitimus, numatant aiškų teisinį reguliavimą, kuriuo būtų vadovaujamasi, kai KA ir (ar) TPD turėtojas per nurodytą terminą nepašalina nustatytų trūkumų (pažeidimų), dėl kurių KA ir (ar) TPD sustabdytas, vadovaujantis LR SĮ 22 straipsnio 5 dalies 1 punktu (*dėl kritinės antikorupcinės pastabos Nr. 1.7.*).

1.19. Tikslinti Reglamento 109.1 nuostatą, numatant, jog rangovas įpareigojamas pašalinti neatitiktis kvalifikaciniam pažeidimams per ne ilgesnį kaip 2 mėnesių terminą (*dėl kritinės antikorupcinės pastabos Nr. 1.7.*).

1.20. Tobulinti teisinį reglamentavimą, numatant, jog SSVA negali naikinti KA ir (ar) TPD galiojimą vadovui ir rangovui pačiam prašant, kai jam pradėtos kvalifikacijos tobulinimo vertinimo ir dokumentų peržiūros procedūros arba taikomas KA ir (ar) TPD galiojimo sustabdymas. Apsvarstyti galimybę diferencijuoti laikotarpius, kuriems praėjus, statybos dalyvis gali kreiptis dėl naujo KA ir (ar) TPD išdavimo, atsižvelgiant į KA ir (ar) TPD galiojimo naikinimo pagrindą (*dėl kritinės antikorupcinės pastabos Nr. 1.8.*).

1.21. Tobulinti teisinį reglamentavimą, siekiant eliminuoti galimybes subjektams piktnaudžiauti KA keitimo procedūra, užtikrinti terminų laikymąsi ir / ar procedūros kontrolę. (*dėl kritinės antikorupcinės pastabos Nr. 1.9.*).

1.22. Atlikti patikrinimą ir įvertinti dėl kokių aplinkybių KA turėtojams galimai nebuvo taikytos įstatyme numatytos nuostatos, pasibaigus KA galiojimo sustabdymo laikotarpiui, esant būtinybei – taikyti atitinkamas atsakomybės formas. Apie nustatytas aplinkybes ir priimtus sprendimus informuoti STT. Nustačius aplinkybes, lėmusias tokias situacijas – imtis papildomos teisėkūros iniciatyvos ir / ar keisti poįstatyminį reglamentavimą, siekiant suvaldyti šias rizikas (*dėl kritinės antikorupcinės pastabos Nr. 1.10.*).

1.23. Inicijuoti teisės aktų pakeitimus, siekiant detalizuoti KA ir (ar) TPD galiojimo sustabdymo panaikinimo procedūros vykdymą, nurodant kokių papildomų procedūrų atestavimą atliekanti organizacija gali nevykdyti (*dėl kritinės antikorupcinės pastabos Nr. 1.10.*).

1.24. Reglamente numatyti, kad KA ir (ar) TPD galiojimo sustabdymo panaikinimo procedūros vadovams apimtų atestavimo ekspertų svarstymą posėdyje, išvados parengimą ir sprendimo priėmimo procedūras (*dėl kritinės antikorupcinės pastabos Nr. 1.10.*).

1.25. Atlikti patikrinimą ir įvertinti dėl kokių aplinkybių rangovams dokumentų peržiūros metu buvo suteikiami papildomi terminai trūkumams pašalinti bei galimai nebuvo taikytos

įstatyme numatytos nuostatos, esant būtinybei – taikyti atitinkamas atsakomybės formas. Apie nustatytas aplinkybes ir priimtus sprendimus informuoti STT. Nustačius aplinkybes, lėmusias tokias situacijas – imtis papildomos teisėkūros iniciatyvos ir / ar keisti poįstatyminį reglamentavimą, siekiant suvaldyti šias rizikas (*dėl kritinės antikorupcinės pastabos Nr. 1.11.*).

1.26. Reglamente numatyti, jog rangovas šalina trūkumus ir pateikia trūkumų pašalinimą įrodančius dokumentus per LR SĮ nustatytus 2 ir 6 mėnesių terminus (*dėl kritinės antikorupcinės pastabos Nr. 1.11.*).

1.27. Tobulinti galiojantį reglamentavimą, numatant visų dokumentų peržiūros etapuose nustatytų rezultatų ir pažeidimų fiksavimo tvarką, visų šiame procese dalyvaujančių subjektų veiksmų ir terminų kontrolės mechanizmus (*dėl kritinės antikorupcinės pastabos Nr. 1.11.*).

SSVA:

1.28. Parengti ir suderinus su Aplinkos ministerija patvirtinti Atestavimo nuostatus, reglamentuojant atestavimo ekspertų komisijų sudarymo ir veikimo mechanizmą: nustatyti kaip deleguojami ir skiriami atestavimo ekspertų komisijų nariai, kokių institucijų atstovai gali būti skiriami nariais, kiek ir kokios institucijos atstovų turi būti atestavimo ekspertų komisijose, nustatyti narių bei pirmininko kadencijų skaičių ir trukmę, sekretoriaus, pirmininko ir narių pareigas ir atsakomybės ribas, apibrėžti, kas gali dalyvauti posėdžiuose kaip kviestiniai asmenys, bei nustatyti kitus atestavimo ekspertų komisijų sudarymo ir veiklos aspektus. Užtikrinti, kad atestavimo ekspertų posėdžiuose nedalyvautų asmuo, priimančias galutinį sprendimą dėl poveikio priemonės skyrimo (*dėl kritinės antikorupcinės pastabos Nr. 1.1.*).

1.29. Užtikrinti, kad atestavimo ekspertų paskyrimo įsakymuose būtų nurodoma, kokioms sritims vertinti paskirtas ekspertas. Nustatyti, kad sprendimas dėl poveikio priemonių taikymo būtų priimamas, dalyvaujant posėdyje ne mažiau nei dviem atestavimo ekspertams, kurie turi pakankamos patirties vertinamoje statybos techninės veiklos srityje (*dėl kritinės antikorupcinės pastabos Nr. 1.1.*).

1.30. Organizuoti mokymus, kuriu metu SSVA direktoriaus įsakymais paskirti atestavimo ekspertai būtų supažindinami su aktualių jų pareigų vykdymui reglamentavimu, komisijos veiklos principais, sprendimų priėmimo terminais, išvadų rengimo reikalavimais ir kt. reikalinga jų darbui informacija (*dėl kritinės antikorupcinės pastabos Nr. 1.1.*).

1.31. Patvirtinti nešališkumo kriterijus, kuriuos turi atitikti atestavimo ekspertai, ir nustatyti, kad posėdžiuose gali dalyvauti tik nešališkumo pasižadėjimus pasirašę atestavimo ekspertai (*dėl kritinės antikorupcinės pastabos Nr. 1.1.*).

1.32. Reglamentuoti, kad kvorumas negalėtų susidaryti vien iš SSVA darbuotojų, o posėdis teisėtu laikomas, kai jame dalyvauja daugiau nei pusė visų atestavimo ekspertų (*dėl kritinės antikorupcinės pastabos Nr. 1.1.*).

1.33. Atlikti patikrinimą siekiant nustatyti dėl kokių aplinkybių į skundus ir raštus apie pažeidimus nebuvo tinkamai reaguojama, esant būtinybei – taikyti atitinkamas atsakomybės formas. Apie nustatytas aplinkybes ir priimtus sprendimus informuoti STT. Nustačius aplinkybes, lėmusias tokias situacijas – imtis papildomos teisėkūros iniciatyvos ir keisti poįstatyminį reglamentavimą, siekiant suvaldyti šias rizikas (*dėl kritinės antikorupcinės pastabos Nr. 1.2.*).

1.34. SSVA Atestavimo nuostatuose reglamentuoti poreikio svarstyti skundą atestavimo ekspertų posėdyje nustatymo procedūrą, panaikinant diskreciją vienasmeniškai be nustatytų kriterijų spręsti dėl posėdžio sušaukimo klausimą, numatyti šios procedūros vykdytojus ir terminą, nustatyti atestavimo ekspertų posėdžių organizavimo tvarką, sušaukimo terminą, atsižvelgiant į skundo gavimo datą. Reglamentuoti, kad medžiaga, gauta iš kompetentingų institucijų dėl KA ar TPD turėtojo padaryto pažeidimo, visais atvejais pagal nustatytą tvarką būtų svarstoma atestavimo ekspertų posėdyje dėl galimo poveikio priemonės taikymo (*dėl kritinės antikorupcinės pastabos Nr. 1.2.*).

1.35. Reglamentuoti atestavimo ekspertų komisijos darbo rezultatų fiksavimo informacinėmis sistemomis tvarką. Nustatyti medžiagos (įskaitant posėdžio vaizdo ir garso įrašą), susijusios su išvadų parengimu bei posėdžių vykdymu, saugojimo taisykles. Sudaryti atestavimo ekspertams sąlygas informacinėse sistemose išvadas pasirašyti elektroninėmis priemonėmis (*dėl kritinės antikorupcinės pastabos Nr. 1.3.*).

1.36. Reglamentavime detalizuoti „rašytinių“ posėdžių vykdymo tvarką, aiškiai numatant atvejus, kada posėdžiai gali vykti tokiu būdu ir užtikrinant, kad juose dalyvaujantys atestavimo ekspertai pilna apimtimi susipažintų su visa svarstoma medžiaga (*dėl kritinės antikorupcinės pastabos Nr. 1.3.*).

1.37. Užtikrinti, kad posėdžiai būtų fiksuojami vaizdo ir garso įrašu ir apie tai būtų pažymima išvadoje (*dėl kritinės antikorupcinės pastabos Nr. 1.3.*).

1.38. Užtikrinti, kad atestavimo ekspertų posėdžių darbotvarkėse atspindėtų visa informacija dėl svarstomų klausimų (t. y. nurodyti raštų, gautų SSVA dėl nagrinėjamo klausimo, gavimo datas, registracijos numerius, įvardinti svarstomus asmenis ir kt.), taip pat jos būtų registruojamos ir saugomos nustatyta tvarka (*dėl kritinės antikorupcinės pastabos Nr. 1.3.*).

1.39. Viešai, interneto svetainėje, skelbti duomenis apie posėdžių organizavimą (kada ir kokiam tikslui šaukiami atestavimo ekspertų posėdžiai) (*dėl kritinės antikorupcinės pastabos Nr. 1.3.*).

1.40. Atlikti patikrinimą siekiant nustatyti dėl kokių aplinkybių nebuvo laikomasi nustatyto reglamentavimo ir tvarkos, rengiant išvadas, esant būtinybei – taikyti atitinkamas atsakomybės formas. Apie nustatytas aplinkybes ir priimtus sprendimus informuoti STT. Nustačius aplinkybes, lėmusias tokias situacijas – imtis papildomos teisėkūros iniciatyvos ir keisti poįstatyminį reglamentavimą, siekiant suvaldyti šias rizikas (*dėl kritinės antikorupcinės pastabos Nr. 1.4.*).

1.41. SSVA Atestavimo nuostatuose aiškiai reglamentuoti terminus, per kuriuos atestavimo ekspertai turi apsvarstyti skundą ir pateikti SSVA direktoriui išvadą dėl poveikio priemonės taikymo SSVA Atestavimo nuostatuose aiškiai reglamentuoti terminus, per kuriuos atestavimo ekspertai turi apsvarstyti skundą ir pateikti SSVA direktoriui išvadą dėl poveikio priemonės taikymo (*dėl kritinės antikorupcinės pastabos Nr. 1.4.*).

1.42. Reglamentuoti kontrolės mechanizmą, leidžiantį efektyviai identifikuoti atvejus, kai išvada nėra parengiama laiku, numatyti aiškius SSVA darbuotojų ir atestavimo ekspertų veiksmus tokiais atvejais (*dėl kritinės antikorupcinės pastabos Nr. 1.4.*).

1.43. Patvirtinti atestavimo ekspertų išvados (-ų) formą (-as) (*dėl kritinės antikorupcinės pastabos Nr. 1.4.*).

1.44. SSVA vidinėmis kontrolės priemonėmis stiprinti terminų laikymosi kontrolę, užtikrinant savalaikį poveikio priemonių taikymą rangovams ir vadovams, nepateikusiems dokumentų peržiūrai (*dėl kritinės antikorupcinės pastabos Nr. 1.5.*).

1.45. Užtikrinti, kad SSVA darbuotojai, dalyvaujantys atestavimo ekspertų posėdžiuose, nebūtų atsakingi už vadovų ir rangovų teikiamų dokumentų surinkimą, sisteminimą ir pateikimą atestavimo ekspertams (*dėl kritinės antikorupcinės pastabos Nr. 1.5.*).

1.46. Viešai prieinamuose SSVA registruose skelbti apie KA ir TPD turėtojų įvykusių dokumentų peržiūrų rezultatus. Sukurti registruose funkcionalumą automatiškai skaičiuojantį sekančios dokumentų peržiūros arba kvalifikacijos tobulinimo vertinimo datą viešam paskelbimui (*dėl kritinės antikorupcinės pastabos Nr. 1.5.*).

1.47. Skaitmenizuoti dokumentų peržiūros ir kvalifikacijos tobulinimo vertinimo procesą, suteikiant galimybę KA ir (ar) TPD turėtojams turėti paskyras, kuriuose jie galėtų teikti dokumentus. Vidinio vartotojo paskyroje numatyti įrankius gautų dokumentų pirminiam vertinimui (pateikti visi dokumentai, pateikta dalis dokumentų, nepateikta). Sukurti automatinis atsakymus rangovams, atsižvelgiant į dokumentų pateikimo rezultatus, kuris leistų atsisakyti neoficialaus susirašinėjimo su KA ir (ar) TPD turėtojais. Visą paslaugos procesą sieti su automatiškai skaičiuojamais terminais, taip užtikrinant paslaugos suteikimo savalaikiškumą (*dėl kritinės antikorupcinės pastabos Nr. 1.5.*).

1.48. Informacinių sistemų pagalba automatizuoti poveikio priemonių taikymo procedūrų vykdymą, kai rangovas nepateikia dokumentų per numatytą terminą (*dėl kritinės antikorupcinės pastabos Nr. 1.5.*).

1.49. Siekiant užtikrinti, kad vadovai ir rangovai, kuriems yra sustabdytas arba panaikintas KA ir (ar) TPD galiojimas, negalėtų priimti sprendimų, naudodamiesi suteikiamu IS „Infostatyba“ funkcionalumu, sukurti automatizuotą sąsają dėl duomenų apie galiojančius, sustabdytus ir panaikintus KA ir TPD tarp IS „Infostatyba“ ir SSVA viešai prieinamų registrų (*dėl kritinės antikorupcinės pastabos Nr. 1.5.*).

1.50. Užtikrinti, kad peržiūros procesas vyktų nustatytais Reglamente terminais (*dėl kritinės antikorupcinės pastabos Nr. 1.6.*).

1.51. Užtikrinti, kad visi gaunami iš vadovų ir rangovų dokumentai būtų registruojami informacinėse sistemose, o rengiamų išvadų formuluotėse nurodoma ne tik jų pateikimo data, bet ir registravimo numeris (*dėl kritinės antikorupcinės pastabos Nr. 1.6.*).

1.52. Atlikti patikrinimą ir įvertinti dėl kokių aplinkybių galimai nebuvo taikytos įstatyme numatytos nuostatos taikant poveikio priemonės, esant būtinybei – taikyti atitinkamas atsakomybės formas. Apie nustatytas aplinkybes ir priimtus sprendimus informuoti STT. Nustačius aplinkybes, lėmusias tokias situacijas – imtis teisėkūros iniciatyvos ir / ar keisti poįstatyminių reglamentavimą, siekiant suvaldyti šias rizikas (*dėl kritinės antikorupcinės pastabos Nr. 1.7.*).

1.53. Įtraukti rangovus, kuriems dokumentų peržiūros metu buvo leista keisti KA ir (ar) TPD į planinius ar neplaninius patikrinimus (*dėl kritinės antikorupcinės pastabos Nr. 1.9.*).

1.54. Atlikti patikrinimą ir įvertinti dėl kokių aplinkybių KA turėtojams galimai nebuvo taikytos įstatyme numatytos nuostatos, pasibaigus KA galiojimo sustabdymo laikotarpiui, esant būtinybei – taikyti atitinkamas atsakomybės formas. Apie nustatytas aplinkybes ir priimtus sprendimus informuoti STT. Nustačius aplinkybes, lėmusias tokias situacijas – imtis papildomos teisėkūros iniciatyvos ir / ar keisti poįstatyminių reglamentavimą, siekiant suvaldyti šias rizikas (*dėl kritinės antikorupcinės pastabos Nr. 1.10.*).

1.55. Atlikti patikrinimą ir įvertinti dėl kokių aplinkybių rangovams dokumentų peržiūros metu buvo suteikiami papildomi terminai trūkumams pašalinti bei galimai nebuvo taikytos įstatyme numatytos nuostatos, esant būtinybei – taikyti atitinkamas atsakomybės formas. Apie nustatytas aplinkybes ir priimtus sprendimus informuoti STT. Nustačius aplinkybes, lėmusias tokias situacijas – imtis papildomos teisėkūros iniciatyvos ir / ar keisti poįstatyminių reglamentavimą, siekiant suvaldyti šias rizikas (*dėl kritinės antikorupcinės pastabos Nr. 1.11.*).

2. Pasiūlymai atsižvelgiant į kitas antikorupcines pastabas:

Aplinkos ministerijai:

2.1 Reglamente įtvirtinti aiškias rangovų teises ir pareigas peržiūros vykdymo metu, atsisakyti individualių sutarčių pasirašymo su rangovais praktikos (*dėl kitos antikorupcinės pastabos Nr. 2.1.*).

2.2 Šalinti reglamentavimo skirtumus, taikant atsakomybę už etikos normų pažeidimus atestuotiems architektams ir inžinieriams (*dėl kitos antikorupcinės pastabos Nr. 2.2.*).

2.3 Tobulinti reglamentavimą, numatant terminą duomenų atnaujinimui KA ir TPD registruose, atsižvelgiant į SSVA direktoriaus ar jo įgalioto asmens sprendimo priėmimo datą (*dėl kitos antikorupcinės pastabos Nr. 2.3.*).

SSVA:

2.4 Reglamente numatyti aiškūs rangovų atrankos atsitiktiniam dokumentų peržiūros vykdymui kriterijus, nustatyti šių kriterijų lyginamuosius svorius ir skelbiant rangovų sąrašą nurodyti, kuriuos kriterijus atitiko rangovas, aiškiai reglamentuoti, kaip dažnai gali būti tikrinamas tas pats rangovas (*dėl kitos antikorupcinės pastabos Nr. 2.1.*).

2.5 Imtis priemonių organizuoti tinkamą ir savalaikį duomenų paskelbimą vadovaujantis galiojančiu reglamentavimu, paskirti atsakingus už šį darbą asmenis ir vykdyti atitinkamą proceso kontrolę (*dėl kitos antikorupcinės pastabos Nr. 2.3.*).

Direktorius pavaduotojas

Elanas Jablonskas

Rengėja Svetlana Andrejeva, tel. +370 658 67215, el. p. svetlana.andrejeva@stt.lt

Rengėjos tiesioginis vadovas Domantas Lukauskas, tel. (8 656) 60933, el. p. domantas.lukauskas@stt.lt

Korupcijos rizikos analizės išvados dėl
kvalifikacijos atestatų ir teisės
pripažinimo dokumentų galiojimo
stabdymo bei panaikinimo procesų VŠĮ
statybos sektoriaus vystymo agentūros
veiklos srityje
1 priedas

6. ANALIZUOTŲ TEISĖS AKTŲ IR KITŲ DOKUMENTŲ SĄRAŠAS

1. Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymas.
2. Lietuvos Respublikos viešųjų ir privačių interesų derinimo įstatymas.
3. Lietuvos Respublikos statybos įstatymas.
4. Lietuvos Respublikos architektūros įstatymas.
5. Statybos techninis reglamentas STR 1.02.01:2017 „Statybos dalyvių atestavimo ir teisės pripažinimo tvarkos aprašas“, patvirtintas Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2016 m. gruodžio 12 d. įsakymu Nr. D1-880 „Dėl statybos techninio reglamento STR 1.02.01:2017 „Statybos dalyvių atestavimo ir teisės pripažinimo tvarkos aprašas“ patvirtinimo“.
6. Statybos techniniu reglamentas STR 1.02.09:2011 „Teisės atlikti pastatų energinio naudingumo sertifikavimą įgijimo tvarkos aprašas“, patvirtintas Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2005 m. gruodžio 28 d. įsakymu Nr. D1-641 (Lietuvos Respublikos ministro 2011 m. gruodžio 14 d. įsakymo Nr. D1-972 redakcija) „Dėl statybos techninio reglamento STR 1.02.09.2011 „Teisės atlikti pastatų energinio naudingumo sertifikavimą įgijimo tvarkos aprašas“ patvirtinimo“;
7. Teritorijų planavimo vadovų atestavimo tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos aplinkos ministro ir Lietuvos Respublikos kultūros ministro 2017 m. sausio 23 d. įsakymu Nr. D1-72/IV-141 „Dėl Teritorijų planavimo vadovų atestavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“.
8. Architektų atestavimo ir teisės pripažinimo tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2005 m. liepos 11 d. įsakymu Nr. D1-341 „Dėl Architektų atestavimo ir teisės pripažinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2019 m. liepos 22 d. įsakymo Nr. D1-431 redakcija).
9. Viešosios įstaigos Statybos sektoriaus vystymo agentūros steigimo aktas ir įstatai, patvirtinti Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2022 m. sausio 26 d. įsakymu Nr. V-14 „Dėl Viešosios įstaigos Statybos sektoriaus vystymo agentūros steigimo akto ir įstatų patvirtinimo“, bei Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2022 m. sausio 5 d. nutarimą Nr. 10 „Dėl viešosios Statybos sektoriaus vystymo agentūros įsteigimo ir valstybės turto investavimo“.

10. Statybos dalyvių atestavimo ir teisės pripažinimo nuostatai, patvirtinti VĮ Statybos produkcijos sertifikavimo centro direktoriaus 2020 m. gruodžio 28 d. įsakymu Nr. B-20-048.

11. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2017 m. liepos 4 d. įsakymas Nr. D1-575 „Dėl ypatingojo statinio statybos rangovų, statinio projekto ekspertizės rangovų ir statinio ekspertizės rangovų atestavimo ir teisės pripažinimo įmokų dydžių patvirtinimo“ (Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2023 m. gegužės 31 d. įsakymo Nr. D1-173 redakcija).

12. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2024 m. balandžio 26 d. įsakymas Nr. D1-132 „Dėl Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2017 m. liepos 4 d. įsakymo Nr. D1-575 „Dėl ypatingojo statinio statybos rangovų, statinio projekto ekspertizės rangovų ir statinio ekspertizės rangovų atestavimo ir teisės pripažinimo įmokų dydžių patvirtinimo“ pripažinimo netekusiu galios“.

13. Architektūros paslaugų teikėjų Europos etikos kodeksas.

14. Statybos inžinieriaus profesinės etikos kodeksas.

Kiti dokumentai:

1. Viešai <https://www.ssva.lt/> pateikiama informacija ir duomenys (registrai);

2. Analizuotų subjektų el. paštu svetlana.andrejeva@stt.lt ir dokumentai@stt.lt pateikta informacija ir duomenys.